

YENİ ÇAĞ

- **Norman Frid, Keld Esterling:** Harbe doğru gidiş önlenmelidir
- **I. Iskendari:** İran: Durum ve perspektifler
- **P. Lima, A. Ferrari:** Dayanışma ve birlik

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Yunanistanda demokrasi mücadelesi
Arjantinde Marksist-Leninist partiler
Irakta durum

KAPİTALİST ÜLKELERDE MÜCADELELER

Sınıf savaşının bazı sorunları
Demokratik güçlerin birliği
Fransada belediye seçimleri

DEMOKRATLARIN KOVUŞTURULMASINA KARŞI

Adaletsizliğe karşı savaşıyoruz
İranda şiddetlenen terör

KİTAPLAR VE DERGİLER

Afrika devrimlerinin sorunları

ÖZEL SAYFALARIMIZ

RKP IX. Kongresinde
TKP MK Birinci Sekreterinin söylevi

7

Temmuz

1965

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıda :

Norman Frid

Kanada Komünist Partisi Milli Komitesi üyesi

Keld Esterling

Danimarka gazetecisi

İrac İskendari

İran Halk Partisi (Tudeh) MK Yönetim Kurulu üyesi

Alberto Ferrari

P. Lima

İb Nörlünd

Danimarka KP MK Sekreteri ve Politbüro üyesi

A. Veber

Sovyet gazetecisi

Dünya harbine doğru gidis önlenmelidir

Norman Frid, Keld Esterling

Barış mücadelesi şimdi milletlerarası durumdan ve barışın Amerikan emperyalizmi tarafından daha büyük bir şiddetle tehdit edilmesinden doğan yeni ve büyük ödevlerle karşı karşıyadır.

Amerikan emperyalizmi dünyanın çeşitli bölgelerinde açık saldırganlıklar yolunu tuttu. Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'ne karşı sıkışan hava hücumları, Güney Viyetnam'da kimyevi zehirli maddeler ve napalm bombaları kullanılması ve bu ülkeye yeni deniz piyadesi birlikleri çıkarılması gibi, Amerikan emperyalizminin kahraman Güney Viyetnam halkına karşı giriştiği saldırıların hiç de gizli kapaklı bir yanı yoktur.

Küçük Dominik Cumhuriyeti'ne, bu ülke halkının kendi iradesiyle demokratik bir hükümet kurmasına engel olmak için 20 binden fazla Amerikan askeri daldı.

Amerikan emperyalistleri Küba Cumhuriyeti'ne karşı kışkırtmalarına ara vermiyor, Kongo'da kanlı plânlarını uyguluyor, Güney Doğu Asya'da egemenliklerini sürdürmek amacıyla milli kurtuluş hareketine karşı giriştikleri savaşta Malaizya Federasyonu'ndan bir âlet olarak faydalanmaya çalışıyorlar. Bir yandan Güney Kore'yi, Çin topraklarının bir parçası olan Tayvan adasını işgale devam ediyorlar.

Birleşik Amerika, Avrupada saldırgan Nato paktına dayanarak «çok taraflı atom gücü» meydana getirme veya nükleer silâhlanmanın diğer varyantlarını gerçekleştirmek yoluyla Batı Alman intikamcılarının atom silâhı elde etmesini sağlama plânını ileri sürüyor. Bunun yanı sıra, Batı

Avrupada reel bir güvenlik sistemi kurulmasını savunan güçlü eğilimin gelişmesine engel olmağa çalışıyor.

İkinci Dünya Savaşının sona ermesinden yirmi yıl sonra dünya yeniden bir harp kertesine yaklaşmakta, dönüşü olmiyan bir uçuruma doğru gitmektedir. Üçüncü ve nükleer bir harbi önlemek için, emperyalistlerin saldırgan faaliyetlerine karşı dünyanın bütün harp aleyhtarı ve ilerici güçlerinin çabalarını birleştirerek mücadele etmeleri, Amerikan saldırılarının daha da genişlemesine engel olmaları gerekiyor. Durum çok ciddidir. «Harp Partisi» (Amerikan basını Pentagon'da ve Dışişleri Bakanlığında yuvalanan aşırı gericilere bu adı veriyor) bugünkü durumda Amerikada ağır basmakta, dünya halkları için gittikçe büyüyen bir tehlike teşkil etmektedir.

Viyetnamda saldırıların genişletilmesinin ana sebepleri politik ve stratejik bir karakter taşır. Bu sebeplerin ardında gizlenen, Amerikan tekellerinin ekonomik çıkarlarıdır. Viyetnamda saldırıları genişletme plânının daha başkanlık seçimlerinden önce hazırlandığı artık açıkça bilinmektedir. Seçimlerden önce hazırlanmış olmasına rağmen, Conson kendi politik amaçları için Amerikan halkının barışçı eğilimlerinden faydalanabilsin diye, bu plânın hemen uygulanmasına geçilmemiştir. Bundan ötürü, Pentagon, saldırganlık plânını seçimler sırasında Goldvotr vastasiyle ileri sürmüştür. Amerikan halkının büyük çoğunluğu bu plânı reddetmiş, fakat bu da, Conson hükümetinin aynı saldırı plânını uygulamaya geçmesine engel olamamıştır.

Güney Doğu Asya'da politik ve stratejik amaçların nasıl gerçekleştirileceği meselesi Amerikan yönetici çevrelerinde uzun zaman tartışma konusu oldu ve bu konuda keskin görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Bu çevrelerin bir kanadı, saldırı harbinin yerli halk yardımıyla yürütülmesini ve Amerikan silâhlı kuvvetlerinin de «enstrüktör va danışman» rolü oynamasını öngören ve adına «savunma» denilen politikanın uygulanmasına taraftardı. Bu kanadın mensupları, böyle bir rolün Güney Viyetnam'da kurtuluş hareketini ezmek için yeter olduğu kanısındaydılar. Fakat bu plân gerçekleştirilemedi. Kahraman Güney Viyetnam halkı arka arkaya zaferler kazandı. Ülkenin 5/4 ünü kurtardı ve geri kalan kısmını da kurtarabilecek güçte olduğunu gösterdi. Birleşik Amerika, bu ülkede artık aşağı yukarı Fransız emperyalizminin uğradığına benzer bir askeri yenilginin eşiğinde bulunuyordu. Bu durumda Pentagon için iki yolo vardı: Ya vakit varken çekilip gitmek, ya da bu saldırganlık macerasında battıkça batmak... Yönetici çevrelerin öteki kanadı, yani Amerikan askeri kuvvetlerinin saldırganlığa doğrudan doğruya katılmasını, müdahale harbinin Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti topraklarına da yayılmasını isteyenler, uğranılan yenilgileri kendi görüşleri yararına gerekçe olarak ileri sürdüler ve bu politik hattın izlenmesini sağladılar.

Amerikan yönetici çevreleri Amerikanın Viyetnam'da kalması meselesinde hiçbir zaman ciddi görüş ayrılıklarına düşmemişlerdir. Amerikan

emperyalizmi, eski Avrupa sömürge imparatorluklarının çökmesinden kendi çıkarına yararlanma plânını çoktan hazırlamıştır. Sömürge egemenliklerinin çökmesi dolayısıyla meydana gelebilecek «vakum bölgeleri»ni doldurmayı ödev edinmiş, halkların bağımsızlıklarını elde etmelerine engel olmak ve yeni sömürgecilğe yol açmak için «küçük» ve «bölgesel» harpler stratejisini işlemiştir. Saldırganlığını haklı göstermek için de, bu bölgelerde kukla hükümetler kurmuş ve bu «meşru ve dost» hükümetlerin «rica»sı üzerine kendilerine askeri «yardım» yapmağa koyulmuştur.

Amerikan tekelleri ve militaristleri, Güney Doğu Asya'da «vakum»u «doldurma»ya ve emperyalizmin yeni bir egemenlik bölgesini, bilhassa Güney Viyetnam'da, yani Asya sosyalist memleketleriyle sınırdaş olması bakımından coğrafi durumuna önem verdikleri ülkede kurmağa karar verdiler. Stratejik amaçları, gelecekte Asya kıtasının içlerine doğru dalmak için faydalanacakları bir atlama tahtası hazırlamaktı. Oysa 1954 Cenevre Anlaşması, eski Hindçini'nin bağımsız ülkelerinin hangisinde olursa olsun, yabancı silâhlı kuvvetler bulundurulmasını hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde yasaklamaktadır. İşte bu yüzdendir ki, Birleşik Amerika sözkonusu Cenevre Anlaşmasını imzalamamış, buna riayet etmeğe de yanaşmamıştır. Viyetnamda demokratik bir genel seçim yapılmasına da engel olarak ülkenin güney kısmında bir kukla rejim kurmuş ve halka karşı saldırı harbine girişmiştir.

Viyetnamdaki Amerikan saldırısının bütün dünyada barışı tehdit eden ciddi bir tehlike olduğu inkâr edilemez. Bu saldırı Amerikan emperyalizmi tarafından yaratılan kanlı askeri çatışmalar zincirinin önemli bir halkasıdır. Saldırganlar ateşini Lâtin Amerikaya da aktarmağa çalışıyorlar. Aynı zamanda Avrupada da bir harp hazırlıyorlar. Zaten İkinci Dünya Harbinden artakalan çözülmemiş meselelerin çoğu da Avrupada yoğunlaşmış durumdadır. Emperyalistlerin en büyük silâhlı kuvvetleri de buradadır. Nato üyesi memleketlerin savunma bakanlarını geçenlerde Paris'te yaptıkları toplantıda, Amerikan Harp Bakanı Mek-Namara, Avrupadaki Nato kuvvetleri tarafından kullanılmak üzere temin edilen atom silâhları sayısının bu yıl sonuna kadar, 1961-dekine nazaran, yüzde yüz arttırılacağını açıklamıştır.

Bon hükümetinin şimdiki tutumu gözönüne alınarak, Batı Almanya'nın atom silâhını da ele geçirmesi halinde, bu gidiş tehlikenin alabildiğine arttığı anlamına gelir. Zira Batı Alman militaristleri intikam emellerini gerçekleştirmek için bu silâhı kullanabilirler. Geçenlerde Ştuttgart'ta yapılan bir mitingte Batı Alman Ulaştırma Bakanı Seebom'un, Südet Almanlarından yüzbinlerce dinleyiciye hitaben, «geçen neslin vasiyeti olan kutsal dâvayı yaşatma» ve Çekoslovakya'daki toprakların harp yoluyla alınması için çaba gösterme çağrısında bulunması rasgele değildir.

Başkan Conson'un, bir yandan karşılıklı anlaşma havasının yaratılması ve milletlerarası gerginliğin azaltılması için Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist memleketlere çağrıda bulunması, öte yandan da Viyetnama sal-

dırılarını genişletmesi, Dominik Cumhuriyetine silâhlı müdahaleye girişmesi, Avrupada atom silâhı yığınoklarını arttırması, ve aynı zamanda Batı Alman intikamcılarına atom silâhlarından faydalanma imkânı vermeye çabalaması, Amerikanın ikiyüzlülüğünü, kendi kirli işlerini açık bir aldatmaca ile gizleme ve kamuoyunu şaşırtma yeltenişlerini gösteren belirtilerdir.

Birleşik Amerika propagandasında iki ana hat uyguluyor. Birinci ana hat, Amerika ile Sovyetler Birliği alabildiğine büyük ve kökten imha edici bir atom gücüne sahip olduklarından, taraflardan hiçbirinin ve hiçbir zaman atom silâhını kullanmağa kalkışmayacakları propagandasıdır. «Korkunun dengesi» dedikleri görüş işte bu propagandaya dayanmaktadır. Besbelli ki, Amerikan ideologları, bu gibi iddiaları, halkların uyanıklığını körletmek ve onların bir atom harbi tehlikesine karşı ve atom silâhlarının imha edilmesini sağlamak uğrunda yürüttükleri mücadeleyi zayıflatmak amacıyla ileri sürüyorlar. Hâтта, atom silâhları imha edilirse, bir harp tehlikesinin daha da artacağı gibi cizvitçe bir gerekçeye de bel bağlıyorlar.

İkinci propaganda hattı, halkların gözünde atom silâhlarının yıkıcı gücünü küçültme amacını güdüyor. Bu propaganda oyunu ile de, insanlar, bir atom harbinin o kadar yıkıcı olmıyacağı ve belirli bir zaman sonra hayatın yine bildiğimiz yatağından akmaya devam edeceği hayaliyle oyalanmak isteniyor. Bu maksatla yayınlanan ve Amerikanın Büyük Okyanus'ta hidrojen bombası denemeleri yaptığı bir adadaki hayat şartlarının incelenmesine dayanan sözümona ilmi raporların haddi hesabı yoktur. Bu raporlarda, sözü geçen adada hidrojen bombası denemelerinden birkaç yıl sonra ağaçların yeniden canlandığı, nehirlerde ve göllerde balıkların tekrar üremeğe başladığı belirtilmekte ve bundan da orada insanların yirmi otuz yıl sonra yine tarımla uğraşabilecekleri sonucu çıkarılmaktadır.

Komünistler ve bütün barışsever demokratik güçler, militarist propagandanın gerek bu birinci, gerekse ikinci teranesini tümüyle reddediyorlar. Zira, emperyalistlerin bu iddialarına rağmen, bir atom harbi tehlikesi reeldir ve atom silâhının dev gücünde gizlenen tehlike binlerce yılın eseri olan uygarlığı yıkımla tehdit etmektedir. Çağdaş insanlık toplumu, uzak gelecekte yeni bir Milâd başlangıcı olanağı sözkonusu olsa bile, yokedilmeğe boyun eğemez ve eğmiyecektir.

Dünya gericiiliğinin ve her şeyden önce Amerikan emperyalizminin dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyetine hız verdiği, durumu gerginleştirme çabasıyla sosyalist memleketlere, sömürge boyunduruğundan kurtulmuş devletlere ve halkların devrimci hareketine karşı saldırılara giriştiği bugünkü şartlar içinde dünya komünist hareketinin birliği her zamankinden daha zaruridir. Ölüm-kalım sözkonusudur. Komünist hareketindeki görüş ayrılıkları, emperyalist canavarla yüzyüze gelme kertesinde, saflarımızda ve faaliyetimizde birliğe engel olmamalıdır. Ancak milletlerarası komünist hareketinin birliğidir ki, bütün barışsever ve demokratik güçlerin birleşme mücadelesini kolaylaştıracaktır.

Komünist ve işçi partileri temsilcileri arasında Moskova'da yapılan danışma toplantısının bildirisinde bütün komünistlere yöneltilen birleşme ve dayanışma çağrısı, bugünlerde olağanüstü bir önem kazanmaktadır. Bu belgede şöyle deniyor: «Bugünkü şartlar içinde, bütün komünist partilerinden istenen, enternasyonal sorumluluklarını her zamankinden daha büyük bir çabayla anlamaları; emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe karşı, tekelci sermayenin egemenliğine karşı, kurtuluş hareketini aktif olarak desteklemek için, emperyalizmin saldırılarına uğrıyan halkları savunmak için, her devletin bütünlüğüne ve egemenliğine saygı temeline dayanacak bir genel barış için yürütülen müşterek mücadelede saflarını sımsıkı birleştirmeleridir.»

Aynı bildiriye, çağımızda bütün devrimci güçlerin sımsıkı birleşmelerinin taşıdığı çözümleyici önem üzerinde durulmakta, bu güçlerin birleşmelerinin de dünya komünist hareketindeki birliğin mutlaka sağlamaştırılmasını gerektirdiği belirtilmektedir. Komünist hareketindeki görüş ayrılıkları, onun birliğini zayıflatmakta ve dünya kurtuluş hareketine, komünizm dâvasına zarar vermektedir. Toplantıya katılanlar, komünist partilerini birleştiren ülkünün, bu anda onları ayrıcalığa düşüren sebeplerden çok daha kuvvetli olduğuna inançlarını belirtmişlerdir.

Yine geçenlerde, Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partileri arasında yapılan toplantının da, komünist partilerinin ve bütün demokratik güçlerin sımsıkı birleşmeleri uğrındaki mücadelede değerli bir hizmet payı vardır. Bu toplantıya katılanlar, Batı Avrupadaki bütün komünist ve sosyalist partilerini, bu ülkeler hükümetlerini Amerikanın Viyetnam politikasını desteklemekten vazgeçirmek için elbirliği ile faaliyete geçmeğe çağırdılar. Komünist partileri, Amerikanın Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine karşı giriştiği barbarca bombardımanlara son verilmesinden. Amerikanın Güney Viyetnamdaki bütün saldırganlık faaliyetinin durdurulmasından, yabancı silâhlı kuvvetlerin bu ülkeden çıkarılmasından ve Viyetnam halkına öz kaderini kendi iradesiyle serbestçe tâyin etme hakkı verilmesinden yana olduklarını açıkladılar. Bu çağrı, Güney Viyetnam Milli Kurtuluş Cephesinin bu ülke halkının gerçek temsilcisi olarak tanınması anlamındadır. Bu çağrı gerçekleştirildiği, yani bütün dünyada birleşik bir anti-emperyalist faaliyet halinde hayata geçirildiği takdirde, bütün dünya barışını tehdit eden bu tehlikeli harp ocağı bertaraf edilebilecek ve Viyetnamda barış sağlanabilecektir.

Komünistler, emperyalistlerin askeri saldırı plânlarını, buna karşı kesin bir mücadele için sımsıkı birleşen barışsever güçlerin suya düşürebileceklerinden, barışı koruyabileceklerinden ve halklar arasında dostluğu takviye edebileceklerinden emindirler. Kardeş partilerin 1960 Bildiri'sinde belirtildiği gibi, komünistler, sadece dünya çapında sömürgeciliğin ve yoksulluğun ortadan kaldırılması ve her türlü harp olanağının insanlığın hayatından ebediyen çıkarılması hedefini değil, daha şu yaşadığımız devirde

insanlığın yeni bir dünya harbi kâbusundan kurtarılması hedefini güden tarihi bir ödevle yükümlü olduklarını görmektedirler.

Barışı muazzam güçler savunuyor. Bu güçler, Amerikan emperyalistlerinin yürüttüğü saldırganlık politikasının yolunu kesebilirler. Viyetnamdaki Amerikan saldırganlığına son verilmesi isteği ile düzenlenen milletlerarası büyük aksiyonlar, protesto kampanyaları ve bütün memleketlerde Viyetnam halkı ile dayanışma hareketi ve bu hareketin güçlü gelişmesi, başkaldırmış olan saldırganlık dalgasını tuzla buz edebilecek bir set halinde yükselmektedir. Birçok ülkelerde, büyük ıstıraplar içinde kıvranan Viyetnam halkına maddi yardım sağlamak, ilâç yetiştirmek için para toplama aksiyonları da başlamış bulunmaktadır. Bu olay, halkların, emperyalist saldırganlığına karşı mücadelede bütün barışsever güçler arasında dayanışma lüzumunu gittikçe artan bir bilinçle kavradıklarını gösteren delillerden biridir. İşte halkların bu bilinci dünya politikasında önemli bir etken olmaktadır.

İkinci Harpten sonraki devrede, emekçiler, emperyalist saldırganlığına karşı etkili mücadele sekil ve yolları buldular ve bunlardan bir tecrübe hazinesi meydana getirdiler. Onlar, bu tecrübeleri, emperyalist saldırganlığının kurbanlarıyla dayanışma duygularıyla ve emperyalist harp kıvılcımlarının bir gün kendi evlerinin bacasını da saracak bir yangın olabileceği anlayışıyla değerlendiriyorlar.

Emekçiler yaklaşan harp tehlikesine karşı mücadelenin denenmiş yollarına yeniden başvurmak olanağına bugün de sahiptirler. Helsinki'de dünya ölçüsünde toplanması kararlaştırılan Barış, Milli Bağımsızlık ve Silâhsızlanma Kongresi'nin bu hususta büyük bir rol oynayacağı şüphesizdir. Bu Kongre, bütün barış güçlerinin harp kuvvetlerine karşı müşterek hareket yönünde birleşmesine yardım edecektir.

Barışsever güçlerin ileri sürdükleri istekler herkes tarafından açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü bu istekler bütün halkların benimsediği sosyal adalet normlarını, yani emekçi yığınlarının bilincinden emperyalistlerin hiçbir propaganda ile hiçbir zaman çıkaramadıkları ve çıkaramıyacakları normları ifade etmektedir.

Halkların istekleri:

– Amerikan emperyalistlerinin Viyetnamdaki saldırganlıklarına son verilmesi;

– Amerikan askeri birliklerinin ve üslerinin, 1954 Cenevre Anlaşması gereğince, Güney Viyetnamdan çıkarılması;

– Amerikan emperyalistlerinin Güney Viyetnamın içişlerine karışmasının önlenmesi; Viyetnam halkına kendi kaderini tayin hak ve olanağının verilmesidir.

İnsanlık tarihi boyunca en kritik anlardan birini yaşamaktadır. Çağdaş dünya politikasının en önemli problemi, Viyetnamda ve diğer bölgesel harp ocaklarında emperyalist saldırganlıkların durudurulması, Amerikan emperyalizminin açık müdahale politikasının hezimete uğratılması ve

«Harp partisi»ne ezici bir darbe indirilmesidir. Ya bu hedeflere varılacak, ya do emperyalistlerin Viyetnamda ve Lâtin Amerikadaki saldırıları iştah-jarını daha do arttıracak ve bu do nükleer bir dünya horbine yol açacaktır.

*

Günümüzde, Birleşik Amerikanın dış politikasında diplomasinin yerini gittikçe daha büyük ölçüde askeri harekât ve şantajlar almaktadır. Gerçi Kenedi de harp tehditlerine başvuruyordu, fakat dış politikasında bu tehditleri genellikle diplomasie tâbi tutuyordu. Şimdi ise, «yeni sınırlar» ve «ilerilik birliği» gibi fermanlı görüşlerin yerini dolaysız tehditler, açık saldırılar ve ilkel bir ikiyüzlülük alıyor. Conson'un hükümeti ve danışmanları, barış ve ilerilik güçlerinin «zayıf noktalar»ı saydıkları hususlar üzerinde saplanıp kalıyorlar. Neteğim, diplomatik ve ekonomik istihbarat devresinden sonra Amerikan emperyalistleri politikalarını açıktan açığa dünya komünist hareketinde ve sosyalist kampta parçalanmayı şiddetlendirme hesapları üzerine kurmuşlardır. Bir başka deyişle, Amerikan emperyalizmi, barış içinde yanyana yaşamayı nalıncı keseri hesabı hep kendine doğru yontmak gibi kaba bir denemeye girişmiştir. Yani Amerika, bu prensipi, Güney Doğu Asyo'da ve dünyanın diğer kesimlerinde kendisi için hareket serbestliği olarak anlamakto, çağımızda devrimci süreci harp yoluyla geciktirmeğe belbağlıyarak kendi egemenliğini dünyanın yeni yeni bölgelerine yayacağını ümit etmektedir.

Ama bu plânların gerçekleştirilmesine, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist memleketlerin, bloklar dışı devletlerin kesin, kararlı tutum ve girişimleri ve her şeyden evvel Viyetnam halkının kahramanca savaşı engel olmaktadır. Amerikan emperyalizminin barış içinde yanyana yaşamayı şantaj yolunda kullanma yeltenişlerinin sahteci karakterini, Leonid Brejnef, yüce zaferin yirminci yıldönümüne hasrettiği raporunda hiçbir şüpheye yer bırakmıyacak şekilde ortaya koydu. Brejnef şunları belirtti: Amerikan politikacıları, Sovyet-Amerikan münasebetleri sözkonusu olunca, barış içinde yanyana yaşamının lüzumunu kabul etmeğe âdeta hazır görünürler. Fakat aynı zamanda Amerika bu prensipi diğer devletlerle münasebetlerinde kabaca çiğner, onların içişlerine karışır ve açık saldırılara kalkışır. Burada Amerikan politikacılarının bir tutmazlığa düştükleri âşikârdır.

Amerikanın saldırganlık politikasına, emperyalizmin artık kendi tekeli altında tutmaktan çıktığı bir devrede hız verdiklerini, Kenedi hükümeti onladığı gibi, Conson hükümeti de anlıyor. İşte bu anlayıştır ki, basit silâhlar veya taktik nükleer silâhlar bile kullanmayı öngören «sınırlı harpler» ve «profilâktik savunma» gibi teorilerin doğmasını dürtüklüyor. Doğuşu Kenedi'nin başkan olduğu zamana raslıyon bu teoriyi Conson hükümeti yürürlüğe koymuş ve uygulamaya başlamıştır. Conson hükümeti, silâhlı kuvvetlerin yapısı, savaş eğitimi ve «sınırlı harpler» teorisine göre ordunun kullanacağı silâh ve donatımın seçilmesi ve sağlanması ile ilgili tedbirlerin uygulanmasında hayli «başarı» göstermiştir.

Bu program enine boyuna yürürlüğe konmadan önce, Laosa karşı girişilen küçük çaptaki saldırı harekâtı ile denendi. «Sınırlı harpler» ve «profitektik savunma»nın nazariyecisi olan Maksvel Teylir'in bu askeri programı Viyetnamda büyük çapta uygulamaya memur edilmesi Amerikan dış politikasında yeni bir devre açtı. Vaşington'un yeni yöneticileri, Amerikanın her şeye muktedir olduğu yolundaki kendi propagandalarına ve kurdukları hayallere kendileri kapıldılar. Artık onları gerçeklere döndürebilecek bir-cik kuvvet, barış ve demokrasi güçlerinin birlik halinde direnmeleridir.

Mitolojinin Hitlerizm tarafından politikada kullanılması, barış için yeter derecede ölümcül sonuçlar doğurmuştur. Ve insanlık şimdi aynı olayın tekrarlanmasından endişe etmekte haklıdır. Mit, safdillik derecesinde güvenin gerçekler üstüne çıkmasıdır. Fakat gerçekler mit'ten çok daha kuvvetlidir ve ona üstün gelmesi gerektir. Amerikan yönetici çevreleri, hedeflerine varmak için, ipe-sapa gelmez gelmez fikirlerden, komünistlere karşı ön yargılardan, ümit kırıklığının yol açtığı kuşku ve korkulardan ve histerilerin doğurduğu azgınlıklardan medet umuyorlar. Böylelikle, «komünist saldırısı» diye mit'in yeni ve tehlikeli bir çeşidini ortaya atmış bulunuyorlar. Hitlerizm de böyle bir mit'e sarılmış ve halkları bunca ağır felâketlere sürüklemişti. İşte Amerikan dış politikasına çoktan yansımış olan bu mit artık üstün gelmiştir, ve yeni Leviatan'ın gücüne güvenme görüşüyle kolkola yürümektedir.

Dünyanın her kesiminde tarihin gidişini Amerikanın durdurabileceğ kadar güçlü olduğu kanısına dayanan kendi kendini aldatma Vaşington'un devlet politikası halini almıştır. Bundan ötürü, Amerikan politikasının, dünyada birbiriyle mücadele halindeki reel kuvvetleri hesaba katmaması, ve «ya dünyaya hâkim olurum, ya mahvolum» prensipine göre hareket eden sorumsuz kuvvetin sözcüsü olması gibi korkunç bir tehlike ile yüzyüze bulunuyoruz.

Sosyalist dönüşümlerin ve toplumsal gelişmenin silâhlı kuvvetle önlenebileceğini zannedenler, bu aldanişlarını elbette pahalı ödiyeceklerdir. İktidar, Amerikan emperyalistlerinin başlarını döndürmüştür. Onlar, tarihin objektif gelişmesinin kaba kuvvetle durdurulabileceğini hesabediyor, ekonomik ve askeri gücün her zaman ve her ahvalde çözümleyici önemi olduğunu iddia ediyorlar. Gerçi, bugünkü dönemde, sosyal dönüşümler ve ilerleme uğrunda mücadele eden Güney Viyetnam halkı gibi, Dominik Cumhuriyeti ve diğerleri gibi millî ve sosyal kurtuluşları için savaşan halkların, ekonomik ve askeri bakımdan, emperyalistlerden daha zayıf oldukları gözden uzak tutulamaz. Fakat kuvvetler dengesinde barış ve sosyalizm yararına olan kesin değişme, kudretli dünya sosyalist sisteminin varlığı, bütün ilerici güçlerin desteği ve dayanışması, toplumsal gelişmenin objektif kanunlarına uygun faaliyet halindeki bu halklara, tarihin objektif gelişmesine karşı çıkan emperyalizmi yenilgiye uğratma olanağını vermektedir. Güneşin doğmasına engel olunamayacağı gibi, zamanımızda sosyal ilerlemeyi durdurmak da mümkün değildir.

Amerikanın atom tekeliini yitirmesi olayından Kenedi'nin çıkardığı ders,

artık yeni ve daha az tehlikeli bir dış politika aramak zorunluğu olmuştur. Şimdi Conson bu dersi hiçe sayıyor. Netekim, geçenlerde verdiği bir demeçte Conson aynen şunları söyledi: «Amerikan kıtası halkları, yeryüzünün Batı yarı-diliminde bir komünist hükümeti daha kurulmasına göz yumamazlar, buna tahammül etmemeleri gerekir ve etmiyeceklerdir.» Conson'un bu sözlerinde, 1961 Nisanında Vaşington'un desteklediği Küba ters-devrimcilerinin Playa Hiron'a dalmaları sırasında Amerikan hava kuvvetlerinin kullanılmasını reddeden eski Başkan Kenedi'ye yöneltilmiş gizli bir tenkit de vardır. Conson, Viyetnama ve Dominik Cumhuriyetine müdahale için Kongre'den 700 milyon dolar tahsisat isterken şu gerekçeyi ileri sürdü: «Biz, tehlikesi ve masrafı ne olursa olsun, yapılması gereken her şeyi yapmalıyız.» Bazı yorumcular işte bu tutuma şimdi «Conson doktrini» adını veriyorlar.

«Conson doktrini»nin organik bir parçası olan «yürüyen merdiven» taktiği, bir bakıma, dünya çapında beklenmedik keskinlikte bir krizi, yani çabucak bir dünya harp aleyhtarlığı cephesi doğması sonucunu doğurarak şok etkisi yapabilecek bir krizi savuşturmak için başvuru politik bir kurnazlıktır. Bu taktiği uygulayanlar, dünya kamuoyunu yabancı toprakların bombalanmasına ve buralara Amerikan deniz piyadesi çıkarılmasına «alıştırmak» mümkün olmadığı takdirde, olup bitenlerin endişe veren ciddi izlenimlerini zayıflatmak için tehlikenin yoğunluğunu dağıtır görünme ve «dozu tedricen arttırarak» hareket etme denemesine başvurmayı da önceden hesaplamışlardır.

*

Amerikan emperyalistlerinin bütün bu politik propaganda kurnazlıkları, bunlardan beklenen etki ve sonuçları gösterebilir miydi? Denebilir ki, Batı Alman, İngiliz, İtalyan, bazı Lâtin Amerika hükümetlerinin ve diğerlerinin politik desteğine rağmen, Amerika, dünya halklarının ve hattâ bazı müttefiklerinin gözünde hemen de tamamen izole olmuş duruma düştü. Örneğin, Karaip krizi sırasında Amerikayı desteklemiş olan Fransız hükümeti, şimdi Amerikanın Viyetnam politikasına karşı geliyor, anlaşmazlığın çözümü için barışçı görüşmeler teklif ediyor, Amerikan birliklerinin Viyetnamdan ve Dominik Cumhuriyetinden geri alınmasını istiyor. Londra'da 60 kadar muhafazakâr milletvekili, bir toplu dilekçe ile başvurdukları hükümetten, Amerikanın Viyetnam politikasından uzak kalmasını ısrarla istediler. Kanada Başbakanı Pirsın, Vaşington hükümetini, Kuzey Viyetnamı bombalamaktan vazgeçmeye ve görüşmelere başlamaya çağırdı.

Amerikan saldırılarından ötürü duyulan ve gittikçe şiddetlenen öfkeyi sadece dünya kamuoyunun tepkilerinde görmüyoruz; Amerikan yönetici çevrelerine yakın nice kişiler de Vaşington hükümetini tenkit, ve saldırıları protesto ediyorlar. Senato Dışişleri Komisyonu Başkanı Fulbrayt, diğer bazı senatörler ve Kongre üyeleri, basında görüldüğü gibi, hükümetin tutumunu tenkit ve protesto eden çıkışlar yapıyorlar. Tanınmış siyasi gözlemci Valter Lipman, son yorumlarından birinde, Güney Viyetnamın 5/4 ünü kontrolü

altında bulunduran gücün, yani yurtsever kurtuluşçuların temsilcileriyle görüşmelere başlanması teklifinin reddi ile ilgili resmi açıklamanın zayıf yönlerini isabetle belirtmiş bulunuyor. Yine ünlü yorumcu ve diplomatlardan Corc Kenin, Şubat'ta Nüyük'ta yaptığı bir konuşmada, «Biz, nükleer silâh ve onun savunmamızdaki rolü ile ilgili politikamızı baştaşaşa gözden geçirmeliyiz.» demiştir. Aynı zamanda, nükleer silâhsızlanma konusundaki Amerikan tutumunun da ciddi olarak gözden geçirilmesi çağrısında bulunmuştur.

Batı basını, Amerikanın en önde gelen yöneticileri arasındaki anlaşmazlık ve tartışmalarla ilgili bir sürü materyal yayınlıyor. Amerikan yönetici çevrelerinde kuşku ve tereddütler, çelişme ve çatışmalar olduğunu yeter bir açıklıkla gösteren birçok belirtiler vardır. Bütün bu görüş ayrılıkları ve çelişmeler, belli ahvalde, bugünkü saldırgan hareket hattının değiştirilmesi hususunda hayli dokunaklı bir rol oynayabilir. Fakat milletlerarası durumda gerçek değişikliği sağlayacak olan etken, sosyalist ülkelerin, milletlerarası işçi ve millî kurtuluş hareketinin mücadelesidir; barışın korunmasını, anlaşmazlık problemlerinin barışçı görüşmelerle çözülmesini hedef tutan toplu ve kesin hareketin başarılarıdır. Emperyalistler, ancak toplumun yoğun baskısıyla, bütün harp aleyhtarı güçlerin (salıdırganlık plânlarını genişletme yolundaki macera politikasına karşı çıkan Amerikan burjuva çevreleri de dahil) birleşmesiyle durdurulabilir.

Günümüzde Lenin'in şu sözleri bir kat daha önem kazanıyor: «... Bizim için, burjuva kampından meselenin harp yoluyla çözülmesine meyleden temsilcilerle uğraşmak başka şey, aynı kampın – en kötü ve komünizm açısından her türlü tenkidin dışında olsalar da – pasifizm(!) eğilimindeki temsilcilerle meşgul olmak başka şeydir.»

1960 Moskova Bildiri'sinde, Lenin'in bu hükmüne ve çağdaş durumun tahliline dayanılarak şöyle deniyor: «Gelişmiş kapitalist memleketlerde, burjuvazinin, kuvvetler dengesini ve çağdaş bir harbin doğuracağı ağır sonuçları ayık kafayla değerlendiren belli bir kısmı da barış içinde yan yana yaşama politikasına taraftardır.» Şüphesiz ki, burjuvazinin bu kısmını ancak emekçilerin sürekli baskısı olumlu yönde etkileyebilir.

*

Günümüzde, sosyalizm, tarihsel gelişmenin çözümleyici gücü oluyor. Tarihin esas fikri, buyruğu, ezgi altındaki halkların kurtarılmasıdır, esir edilmesi değil! Gelişmiş kapitalist ülkelerde tekeli sermayenin sosyal ilerlemeyi kösteklemek için sarfettiği son çırpınışlara rağmen, sosyalizm şartları olgunlaşmaktadır. Dünya sosyalist sistemi, anın ekonomik, askeri ve ideolojik kudreti, barışın ve ilerlemenin esas garantisidir. Barış ve ilerlik güçleri, tarihsel ve stratejik inisiyatifi elde tutma olanağına sahiptirler.

(¹) Burjuva harp aleyhtarlığı.

Fakat şimdiki durum öyle ki, bu güçler, her çözümleyici anda, Amerikan emperyalizmine kaptırmamak için taktik inisiyatifi ele olmalıdırlar.

Gel gör ki, şimdi saldırı ve müdahale bölgelerinin dışındaki önemli bir kısım kamuoyunun, saldırganların faaliyeti karşısında duydukları ve daha ziyade genel isteklerle belirttikleri hiddet, öfke ve nefretin çerçevesinde kaldıkları bir gerçektir. Gerek «genel barış savaşı artık kazanıldı» diye düşünerek, gerekse kendi özel çabalarıyla olayların akışını değiştirmeye nasıl yardım edebileceklerini kestiremiyerek ortadaki tehlikeyi küçümseyen sosyal toplulukların ruh halini görmemezlikten gelemeyiz.

Tek sözle, şimdiki kriz boyunca, barış kuvvetleri politik, diplomatik ve askeri tedbirlerde henüz etkili bir müşterek hareket sağlayamamışlardır.

Bunda eski problemin, yani «harp hazırlığında gizlilik» ve «emperyalist harp makinesinde disiplin» in de bir hayli tesiri vardır. Dünya sosyalist sisteminin meydana gelmesi ve barış için savaştan yığın örgütlerinin kurulmasıyla, bu eski tarihsel engelin bir dereceye kadar aşılması ve birçok ahvalde harbin daha doğuşunda bertaraf edilmesi olanağı ortaya çıktı. Fakat emperyalistlerin harp politikasıyla ilgili kararlarını gizliyen sır perdesi, iktidarın alabildiğine merkezleşmesi, emperyalist harp cihazının mekanizasyonu, kısmen de otomasyonu ve bunlara bir de nükleer silâhin muazzam yıkıcı gücünün katılması gibi hususlar, «emperyalist harp makinesinde disiplin»i daha çok etkili bir korku haline getirdi; buna karşılık da, barış için, saldırganlığı durdurmak için sürekli ve yaygın bir faaliyet gösterme gereğini daha çok ısrarla ortaya koydu.

Örneğin, öyle görülüyor ki, Amerikan emperyalizminin saldırganlık politikasındaki gelişme, şu anda ülkenin iç hayatının her bakımdan, hiç değilse «klâsik şekilleri» ile askerileştirilmesini gerektirmiyor. Böylelikle, «bir tesadüf eseri nükleer harp» sadece pratik imkân dahiline girmekle kalmıyor, aynı zamanda bir dünya çatışması yaratmak amacıyla sarfedilen kasıtlı çabalar için politik bir maske halini alıyor.

Birçok memleketlerde, başkalarının ıstıraplarını paylaşma duygusunun alışılmış belirtilerinden daha ileri gitmek, doğrudan doğruya destekleme faaliyetine, yani saldırganlık politikasında değişikliğe yol açabilecek veya en azından saldırıların ciddi ölçüde sınırlandırılmasını sağlayabilecek hareketlere geçmek âdeta çok zor görünüyor. Ama bu yetersizlik ve zorlukları yenmek gerekiyor.

Olayların gelişmesi, kendi başına, bu şartlar içinde dünya komünist hareketinde söz ve elbirliğinin ne demek olduğunu gösteriyor. Aşıkârdır ki, komünist hareketinde böylesine keskin görüş ayrılıkları olmasaydı, Amerikan emperyalistleri Viyetnamda saldırılarını genişletmek gibi bir maceraya girişmeye cesaret edemeyeceklerdi. Şimdiki durumda, kardeş partiler, ortak düşman emperyalizmin karşısında birliği korumak için, birbirlerine karşılıklı hücumlardan kaçınmalıdırlar. Kanaatimizce, artık emperyalist saldırganlığına karşı girişilecek konkre bir faaliyetin programı etrafında toplanabilecek bütün güçlerin sımsıkı birleşmesini sağlamak için yeni adımlar

atmanın zamanıdır. Kanaatlerdeki ayrıcalıklar, herkes için hayati önemi olan meselelerde hareket birliğine engel olmamalıdır.

*

Emperyalistlerin bombardımanları ve silâhlı müdahaleleri yalnız protestolarla durdurulamaz. Bugünkü şartlarda bunun olamayacağı bellidir. Sosyalist devletlerin aldıkları çeşitli tedbirler, meydana gelen durumun gerektiği gibi anlaşıldığını gösteriyor. Emperyalist saldırganlık, ancak politik ve askeri bütün gerekli vasıtaların bağdaştırılmasıyla, yığınların faaliyeti ve devlet girişimleriyle durdurulabilir. «Sınırlı harpler ve bölgesel silâhlı müdahaleler»in bütün dünya için teşkil ettiği tamamen reel ve hayli büyük tehlike her yönüyle dikkatle gözden geçirilmelidir. Emperyalistler «sınırlı harpler»le başlayıp, bunları dünya çapında bir çatışmaya vardırırları takdirde, şüphesiz, hezimete uğratılacaklardır; fakat onlarla beraber insanlığın büyük bir kısmı da mahvolacaktır.

Bize öyle geliyor ki, bugünkü duruma uyacak «anahtar», bütün gerekli faaliyet metodlarını geliştirmek, koordine etmek ve emperyalist saldırganlığına karşı dünya kamuoyunu sağlamlaştırmaktır.

Amerikanın şimdiki saldırganlığını destekliyen veya ondan vazgeçmeyen hükümetleri, bu politikalarını değiştirmeye zorlayan çıkışların enine boyuna geliştirilmesi zorluğu, yığınların faaliyeti ile devlet seviyesindeki girişimlerin birbirini karşılıklı tamamlamasını ve desteklemesini gerektiriyor. Bugünkü kritik durumun ısrarlı istemi, kurtuluş hareketiyle dayanışmanın daha aktif ve belirli şekillerle geliştirilmesi, faaliyet birliği ve koordinasyonun kuvvetlenmesi için de kurtuluş mücadelesi ile barış ve ilerilik uğrunda ortak mücadele arasındaki karşılıklı bağın daha iyi anlaşılmasıdır.

Başarı, yığın faaliyetlerinin, bir dünya güvenlik sistemi kurma çalışmalarıyla, yani atomsuz bölgeler ve mahdut silâhlı bölgeler kurma, bazı bölgelerde eldeki silâhları dondurma plânlarını, tarafsız kalma, yabancı askeri birlikleri geri çekme ve yabancı üsleri kaldırma plânlarını gerçekleştirme çabalarıyla, silâhsızlanmayı sağlama, ekonomik ve kültürel ilişkileri geliştirme tedbirlerini tesbit ve uygulama işleriyle bağdaştırılmasına bağlıdır. Fakat, emperyalist saldırganlık en büyük hunharlığı ile Güney Doğu Asya'da ve Lâtin Amerika'da kendini gösterse de, buna karşı, her şeyden önce dünya ölçüsünde girişilecek faaliyetin çözümleyici önemi olacaktır. Demokratların ödevi, Toronto veya Kopenhag'da barışın, önemli derecede Saygon'daki barışa da bağlı olduğunu, barış güvenliğinin Güney Amerikadan kiralık «goriller»i ve Amerikan kuklası diktatörleri koğma yeteneğine bağlı bulunduğunu politik faaliyetle açıklamak ve göstermektir.

Avrupa kapitalist memleketleri komünist partilerinin danışma toplantısı, Avrupa güvenliği problemlerinin çağdaş dünya politikasında ne büyük bir rol oynadığını belirtti. Toplantının bildirisinde şöyle deniyor: «Soğuk harp politikasına, Avrupa kıtasının bölünmesine ve Amerikanın Nato kanaliyle

müdahalesine karşılık olarak, bütün Avrupa halklarının ve genel barışın menfaatlerine cevap veren bir alternatif ileri sürülebilir: Avrupa kolektif güvenliği! Bu güvenlik sisteminin anlamı, bütün Avrupa halkları arasında, milli sistemlere ve menfaatlere saygıyla barış içinde yanyana yaşama prensiplerine dayanan yeni ilişkiler kurulmasıdır.»

Toplantıya katılanların kanaatine göre, harbin bitmesinden yirmi yıl uzaklaştığımız günümüzde, durumu nomalleştirerek çatışma tehlikesini ortadan kaldırmanın artık zamanıdır. Onlara göre, günümüzün istemleri şunlardır: Almanya nükleer silâhsız bölge olmalıdır. Alman Demokratik Cumhuriyeti tanınmalıdır. Avrupada şimdiki sınırların dokunulmazlığı ilân edilmelidir. Batı Berlin'e serbest ve askerlikten tecrit edilmiş bir şehir statüsü verilmelidir. Her iki Alman devleti ile anlaşma imzalanmalıdır... Bütün bunlar, barışın sağlanmasına, bir askeri çatışmanın bertaraf edilmesine ve göbeği Amerikan saldırganlarıyla bağlı Batı Alman militarizmine karşı mücadelenin kuvvetlenmesine yardım edecektir.

«Barış içinde yanyana yaşama durumu muhafaza edilemez» veya «nükleer silâhların elde bulunması gerçeği sayesinde barış içinde yaşama otomatikman korunur» gibi yanlış görüşlerin düzeltilmesi için genel görüşme ve tartışmalara devam edilmesi lâzımdır. Barış içinde yanyana yaşama, doğru anlaşılacak şartıyla, ardı arkası kesilmeyen inisiyatifler selini kapsar. Bu inisiyatiflerdir ki, «harp partisi»nin fikir ve davranışlarını hezimeteye kadar vardırır, ve insanların bilincinin yalnız genel barış mücadelesi yönünde değil, bir sosyal sistem olarak emperyalizmi yoketme mücadelesi yönünde de olgunlaşmasını hızlandırır.

Barışın menfaafları ve halkların güvenlik ihtiyacı, bütün dünya ölçüsünde canlı bir faaliyet, topluluk ve teşebbüs kabiliyeti gösterilmesini; çok yönlü ve her seviyede bir faaliyet hattı, bütün eğilim ve akımları kapsıyan ve çağımızın değişik yönlü demokratik hareketine götüren bir hat üzerinden yürünmesini kesinlikle gerektiriyor. Bizce bu faaliyet de, sonuçları da çok geniş ve gerçekten etkili olmalıdır.

Saldırganlık yeter! «Sınırlı harpler» durdurulmalıdır!

Barış, hürriyet ve halkların kendi kaderlerine hâkim olmaları birbirinden ayrılmaz kavramlardır. Barış savaşçılarının ileri sürdükleri istekler reel ve belirli şekiller almalıdır: Saldırganlar, Viyetnamdan elinizi çekin! Viyetnama barış! Dominik Cumhuriyetine demokrasi ve kendi kaderine hâkim olma hakkı! Kübaya karşı politik veya askeri hiçbir hücum hazırlığına artık yol yok! Avrupada çok taraflı atom gücünün hiçbir çeşidine yer yok! Berlin etrafında yeni provokasyonlara paydos!

Son dünya harbinin bitiminden yirmi yıl uzaktayız. Eğer, gerektiği gibi, elimizden gelebileceği gibi hareket etmezsek, bundan sonraki harp bize hayli yakındır. Henüz iş işten geçmiş değilken, henüz daha vakit varken, elimizi tez tutarak faaliyete geçelim!

İRAN: Durum ve perspektifler

Iarc İskendari

İran'da son yılların birçok önemli olayları, özellikle bunları dışarıdan izleyenlerde, İran hükümetinin politikasında ilerici bir değişme olduğu intibainı uyandırdı. Bu olaylar arasında, her şeyden önce, toprak reformunu ve Sovyetler Birliği ile ilişkilerin düzeltilmesini saymak gerekir. Diğer değişimler, kadınlara politik haklar tanınması, ormanların millileştirilmesi, işçilerin müessese kârından belirli şartlarla pay almaları, henüz askerlik çağına gelmemiş orta ve yüksek öğrenimli gençlerin köylerde girilen okuma-yazma seferberliğinde görev almaları, devlet yönetimindeki fabrikaların özel kişilerin eline verilmesi gibi tedbirlerin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu tedbirler karakter ve önem bakımından çok farklıdır, buna rağmen, memleketteki durumun tahliline dayanarak denebilir ki, hepsi de her şeyden önce mevcut despot rejimin takviyesi hedefine yöneltilmiştir. Ve hepsi de, emekçilerin zaten dayanılmaz derecede ağır durumlarının daha da kötüleşmesi, ve anların hükümet politikasına karşı mücadelesi sonucunda sosyal-ekonomik çelişmelerin alabildiğine keskinleşmesi şartlarından doğmuştur.

I

Reformların mahiyeti. İran hükümetinin son yıllarda gerçekleştirdiği ekonomik ve sosyal tedbirlerin amacı, İran'da yarı-feodal toplum şartlarında yavaş giden kapitalist münasebetler gelişme sürecini yasama yoluyla hızlandırmaktır. Bu hızlandırmayı sağlamak için başlıca şu dört uygulamadan faydalanılmıştır: Birincisi, toprak reformunun tedricen gerçekleştirilmesi yoluyla feodal bağımlılık sitemini kapitalist sömürme sitemiyle değiştirmek. İkincisi, emperyalist tekellere çeşitli üstünlük ve imtiyazlar tanıyarak yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek. Üçüncüsü, İran'ın yerli özel sermayelerini ekonominin çeşitli kollarına daha büyük ölçüde yatırım yapmağa sevk etmek. Dördüncüsü, küçük ve orta işletmeler kurulmasını teşvik etmek...

Ekonomik bakımdan reformların amacı, kapitalist üretimin zoruri şartlarından biri olarak, sermaye birikimini hızlandırmaktır. Bu amaca, toprakta feodal mülkiyeti burjuva mülkiyetine çevirme yoluyla olduğu gibi, büyük çiftlik sahiplerinin ve köy burjuvazisinin yararına yoksul ve ortahalli köylülerin mülklerinin tedricen musaderesi yoluyla de ulaşılması öngörülmektedir.

Toprak reformunun gerçekleştirilmesi iç pazarın genişlemesine yardım edebilir; çünkü kapitalist mübadele çemberi hem köy ekonomisi ürünlerini, hem de bunları üreten köy halkını kapsar. Böylelikle, birbirine taban tabana zıt iki ekonomik sektör, yani İran ekonomisinde hâlâ hâkim durumda olan yarı feodal sektör ile kapitalist sektör arasındaki keskin ahenksizlik giderilebilir. Kapitalist üretim için yer açılabilir, ve bu, ülkenin bütün ekonomisi üzerine yayılabilir. «Karma» sermayenin (İran ve yabancı) iştirakiyle şehirlerde ve keza köylerde yeni işletmeler kurulması, bir yandan harabiyete uğramış köylüleri yavaş yavaş işe kavuşturur, öte yandan genişleyen iç pazarın ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Sosyal bakımdan reformların ödevi, büyük çiftlikçilerin ekonomik ve politik menfaatlerini korumak ve onları kapitalist esaslara göre üretime isteklendirmektir.

1964 yılında toprak reformu kanununa yapılan ilâvelerle, büyük çiftlikçilere, icar alabilecekleri, satılan arazilerin ödeneceği ve aynı zamanda kendi topraklarını işletebilecekleri hususlarında büyük garantiler verilmiştir. Kanun, köy ekonomisine sermaye yatırmak isteyen çiftlikçilere ve kapitalistlere, ve bunlar arasından sanayi alanına sermaye yatırımlara veya devlet malı müesseselerin işletilmesine katılanlara özel surette kanat germektedir.

Bu kanun hükümlerinin uygulanması sonucu olarak, İran köyünde çiftçilerin sınıfı tabakalaşma süreci hızlanmıştır. Bir yandan, köylüler yıkıma uğramakta ve bunlar büyük bir ucuz işgücü ordusu meydana getirmekte, böylelikle de kapitalizmin gelişmesine elverişli şartlar yaratılmakta, öte yandan köy zenginleri tabakası daha da palazlanmaktadır.

Politik bakımdan, bu reformlar, milli kurtuluş hareketinin gelişmesini önlemek, ve mevcut rejimi mümkün olduğu kadar sağlamlaştırmak amacına yöneltilmiştir. Bu amaca ulaşmak için akla gelen her metoda başvurulmaktadır. İran'dakine benzer rejimler, hep sadece teröre ve emin olmıyan askeri mekanizmaya dayanarak sürgit yaşayamazlar. Böyle rejimler idareyi elde tutabilmek ve emperyalistlerin çıkarlarına hizmete devam edebilmek için sosyal dayanağa muhtaçtırlar. İşte İran'da, şehir ve köy burjuvazisinin şahsında böyle bir sosyal dayanak yaratılmak istenmektedir.

«Eğitim ordusu», «Sağlık ve gelişme ordusu» adları altında ve köylerde cahillikle, hastalıklarla mücadele için çeşitli ve özel askeri birlikler kurulması ve bu özel birliklerde görev almış olanların köylerde muhtar olarak kullanılması ve kendilerine bir miktar toprak verilmesi, ekonomik ve teknik yardımlarda bulunulması da, köyde hayatın askerileştirilmesini ve köy bölgelerinde ters-devrim gücü olacak bir çevre meydana getirilmesini öngören plânın ayrılmaz bir parçasını teşkil etmektedir.

İran'da yapılan reformların iki yönlü ve anlamlı politik amacı, yani hem rejimi sağlamlaştırmayı, hem de devrimci hareketin yolunu kesmeyi öngör-

mesi, İranın muazzam petrol zenginliği üzerindeki egemenliklerini her vasıtayla korumağa çabalayan, ülkenin ekonomik, politik ve askeri hayatı üzerinde artmakta olan nüfuzlarını devam ettirmek isteyen Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin menfaatlerine her bakımdan uygun düşmektedir. Şah hükümetinin bu reformist taktiği, gerek memleket içinde ilerici çevrelerde, gerekse memleketin dışında, farklı olarak değerlendirilmektedir.

İran'da pro-emperyalist ve anti-demokratik niteliğini muhafaza eden bugünkü rejimin reformlara meyletmesinin bazı kişilere itimat telkin etmediği ve bunların söz konusu reformları tamamen reddettikleri bir gerçektir. Yine bir gerçektir ki, bazıları da bu reformların önemini alabildiğine büyütme ve bundan, hükümet politikasının ve rejimin kökten değiştiği gibi yanlış bir sonuç çıkarmaktadırlar. Birinci görüşte olanlar, reformların objektif karakterini tamamiyle reddediyorlar; çünkü onlara göre bu reform işi bir politik sahtekârlık, bir manevra, bir demagojidir. Bu görüş sahipleri, gerçekte hükümetin ve emperyalizmin politika ve taktiğinin değişmediğini hesaba katsalar da, düştükleri hata yalnız teorik bakımdan değildir. Pratikte böyle bir görüşe bel bağlamak, işçi sınıfının partisini yığınlardan tecrit edebilecek sekterlik yoluna sürüklenebilir.

Mademki yönetici çevrelerin ve emperyalizmin prensip itibarıyla kendi sınıf menfaatlerine uygun bir politika yürüttükleri doğrudur, o halde bu sınıf politikasının da, gerek memleket içinde, gerekse milletlerarası ölçüde sınıfların mücadelesinin gelişmesine göre bir değişikliğe uğradığı da doğrudur. Lenin daha 1910-da şunları yazmıştı: «Eğer burjuvazinin taktiği her zaman tekdüzen veya hiç değilse bircinsten olsaydı, bu takdirde işçi sınıfı ona aynı şekilde tekdüzen veya bircinsten taktikle cevap vermeyi çabucak öğrenirdi. Gerçekte burjuvazi bütün memleketlerde, kaçınılmaz olarak, iki yönetim sistemi, çıkarlarını sağlamak ve egemenliğini korumak için de iki mücadele metodu hazırlıyor ve uygulamada kâh bu iki metod birbirinin yerini alıyor, kâh şu veya bu şekilde bağdaşarak birbirine örülüyor. Bunun birincisi, zor kullanma metodu, işçi sınıfı karşısında her şeyde bir adım bile gerilemeyi red metodu, eski ve ömrünü yaşamış ne varsa hepsine dört elle sarılma metodu, reformları kesinlikle reddetme metodu... İkincisi, politik hakların gelişmesi yönünde, reformlar yönünde adımlar atmayı, tâvizler vermeyi vs. öngören «liberalizm» metodudur.»

Bu objektif gerçeği tanımamak, halk yığınlarının gerek ekonomik alanda, gerekse politik alanda yürüttükleri hergünkü mücadelenin etkisine ve faydasına sırt çevirmeye; yönetici sınıfların geri çekilmesi, tâvizler vermesi, manevra yapması olanağını kabul etmemeye yol açar. Örneğin, İran'da son üç yılda 10 bin kadar köyün arazilerinin nüfus toplamı 1.696.000 kişiyi geçen 339.307 köylü ailesine dağıtıldığı gerçeğini nasıl olur da görmezlikten gelebiliriz? Bunu görmemek, yalnız gerçeği kabul etmemek değil, bu toprakların sahibi haline gelen köylülerden kopmak olur. Şimdiki şartlarda İran'da hattâ erkekler de gerçekte vatandaşlık haklarını kullanmak olanağından yoksun olsalar da, kadınlara şeklen poli-

tik haklar tanınması olayının objektif olumlu karakterini nasıl olur da sükûta geçtirebiliriz? Demek ki, bu olaylara, yönetici çevrelerin sınıf politikasının da değişebileceği açısından bakmak doğru olur. Emperyalizme gelince, o da politikasını ve taktiğini, bilhassa bu zamanda (güçlü bir sosyalist kampın meydana geldiği, sömürgecilik sisteminin çöküp dağılmağa yüz tuttuğu ve emperyalizme karşı mücadelenin milletlerarası ölçüde alabildiğine genişlediği çağımızda), değiştirmek zorundadır.

İkinci görüş de birincisinden daha az hatalı ve zararlı değildir. Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, ikinci görüşün sahipleri reformların olumlu yönünü haddinden fazla büyütenlerdir. Bunlar, yönetici sınıfların ve emperyalizmin bu reformlarla güttükleri amaçları umursamıyorlar. Reformlara uygulama ortamı olan ekonomik ve politik şartları unutuyorlar. Böylelikle, halk yığınlarını ve her şeyden önce köylüleri yanıltıyorlar. O halde, bu görüşe belbağlamak, İran köylülerinin itimadını kötüye kullanan, onların gerçek bir demokratik toprak reformu uğrunda, bütün toprakların karşılıksız olarak dağıtılması için yürüttükleri mücadeleyi zayıflatmağa çabalayan gericiğin değirmenine su akıtmaktan başka bir şey olamaz. Aslında, bu ikinci görüş, sınıf mücadelesinden vazgeçmeye, işçi sınıfının ve onun partisinin politikasını hükümetin reformist politikasının bir katkısı haline getirmeye yol açan oportünist görüştür.

İran Halk Partisi (Tudeh) bu iki görüşü de reddediyor. İran toplumunun ve meml

reformlar, özü itibariyle, kapitalizme kadarki üretim münasebetlerinin temellerini sarsmağa yardım eden birçok objektif olumlu tedbirleri biraraya getirmektedir. Partimiz, gericiğin ve emperyalizmin gerçek niyetlerinin içyüzünü ortaya koyarak ve reformların hangi sınırlar içinde kaldığını belirterek, halk yığınlarını, gericiğin bu taktik ricatından doğan imkânlardan azami ölçüde faydalanmak için birleşmeye çağırmaktadır. Partimiz, amacı İran'da emperyalizmin ve gericiğin zararına, halk yığınlarının yararına toplumun ekonomik ve sosyal yapısında köklü değişiklikler yapmağa girişebilecek bir milli demokratik hükümet kurmak olan devrimci hareketin perspektiflerini gözden kaçırmadan, hükümeti yeni adımlar atmak zorunda bırakmak için emekçileri mücadeleye davet etmektedir.

Bu düşünceler, mantiki olarak, bizim bir başka problemi de gözden geçirmemizi gerektiriyor. Bu da, hükümet reformlarının gerçekleştirilmesiyle ilgili meselelerin doğurduğu problemdir. Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, bu reformlarla güdülen amaç, İran'ın ekonomik hayatının bütün kollarında kapitalist üretim münasebetlerini geliştirmektir. İşte bununla bağlı olarak ortaya çıkan problem şudur: Kapitalist gelişme yolu İran halkının hem ekonomik hem sosyal ilerlemede selâmeti gözeten meşru emellerine cevap vermekte midir?

Bu mesele memleket kamuoyunun önündedir. Basında, kapitalist gelişme yolunun çeşitli varyantlarını tutanlar arasında bir tartışma alıp yürümüştür. Bu tartışmaya bazı politik şahısların da katılmış olması, yönetici

çevreler arasında bile bu meselede görüş farkları bulunduğunu göstermektedir.

Evet, İran'da karakteristik belirtileri ekonomik gerilik, derin bir bunalım, yığınsal işsizlik, gelişme tempolarında ve bilhassa halkın yaşama düzeyinde alabildiğine düşüklük alan bugünkü durumu tenkit etmek gerektiğinde herkes hemfikir, fakat bu problemi çözümleme yolları meselesinde fikirler başka başkadır.

Kapitalist yolun savunucularından bazıları ekonomik liberalizme dört elle sarılıyor, bazıları da onun çeşitli şekillerinde devlet eliyle ayarlamalar yapmaktan yana çıkıyorlar. Bu eğilimlerde müşterek olan taraf, hepsinin de ekonomik hayatın mekanizmasını üstünkörü anlamaya dayanmaları, memleketin şimdiki durumunun kök sebeplerini tahlil etmek istememeleridir. Onların değerlendirmelerinde, gerek emperyalist tekellerin İran'ın doğal zenginlikleri üzerindeki egemenliği, gerek melekentin endüstri araç ve gereçlerini dışarıdan sağlama zorunluğu ve dış ticaretinin dünya kapitalist pazarına bağlı oluşu, gerekse yarı-feodal işletme sektörünün varlığı şu kadarlık olsun gözönüne alınmıyor. Kapitalist sistemin taraftarları, İran toplumunun ekonomik olaylarını, sanki bu memleket artık emperyalist tekellerin egemenliğinden kurtulmuş, ekonomik bağımsızlığını elde etmiş gibi, ve köy ekonomisindeki yarı-feodal durum burada kapitalizmin gelişmesine hiç de engel olmuyormuş gibi ele alıyor ve gözden geçiriyorlar.

Böyle bir görüş, hiç değilse emperyalist tekellerin egemenliği meselesiyle ilgisi bakımından, mahut «demokratik sosyalizm» taraftarları için de karakteristiktir. Bunlar arasında en ateşli savunucu olarak beliren eski Tarım Bakanı H. Arcancani, ekonomik liberalizmi tenkit ederken, kapitalizm ile komünizm arası bir sistem salık vererek, «birinin ve ötekini tecrübelerinden yararlanmak suretiyle mantiki bir dengeye varılabilir ve bu, insan duygusuna ve sosyal adalete cevap verebilir.» diyor.

Marksist fikirlerin yayılıp yerleşmesi, sosyalizmin bütün dünyada artmakta olan etkisi, sömürge ezgisinden yeni kurtulmuş bazı ülkelerin kapitalist olmıyan gelişme yoluna girmeleri, kapitalist sistem taraftarlarının teklif ettiklerinin dışında bir gelişme yolundan yürümenin mümkün olduğu fikrinin gittikçe daha büyük ölçüde yayılmasına (bilhassa çeşitli milliyetçi çevrelerde) yardım etmektedir. Bu konuda açık ve belirli görüşlerin eksikliği hissedilse de, bu yeni gelişme anlayışının unsurları çeşitli politik grupların illegal basınının sayfalarında yer alan belgelerde ve keza üniversiteler çevrelerinde ve ilerici aydınların önemli bir kısmı arasında görülmektedir. Eğilimleriyle Musaddık taraftarı olan Milli Cephe'nin 1963 yılında Avrupada yapılan İkinci Kongresinin karar suretinde, emperyalizme ve feodalizme karşı mücadele zaruretiyi esaslandıran hükümlerin yanı sıra, bu Cephe'nin «insanın insanı sömürmesinin her şekline karşı olduğu» ve «üretimde ve dağıtımda bütün başlıca araçların millileştirilmesine doğru gidilmesi, emperyalizmle bağlı büyük sermayeye karşı mücadele yürütülmesi vs. lüzumunu savunduğu» belirtilmektedir.

Kapitalist olmayan yol İran için elverişli midir? Eğer Tudeh Partisi kapitalist olmayan gelişme yolu tutulmasını son dört yıldır aktif olarak propaganda ediyorsa, buna sadece bu partinin politik kanaatleri icabı İran'da sosyalizmin kurulmasını istediği için kapitalist sömürmeye karşı çıktığı açısından bakılmamalıdır. Böyle bir politika güdülmesini İran'ın sosyal-ekonomik gerçekleri gerektiriyor.

Tabiidir ki, kapitalizm, İran gibi zayıf gelişmeli memleketlerdeki imkânlarının hepsini henüz tüketmemiştir. Yarı-feodal sektörün kesinlikle silindiği geçiş devresinde üretim güçlerinin belirli ölçüde gelişmesini hâlâ sağlayabilmektedir. Fakat İran için söz konusu olan, üretim güçlerinin büyümesine bağlı bir kaçınılmazlıkla şu veya bu şekilde başlayan *her hangi bir gelişme* değildir. Söz konusu olan, teknik ilerlemenin hızlanmasında imkân verecek ve milli ekonominin, bu alanda gelişmiş memleketlerden hemen hemen 150 yıl kadar geri kalmışlığımızı tedricen gidermeğe elverecek hızda gelişmesine yol açacak araçların ve metodların aranmasıdır.

İran gibi bir memleket, yani resmi rakamlara göre yıllık milli geliri sadece 3 milyar 700 milyon dolar (adam başına 185 dolar) olan, bütün nüfusu teşkil eden ailelerden % 55 inin iki yakası bir araya gelmeyen, vatandaşlarının % 15 i her türlü geçim vasıtasından yoksun bulunan, nüfusun % 95 ine milli gelirin % 55 i düşen ve nihayet köylülerin % 67 sinin adam başına yıllık geliri ortalama 46 dolar olan bir ülke, bilmem hangi projeler gerçekleşecek de, bunların sonucunda ve XXI. yüzyılın başında milli geliri iki katına çıkacak hikâyesine belbağlayamaz.

Demek ki, söz konusu olan, her şeyden önce gelişme tempolarıdır. Resmi hesaplara göre, son yılda (1954–64) ortalama yıllık gelişme tempoları sanayide % 6 ve köy ekonomisinde % 3 tür. Fakat yakın geçmişte yapılan ve sonucu 1965 Şubatında yarıresmi «İttılaat» gazetesinde yayınlanan incelemeye göre, ekonominin tümü için yıllık ortalama gelişme temposu sadece % 2 dir.

Bir an için, bu % 6 gelişme temposunun korunacağını ve sermaye yatırımlarının devlet plânına (yılda 800 milyon dolar kadar yatırımı öngörüyor) cevap vereceğini farzetsek bile, bu takdirde dahi adam başına yıllık milli gelir payı 1987–1990 yıllarında 350–370 dolara çıkacak, yani ancak en zayıf gelişmeli kapitalist memleketler düzeyine ulaşacak demektir. Bunu bir program konuşmasında bizzat Şah da itiraf etmiştir. Şah'a göre, plânın kesinlikle yerine getirilmesi için 30 yıla ihtiyaç vardır ve – tam kendi sözleriyle – «biz o zaman dahi gelişmiş ülkelerin düzeyine erişebileceğiz değiliz!»

Gelişme tempolarını hızlandırmaya girişebilmek için, her şeyden evvel süratli teknik ilerleme baz'ı meydana getirmek gerektir. Bu âdetâ bir fasit daireye benziyor. Zira, İran'ın şimdiki şartlarında, en yüksek gelişme tempoları ancak tekniğin süratle geliştirilmesi sayesinde sağlanabilir. Tek-

niğin süratle geliştirilmesi de ancak ekonomik gelişme tempolarının artırılmasıyla mümkün olur. Bu fasit daireden çıkabilmek için, memlekette üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen iki sebebin aynı zamanda ortadan kaldırılması, yani ülkede emperyalist egemenliğine son verilmesi ve köy ekonomisinde yarı-feodal sektörün kökünden kazınması lâzımdır.

İşte bundan ötürü, İran gibi memleketler için gelişme yolu seçme problemi yalnız sosyal-ekonomik mesele değil, aynı zamanda önemli bir politik problemdir.

Böylece, görülüyor ki, her türlü gelişme tasarısı, her türlü sanayileşme plânı olağanüstü önemi olan bu iki esas mesele gözönünde tutularak hazırlanmalıdır. Bunları gözönüne almadan hazırlanacak tasarı ve plân, memleketimizin hayati ihtiyaçlarına cevap veremez. Geri kalmış memleketlerin endüstrileşme ve gelişmeleri problemiyle uğraşan burjuva iktisatçılarının çoğu, dikkatlerini meselenin sadece ve doğrudan doğruya ekonomik yönü üzerinde topluyor ve politik yönünü küçümsemeye yelteniyorlar. Onlar bu sebeptedir ki, vurguyu, hızla endüstrileşmenin «tehlikeleri» ve endüstriyel gelişmeyi köstekliyen iç karakterli engeller üzerine koyuyorlar.

Teknik gelişme konusunda rasyonel bir plânı gerçekleştirmek için elbette mevcut iç karakterli büyük güçlüklerin bertaraf edilmesi gereklidir. Kaldı ki, bu konuda İran gibi memleketlerin gelişmesine en büyük engel emperyalist egemenliğinin ta kendisidir. Burjuva iktisatçıları zaten bilhassa bu gerçeği örtbas etmeğe çalışıyor; teknik geriliğin sebeplerinin, emperyalist egemenliğine değil, yeter derecede gelişmemiş memleketlere özgü spesifik ve doğal şartlarda gizlendiğini ispat için nefes tüketiyorlar. Yeni sömürgeciliğin savunucuları olan G. Zinger, S. Kuznets, U. Rostay ve benzerleri gibi burjuva iktisatçıları, emperyalist egemenliğini gözlerden saklıyarak, teknik geriliği bu dediğimiz sebeplere bağlamak isteyenlerdir.

İran'ın, emperyalist memleketler için, en başta Amerika ve İngiltere sanayii için bir ham madde kaynağı, ve bunların endüstri malları için bir sürüm pazarı haline getirilmesi, keza sermaye yatırımları için elverişli bir alan olarak elde tutulması, bu memleketin ekonomik gelişmesini önliyen baş engeldir. Emperyalistler işte bu yüzden, memlekette ilerici gelişmenin karşısına dikiliyorlar.

Bu gerçeği iyice açıklamak için biraz da rakamları konuşturalım: Resmi istatistiklere göre, 1955 yılından 1963-e kadar İran'ın ithalâta ödediği para 3 milyar 584 milyon dolar, aynı devrede ihracatından elde ettiği gelir de sadece 810,2 milyon dolardır. Ticaret dengesindeki bu açık, hükümet tarafından, petrol tröstlerinden pay olarak alınan dövizle (1857 milyon dolar) ve devlete ait petrolün aynı kumpanyalara satılmasından elde edilen 556,1 milyon dolarla kapatılmıştır. Hattâ bu paralar, büyük açığı kapatmaya yetmemiş, hükümet Amerikadan ayrıca 718 milyon dolar borç almıştır («yardım» olarak alınan 258,4 milyon dolar bu hesabın dışındadır).

Emperyalist egemenliğinin ve onun memleketimize dayattığı ekonomik sistemin ölümcül sonuçlarını daha açık anlatabilmek için şunu da belir-

telim ki, 500 bin ton üretim kapasiteli bir demir-çelik kombinasyonunun kuruluş maliyeti 200 milyon dolardan fazla değildir; traktör ve diğer tarım makineleri yapabilecek modern bir kombina da 350 milyon dolara kurulabilir. İran'ın yalnız dış ticaret açığını kapatmaya yatırdığı milyonlarla böylesi kaç kombina kurulabileceğini hesaplamak artık kolaydır.

Bu gerçeklerin ışığı altında, ekonomik gelişme meselesinin, politik meseleyle, yani milli bağımsızlıkla ne kadar sıkı sıkıya bağlı olduğu apaçık görülmektedir. Gerçi İran hukuki bakımdan her zaman bağımsız bir memleket olagelmıştır, çünkü şeklen bir başka devletin sömürgeesi olmamıştır. Gel gör ki, XIX. yüzyılın ortalarında memleketin dünya kapitalist pazarına bağlanması, doğal zenginlikleri ve tek mil milli ekonomisi üzerinde emperyalizmin egemenlik kurması, onu yarı-sömürge bir memleket, yani ekonomik ve politik bakımdan bağımlı bir memleket haline getirmiştir. Zaten XIX. yüzyıl sonlarından itibaren İran halkının bütün devrimci mücadelelerinin yabancı egemenliğine karşı yöneltilmesinin, bu mücadelele emperyalizme bağımlılıktan kurtuluş amacı güdülmesinin sebebi de budur.

Fakat emperyalizm, İran gibi memleketlerde ekonomik ve politik egemenliğini sürdürmek için, onları dünya kapitalist sistemi içinde tutmak ister. Çünkü ancak bu sayede, bu memleketleri yedek tarım ambarı, ham madde kaynağı, kendi endüstri malları ve sermayeleri için sürüm pazarları olarak el altında bulundurabilir.

İşte bundan dolayıdır ki, harpten sonra, sömürgecilik ezgisinden kurtulan geri kalmış memleketlerin gelişmelerini kapitalist üretim münasebetlerine doğru yönelme meselesi emperyalizmin yeni-sömürgecilik politikasının candamarı olmuştur. Gelişmekte olan memleketlere ekonomik «yardım» dedikleri çeşitli plânların ana hedefi budur. Geri kalmış memleketlere kapitalist gelişme yolunu seçtirmek de, bu memleketler halklarının, emperyalizmin ekonomi yolundan sokulma ve nüfuz kurmasına karşı etkili bir mücadele yürütmelerini önleme vasıtasıdır. Yabancı tekeller işte bu sayede imtiyazlarını koruyabilecek ve memleketin ekonomik hayatının kilit noktalarında nüfuzlarını kuvvetlendirecek ve yayabileceklerdir.

Kurtuluşlarına kavuşan memleketlere kapitalist yolun dayatılmasıyla, birini tamamlayan iki amaç güdülmektedir. Bir yandan, memleketin ekonomisine emperyalist çıkarlara göre yön verilmekte; öte yandan, hak eşitliğine dayanmayan ekonomik anlaşmalar dikte edilerek, iç pazar üzerinde kontrol kurularak, ihraç edilen sermaye üzerinden faiz şekli altında muazzam meblâğlar aktarılacak ve daha birçok benzer yollarla memleketin doğal zenginliklerinin sistemli surette soyulmasıyla ekonomik gelişme ve sermaye birikimi kösteklenmektedir.

Anglo-Amerikan emperyalistleri, İran'ın halk yığınlarını, doğal zenginliklerini ve her şeyden önce muazzam petrol yataklarını serbestçe sömürebilmek maksadıyla, memleketin endüstriyel gelişmesine engel olmak için her çareye başvuruyorlar. Çünkü İran kendi endüstrisini kurar ve geliştirirse, eni sonu kendi doğal kaynaklarını kendi öz endüstrisinin amaçları

için kullanmak ihtiyacını hissedecektir. Diğer taraftan, bunun sonucunda yaşama düzeyinin yükselmesiyle, alabildiğine düşük iş ücretleri sayesinde palazlanan yabancı tekellerin muazzam bir kâr kaynağı kurumaya yüzütacaktır. İşte, emperyalistler, endüstrileşmenin gelişmiş memleketler ile az gelişmiş olanların ekonomik ilişkilerinin yapısına getirebileceği değişikliklere burdan ötürü böylesine inatla karşı koyuyorlar.

Bu emperyalist politika bizim memleketimizde değişik şekillerde uygulandı: İran'a makineler, sanayi donatımları ve diğer aletler satımından ya vazgeçtiler, ya da bunu sınırladılar. Milli üretim mallarıyla rekabete giriştiler. Ticari ve mali baskıya başvurdular. Nihayet, memleket için ağır endüstri lüzumunu prensip olarak reddetme eğilimindeki yabancı eksperlerden müteşekkil «teknik kurullar» vasıtasıyla baskı yaptılar.

İşte o burjuva iktisatçılarının mahut «tarihsel sıra» üstüne döktürdükleri «ilmi eserler»inde, İran gibi memleketlerde hafif endüstrinin gelişme bakımından pek tabii olarak köy ekonomisinden sonra gelmesi ve mutlaka ağır sanayiın önünde olması gerektiğini iddia etmeleri bundandır. İran hükümetinin, ekonomi politikasında, geniş tüketim malları üretecek küçük ve orta endüstri işletmelerini geliştirmeye yönelmesi de bundandır.

Emperyalist egemenliği şartları altında, yalnız yarı-feodal sistemin kesinlikle ortadan kaldırılması değil, kapitalist üretim münasebetlerinin basit ve bağımsız şekilde geliştirilmesi bile mümkün değildir. İran gerçek sosyal-ekonomik gelişme için başka bir yoldan, emperyalist ve feodal engellerin temizleneceği, ve sapasağlam, bağımsız milli ekonominin temelini kurula bileceği yoldan yürümelidir.

Böyle bir ekonomi sistemi çerçevesi içinde, esas itibariyle sanayiın önemli kollarının, bankaların ve yabancı şirketlerin, ulaştırma ve dış ticaretin millileştirilmesi temeli üzerinde kurulacak olan güçlü devlet sektörü, tekniğin hızlı tempolarla geliştirilmesi ve çalışan halk yığınlarının yararına yaşama düzeyinin yükseltilmesi için önemli bir itici güç olacaktır.

Köy ekonomisinde ve sosyal-ekonomik hayatın diğer alanlarında yapılacak köklü demokratik reformlar, keza yönetim cihazında ve politik kurumlarda demokratik düzeltmeler yardımıyla yığınların yaratıcı girişim gücü serbestçe harekete gelebilecek ve memleketin ahenkli gelişmesinde hizmete koşulacaktır.

Burada cevap verilmesi gereken şu yeni soru ortaya çıkmaktadır: İran halkı bu amaca ne suretle ulaşabilir? Bu halk, şimdiki hükümetin, bir eşref saat gelip de memleketi bu yola koyacağına inanmalı mıdır? Yoksa, memleketin kaderini bizzat halk kendi eline almalı, bu hükümeti alaşağı etmeli ve bu plânı serbestçe yerine getirebilecek bir hükümet mi kurmalıdır?... Bu sorulara bizim partimizin cevabı açıktır: *Bu yüce ödev, bir başka hükümet, yani bütün milli, demokratik ve ilerici güçlerin birliği temeli üzerinde kurulacak milli demokratik hükümet tarafından yerine getirilmelidir.*

Tabiidir ki, şimdiki hükümet burjuva demokrasisinin en basit kurallarına olsun riayet etseydi, memlekette partilere ve politik teşkilâtlara birleşme ve faaliyet serbestliği, basın ve kanaat özgürlükleri, toplu dilekçe verme ve gösteri hakları tanıyan İran Anayasasının verdiği garantiler hayata geçirilseydi, ve eğer keyfilikler, polis baskıları ve bir sürü askeri mahkemeler saltanatının yerini kanun devleti alabilseydi, bu takdirde İran halkı kendi öz problemlerini barışçı yolla çözmeyi üste tutardı.

Fakat bugünkü İran'da böyle şartlar yoktur. Gizli çalışmak zorunda bırakılan sadece Tudeh Partisi değildir. Hattâ milli burjuvazinin, küçük burjuvazinin partileri ve kurumları, politik mensubiyetleri olmiyan yığın örgütleri bile açık kanuni faaliyette bulunmak hakkından yoksun edilmişlerdir. İki yıldan daha az bir yakın geçmişte, hükümet, Tahran, Tebriz, Kûm, Meşhed, Şiraz ve İsfahan sokaklarında, Şah'ın ve hükümetinin müstebit idaresinden hoşnut olmadıklarını belirten binlerce nümayişçiye karşı yığınla öldürme hücumları tertipledi. Birkaç ay önce, Amerikan uzmanlarına diplomatik dokunulmazlık tanıyan ve hükümete silâh mübayaasında kullanılmak üzere Amerikadan 200 milyon dolar daha borç alma müsaadesi veren kanuna karşı halkın giriştiği protesto hareketi sırasında, hükümet, İran'ın büyük dini önderlerinden Ayetullah Homeyni'yi Türkiyeye sürgün etti. Çünkü Homeyni, hükümetin milli menfaatlere aykırı politikasını ve Amerikanın emperyalist politikasını halkın önünde protesto etmiş, suçlandırmıştı.

Demek ki, hükümet anti-demokratik tutumu ve faaliyetiyle, halkın önündeki problemlerin barışçı yoldan çözümünü sağlayabilecek her türlü imkân kapılarını kendi elleriyle kapatmaktadır. Bundan dolayı, birçok ilerici örgütler arasında, milli demokratik hükümeti kurmak için zorlama gerektiği fikri gittikçe daha geniş ölçüde yayılmaktadır. O kadar ki, milli burjuvazi ve küçük burjuvazinin bazı örgütleri, çevreleri ve aynı zamanda bazı üniversiteliler birlik ve dernekleri ve bir kısım din adamları da bu görüşü tutmaktadırlar.

İran'ın bugünkü şartlarında, mevcut durumdan başlıca çıkış çaresinin ancak devrimci zorlama yolu olabileceğini kabul eden Tudeh Partisi Merkez Komitesinin geçenlerde toplanan Genel Kurulu, gelecekte devrimin barışçı yolla yapılmasına elverecek şartların doğabileceğini de hesap dışı tutmamıştır. MK.Genel Kurulu tarafından tasvip edilen tezlerde şöyle deniyor: «Memleketimiz tarihinin son devresinde edinilen tecrübeler, Musaddık'ın iktidara gelmesi ve Kıvame hükümetinin düşürülmesi⁽¹⁾ ispat

(1) Burada 1952 Temmuz olayları söz konusudur. O zaman Şah'ın Doktor Musaddık'ı değiştirmekle ödevlendirdiği Amerikancı Kıvame hükümeti, aradan üç gün geçmeden, Tudeh'in ve Musaddık'ın partisinin müştereken yönettikleri halk gösterileri sonucunda düşürülmüştü. Bu gösteriler sırasında, ordu, nümayişçilere ateş açma emrini dinlememişti.

etmiştir ki, kuvvetler dengesinde değişme sonucu belirli şartlardan barışçı gelişme olanakları doğmaktadır. Bundan ötürü, partimiz faaliyetini her iki olanağa dayandırmalı, fakat şimdiki şartlarda devrimci zorlama yolunu esas kabul etmelidir.»

Aynı tezlerde, devrimci zorlama yolu seçildiği takdirde Partinin teşkilât çalışmalarının faydasızlaşacağı kanısında olanların bu görüşünün asılsızlığına da değinilerek şöyle denmektedir: «Teşkilâtın savaş yeteneğine sahip ve disiplinli olması, her türlü mücadelenin en başta gelen zaruri şartıdır. Parti bu nitelikte bir teşkilâttan yoksun oldu mu, manevra yapma ve mücadelede – gizli ve açık, barışçı olan ve olmıyan – çeşitli metodlardan faydalanma olanaklarını yitirir.» MK. Genel Kurulu, keza zora başvurarak devrim yolu kabul edildiği takdirde, basit ve hergünlük mücadele şekillerinden vazgeçmemiz, yani mevcut rejimin sosyal-ekonomik yeni adımlar atmasını sağlamak, siyasi tutuklulara af, demokratik özgürlükler, ekonomik istemler için, bütün milli ve demokratik güçlerin birliğini meydana getirmek için mücadele vs. gibi şekilleri terketmemiz gerektiğini iddia eden tezi de çürüttü, suçladı. Aynı zamanda, zora başvurarak devrim yolu seçilince, güya artık bütün milli ve demokratik güçleri birleştirme çabasının mânasını kaybedeceği ve bu güçleri partinin amacı yönünde seferber etmek için sadece devrime kalkmanın kâfi geleceği gibi yanlış bir fikri de reddetti. Bu konuda, MK. Genel Kurulunun hesap raporunda şöyle deniyor: «Bütün güçlerin tek cephesini meydana getirmek işi, devrim yolu pozisyonu ile bağdaşmaz değil, tam tersine, devrimi uygulamanın gerekli şartlarından biridir. Seçilen yolu değiştirsek bile, tek cephe için mücadele partimizin genel hattı olarak gündemde kalmalı ve bütün çabalar bu amaca yöneltilmelidir.»

İran'da son iki yıldır yer alan olaylar, bilhassa devrim problemleri ile devrimci güçlerin birliği meselesi arasında sıkı bir bağ gözetmenin gittikçe daha geniş halk tabakaları tarafından benimsendiğini göstermesi bakımından karakteristiktir.

Doktor Musaddık gibi, doktor Şaygan gibi mücadele adamları ve keza din adamı Homeyni, memlekette bütün politik gruplar ve partiler arasında *milli bağımsızlık ve demokratik hürriyetler şiarları altında bir birlik kurulmasından* yana olduklarını açıkça belirtmişlerdir. Bu da, partimizin, ilerici güçler arasında bir birlik lüzumu fikrini alabildiğine yaymak için yorulmak bilmeden sarfettiği daimi çabaların meyvalarını vermekte olduğunu ve tek cephe fikrinin sağlandığını gösterir.

Gel gör ki, milliyetçi grupların kendi içlerinde kuvvetli bir direniş vardır. Bu direnişi altetmek gerek. Partimizin itildiği gizli çalışmanın zor şartları, diğer teşkilâtlarla bağlar kurmamıza ve daha iyi bir karşılıklı anlayış havası yaratılmasına yardımcı olabilecek faydalı tartışmalar düzenlememize ekseriya engel olmaktadır.

İran hükümetinin politikasında bir değişme olduğu intibainın doğmasına bir hayli yardım eden *diğer önemli etken* de Sovyetler Birliği ile münasebetlerin düzeltilmesidir.

Toprak reformu kanununun açıklanmasından birkaç ay sonra, 1962 Ağustosunda, İran hükümeti, Sovyetler Birliğine bir nota vererek, İran topraklarında yabancı roket üsleri kurulmasına müsaade etmeyeceğini bildirdi. Dışişleri Bakanı da, hükümetin, Sovyetler Birliğine karşı saldırı için İran topraklarının üs olarak kullanılmasına hiçbir zaman imkân vermemeyi kararlaştırdığını resmen açıkladı.

Sovyet hükümetinin gayet olumlu şekilde cevapladığı bu tutum, iki komşu memleket arasındaki münasebetlerde süregelen krizi sona erdirdi. İran hükümetinin bu tutumu, milletlerarası durumda hâsıl olan değişikliklerle ve aynı zamanda iç karakterli etkenlerle izah edilebilir. Gerçekte, dünyada kuvvetler dengesinin sosyalizm yararına değişmesi ve milletlerarası gerginliğin azalması, dış politikası şimdiki rejimin daha ilk adımlarından itibaren emperyalist devletlerin ve özellikle Amerikanın politika-sıyla hizaya gelen İran hükümeti üzerinde de etkisini göstermiştir.

Anglo-Amerikan emperyalistlerinin uydurdıkları «komünizm tehlikesi» yalanına kapılmaya ve Sovyet hükümetinin, sınır meselelerini, mali anlaşmazlıkları çözmek, sınırboyu sularından faydalanma anlaşması bağlamak, teknik yardım ve ticaret alışverişini genişletmek vs. gibi birçok iyiniyet tekliflerine sırt çevirmeye başladıktan sonra, İran hükümeti «soğuk harbe», askeri bloklarla saldırganlık siyasetine ayak uydurmuştu. Bunun belirtisi de İran'ın Sento'ya girmesidir.

Ama durum yavaş yavaş değişti. «Soğuk harp» bastığı tabanı kaybediyor, emperyalizmin «Sovyet saldırısı» tehlikesi diye tutturduğu propagandanın asılsızlığı göze çarpar bir hal alıyor, Sovyet ilim ve tekniğinin başdöndürücü başarıları ise emperyalizmin askeri strateji ve taktiğinin temellerini sarsıyordu. Emperyalizmin askeri bloklar ve üsler politikası apaçık itibardan düşüyordu. Bu politikanın en zayıf halkası olan Sento Paktı, gerek iç sebepler, gerekse dış sebepler yüzünden bir bunalım geçiriyordu.

Öte yandan, hükümetin Sovyet aleyhtarı politikası, milli menfaatlere aykırı olan bu politikanın ölümcül ekonomik sonuçlarını kendi sırtında deneyen İran halkı arasında yaygın bir öfke ve hoşnutsuzluk uyandırmıştı. Hükümet reformlarının yol açtığı ekonomik ve politik kriz, yukarıda belirttiğimiz etkenlerle birlikte, Şah'ı ve hükümetini tutumunda böyle bir değişiklik yapmağa zorladı.

Fakat yine de hükümetin dış politikasında kesin bir dönüş olduğu söyle-nemez. Zira İran'ın Sento üyeliği ve Amerika ile bağladığı İkili Askeri Anlaşma yürürlükte kalmaktadır. Düne kadar olduğu gibi, İran hükümetinin politikası yine Birleşik Amerikanın politikasıyla bir hizadadır.

Enternasyonalist ve yurtseverlik prensiplerine sadık kalan, ve İran hükü-

metini bu tutuma getiren sübjektif sebepleri ikinci plâna bırakan Tudeh Partisi, İran ile büyük komşusu Sovyetler Birliği arasındaki münasebetlerin iyileştirilmesini, ülkemizin ve halkımızın menfaatlerine uygun, milletlerarası gerginliğin azalmasına, bütün dünyada barışın ve barış içinde yan yana yaşama prensiplerinin kuvvetlenmesine elverişli objektif ve olumlu bir faktör saymaktadır.

Tudeh Partisinin kuruluşundan beri güttüğü politikanın daimi prensiplerinden biri, İran ile sosyalist memleketler arasında, özellikle ilk sosyalist devlet olan ve memleketimizi köleleştirici Çarlık zamanı andlaşma ve anlaşmalarını hükümsüz saydığını Lenin'in imzasını taşıyan o unutulmaz hükümet deklârasyonu ile açıklıyan ve İran halkının hürriyet ve bağımsızlık mücadelesini kesinlikle destekliyen Sovyetler Birliği arasında dostça ve kardeşçe münasebetler kurmak ve bunları genişletmek uğrunda mücadele etmek olmuştur.

Bizim Sovyetler Birliği ile dostluğu titizlikle savunmamız sadece komünist olduğumuzdan değildir. Biz, yurtseverler ve sebatlı demokratlar olarak, İran halkının hayati menfaatlerinin, halkımızın milli kurtuluş, demokrası ve sosyal ilerleme uğrunda yürüttüğü mücadelenin menfaatlerinin, keza memleketimizin ekonomik gelişmesi menfaatlerinin gelecekte Sovyet halkı ve onun sosyalist devleti ile kardeşçe dostluk ve sarsılmaz bir birlik gerektirdiği kanısındayız.

Mademki emperyalistlerin ve her şeyden önce Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin bizim hürriyet ve bağımsızlığımızın yeminli düşmanları oldukları bir gerçektir, o halde politik mensubiyetleri ve kanaatleri ne olursa olsun, İran yurtseverleri ve demokratları için, ezgi altındaki bütün halkların milli kurtuluş hareketini destekliyen ve emperyalizme karşı milletlerarası ölçüde bir mücadele yürüten sosyalist memleketlerin ve her şeyden önce Sovyetler Birliğinin bizim en iyi dostlarımız ve müttefiklerimiz oldukları hakkında zerrece şüpheye yer olmamalıdır. Fakat galiba Tudeh partisinin bu yurtseverlik politikası memleketimizde henüz bütün ilerici ve demokratik güçler tarafından yeter derecede anlaşılmış değildir.

Anti-komünizm ve Sovyet düşmanlığı, emperyalizmin ve gericiğin bu parçalama silâhı, İran'da emperyalizme ve istipdada karşı halk güçlerinden yana mücadeleye katılan milli burjuvazi ve küçük burjuvazinin bazı katları üzerindeki etkisini henüz tamamen yitirmiş değildir. İran-Sovyet ilişkilerinin iyileştirilmesi üzerine, büyük komşumuzla yaklaşma politikasını tutan partimize karşı hücumların hızlanarak yenilediği görüldü. İki komşu arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi, bir kısım aydınlar ve üniversite gençliği çevrelerinde, bizim partimizin sıralarında da belirli ölçüde yankılanan tartışmalar doğurdu.

Partimizi, bir yandan bütün milli ve demokratik güçleri emperyalizme ve istipdada karşı mücadele için tek cephe birliğine çağırıp duruyor, öte yandan bu mutlakiyetçi hükümet ile Sovyetler Birliği arasında ilişkilerin düzeltilmesinden yana çıkarak çelişmeli bir politika izliyor diye yeriyorlar.

Bu eleştiriyi yapanlar, Sovyet hükümeti ile şimdiki İran hükümeti arasında dostane iyi komşuluk münasebetlerinin iyileştirilmesi ve genişletilmesi sayısız çelişmeler içinde bocalıyan bu emperyalist tarafıslı monarşist rejimin sağlamlaşmasına yardım edeceğinden, İran devrimci hareketi için ölümcül olur, diyorlar.

Yine bu kafada olan bazıları da, Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika arasında güya varılan sözümona bir anlaşma gereğince, halkların kurtuluş hareketi zararına milletlerarası çapta bir uzlaşma sağlandığı yolundaki uydurma ithamları geveleyip duruyorlar. İşte bu gibiler, bir yandan İran-Sovyet ilişkilerinin iyileştirilmesini, öte yandan «Moskova'nın direktifleri»ni itaatle yerine getirmekle suçladıkları Tudeh Partisinin politikasını böyle-sine asılsız gerekçelerle izah etmeye kalkışıyorlar. Hele bunlar arasından bu gerekçelere dayanan ve hattâ sosyalist fikirli geçinen bazıları, Tudeh Partisi yöneticileri ile müşterek bir mücadele tek cephesi meydana getirme konusunda anlaşmaya varmanın imkânsız olduğu sonucunu bile çıkartıyorlar.

Bütün bu iddia ve gerekçeler yanlıştır. Çünkü hepsi de gericiliğin taktiğinde her hangi bir değişme olanağına yer vermiyen ve hükümet politikasını olduğu gibi sürüp gidecek ve hiçbir şekilde değişmeyecek bir mutlak gerçek olarak kabul eden teze dayanmaktadır. Oysa, bugün ilerilik kuvvetleri ile emperyalizmin ve gericiliğin kara kuvvetleri arasında yürütülen mücadele ve objektif şartlardaki kaçınılmaz keskin değişmeler, iktidarda tutunabilmek için taktik değiştirmek ve gerekli gördükçe de adım adım gerilemek, bazı fedakârlıklarda bulunmak, tâvizler vermek zorunda olan gerici hükümetlerin politikası ve taktiği üzerinde etkisini göstermesin olamaz. Bu gerçeği görmemek, doktriner görüşte inatla tepinmektir, devrimci harekete büyük zararlar verebilecek sekterce hatalara düşmektir.

Bu bakımdan, partimizin, memlekette hüküm süren millet ve demokrasi düşmanı rejime karşı uzlaşmaz muhalefeti, şimdiki hükümetin iç şartlardaki objektif gelişmeyle milletlerarası durumdaki değişikliklerin ve emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çelişmelerin etkisi altında yavaşlamak zorunda kaldığı her türlü anlaşmayı ve her türlü tedbiri kesinlikle silkip atmak demek değildir.

Örneğin, İran hükümeti de, nükleer silâh denemelerinin kısmen yasaklanmasını sağlayan Moskova Anlaşması'nı imzalamıştır. Peki, bunun üzerine, İran devrimcileri, gerici İran hükümeti de imzaladı diye bu anlaşmaya karşı mı gelmelidirler? Elbette hayır!

Bir örnek daha: Biz ötedenberi, İran hükümetini, Halkçı Çin hükümetini tanımaya, Çin Kay-şi temsilcileriyle ilişkisini kesmeye, Demokratik Alman Cumhuriyetini tanımaya mecbur etmek için mücadele ediyoruz. Eğer bir gün İran hükümeti şu veya bu sebep altında buna mecbur olur ve dediğimizi yaparsa, biz buna da karşı mı gelmeliyiz?

Tek sözle, yukarıda belirttiğimiz görüşlerin saçmalığı meydandadır. Şu da apaçık görülüyor ki, hükümetin objektif olumlu tedbirlerini bizim tasvip

edişimiz, hiç de İran'daki mutlakîyetçi monarşist rejimi yıkma mücadelesinden vazgeçtiğimiz anlamına gelmez. İran-Sovyet ilişkilerinin iyileşmesinin devrimci harekete zarar verdiğini iddia eden bu lâfazanların tuzağına düşüldü mü, bunu, aynı sakat mantığın saçma sonucu takibeder, yani bu takdirde, İran devrimcilerinin sosyalist memleketlerle münasebetlerin iyileştirilmesinde ve genişletilmesinde ısrar etmeleri değil, tam tersine bu münasebetlerin bozulmasından yana çıkmaları ve hattâ İran'ın bu melekelerle bütün diplomatik ve ekonomik ilişkilerini kesmesinde ısrar etmeleri istenmiş olur.

Gerçekte böyle bir hareket emperyalistlere faaliyet serbestliği vermek, onların İran halkını sosyalist memleketlerden tecrit etme arzularını beslemek olur. Asıl gerçeği anlamamak, yani sosyalist memleketler ve en başta Sovyetler Birliği ile kapıkomşusu İran arasında iyi ilişkilerin devamının memleketimizde emperyalizmin etkisini zayıflatmağa yardım ettiğini ve emperyalist gericiliğin plânlarının gerçekleşmesine set çektiğini anlamamak olur.

Memleketlerimiz arasındaki münasebetlerin iyileşmesinin mevcut rejimin sağlamlaşmasına ve istikrar bulmasına yardım ettiğini iddia edenler, şimdiki İran hükümetinin istikrarsızlık ve kritik durumunun sadece onun milletlerarası münasebetlerinin kötüleşmesinden veya iyileşmesinden ileri gelmediğini anlamıyorlar. Tam tersine, onun güvensiz durumunun ve memleketin şimdiki ekonomik bunalımının kökü, rejimin kendisinin emperyalist tarafı ve anti-demokratik özündedir. Esasen, İran hükümetinin, memleketimiz ve halkımız için büyük Sovyet ülkesiyle komşuluğumuzun paha biçilmez avantajlarından faydalanmasına engel olan da, bu hükümetin millet düşmanı gerici politikasıdır.

Aşıkârdır ki, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist memleketlerle, İran'ın ve İran halkının menfaatlerine uygun gerçek milli politika temeline dayanan samimi bir ekonomik işbirliği yapmak, İran'da yalnız gizli bunalımı önlemekle kalmaz, memleketin sosyal-ekonomik gelişmesine de önemli derecede yardım edebilir.

Peki, mevcut rejimin bugünkü nâhoş durumunu hafifletmesine yardım eder gerekçesiyle, bizim şimdi Sovyetler Birliği ile ilişkilerin iyileştirilmesi üzerine elimize geçen ekonomik avantajları değerlendirmekten vazgeçmemiz mi gerekir? Böyle bir iddiada bulunmak, büyük yoksunluklar içinde kıvranan İran halkının bahtsızlığı ile spekülasyon yapmak olur. Gerçek devrimciler ise hiçbir zaman halkın bahtsızlığı ve yoksulluğu ile spekülasyon yapmazlar. Onlar, devrimci strateji ve taktiklerini böyle bir spekülasyon üzerine kuramazlar.

Eğer devrimci faaliyete bu mantık temel yapılırsa, bizler ister istemez «devrime yardımcı olmalı» diye baştan çıkmayı, ahlâksızlığı, hırsızlığı, rüvetçiliği savunma mecburiyetine doğru itilmiş oluruz. İler tutar yanı olmayan bu iddiaların özü açık seçik ortadadır. Bu kafadaki «devrimciler»in âkıbeti tecrit olmaktır, yığınlar önünde gözden düşmektir.

Bu türlü tartışmaların partimiz çevrelerinde de belirli ölçüde yankıları olmuştur. Partimizin bu konudaki politikası teşkilâtlarımızın üyeleri tarafından oybirliği ile onaylanmış olmakla beraber, olaylara şu mahut iddiaların ölçüleriyle değer biçenlere de raslanmıştır. Ve biz bunlarla mücadele etmek zorunda kalmışızdır. İran-Sovyet ilişkilerinin iyileşmesinin devrimci harekete getirebileceği sözümona zararlar konusunda yukarıda belirttiğimiz mülâhazalara dayanarak gerekçeler ileri süren yoldaşlara karşılık, diğer birçok yoldaşlar da, parti önderlerini, güdülen politikada gerektiği kadar sistemli ve sebatlı görmediklerini ifade ederek tenkit ettiler. Bu yoldaşlar, parti yöneticilerinin, Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizin düzeltilmesini savunmada yeteri kadar mücadele etmediği ve bu durumu iç problemlerle, bhusus reformların karakteri ile bağlamadığı kanısındaydılar. Parti yöneticilerinin tutumunu sekte, sistemsiz ve çelişmeli buluyorlardı.

Her iki eğilim – hem solcusu, hem sağcısı – taraftarlarının ortak yönü, değişik sosyal sistemlerin barış içinde yanyana yaşamaları politikası ile muayyen bir memleketteki sınıf mücadelesini birbirine karıştırmaları ve eni-sonu her ikisinin de halk yığınlarının devrimden yana oynadıkları birinci dereceli rolü tam değerlendirmemeleri, dış etkenleri ise lüzumundan fazla büyütmeledir. Sol eğilim, barış içinde yanyana yaşamayı her memleketin içinde yürütülen sınıf mücadelesi ile bağımlı kılmaktadır; çünkü bunun taraftarları ülkelerimiz arasında ilişkilerin iyileştirilmesinin devrimci harekete zarar vereceği gibi yanlış bir anlayışta direniyor, dolayısıyla devrimin dış etkenlerinin rolünü büyütüyorlar. Sağ eğilim, tersine, komünistlerin, kendi memleketlerindeki sınıf mücadelesini sosyalist memleketlerle anayurtları arasında barış içinde yanyana yaşamaya bağımlı kılmaları gerektiği anlamına geliyor, dolayısıyla kendi politikalarını ve genel hatlarını milletlerarası alandaki değişikliklere bağlı tutuyorlar. Bu anlayışın mantığı sonucu da, işçi sınıfının partisini, kendi hareket hattını tâyin etmek için milletlerarası olayların gelişmesini bekliyen pasif bir faktöre döndürmek olabilir. Bu görüş elbette her partinin, komünist ve işçi partileri temsilcileri arasında 1960-da Moskovada yapılan Danışma Toplantısı'nın Bildiri'sinde açık seçik formüle edilen bağımsızlığı prensibine aykırıdır.

*

İran'ın önünde, çözümüyle bütün demokratik ve ilerici güçlerin ilgilendiği çok bileşik problemler var. Memleketin gelişme yolları meselesi halkın en geniş tabakalarının menfaatleriyle bağlıdır.

Bizim partimiz, memleketin önündeki politik ve ekonomik problemlerin çözümünü sağlamak amacıyla, bütün yurtsever teşkilâtların katılacağı bir tek cephe meydana getirmek için ısrarla mücadele etmektedir.

Biz, İran halkının bugünkü bunalımlı durumdan çıkış çaresini bulacağına, memleketi milli uyanış ve sosyal ilerleme yoluna koyacağına eminiz.

Dayanışma ve birlik

Pedro Motta Lima ve Alberto Ferrari

Kamünist ve İşçi partilerinin 1960 Bildirisinde belirtildiği gibi, yaşadığımız çağ: «Büyük Oktobr Sosyalist Devrimiyle başlayan, ana özelliği kapitalizmden sosyalizme geçme alan» «birbirine karşıt iki sosyal sistem arasında çarpışma, sosyalist devrimler ve milli kurtuluş devrimleri, emperyalizmin yıkılması, samürgecilik sisteminin ortadan kaldırılması çağı, yeni yeni halkların sosyalizm yolunu tuttuğu, sosyalizm ve komünizmin dünya çapında zaferler kazandığı» çağdır.

Silâhlanma yarışının ölçsüz hızlanması, emperyalist saldırcılığın günden güne artması, barıştan yana güçlerin, milli kurtuluş hareketinin günden güne daha büyük bir güçle savaş yürütmesi; bir yandan, toplumsal sömürücülük, milli baskı düzenini devam ettirmeğe çalışan emperyalizm, toplumun ilerici gelişmesine yeni yeni iktisadi, siyasi, toplumsal, ideolojik engeller yaratmağa çalışıyor; öte yandan, gittikçe kuvvetlenen kurtuluş ve ilerleyiş güçleri, bu engelleri günden güne daha kolaylıkla aşacak hale geliyor. Bugün bütün devrimcilerin belirttiği gibi, bu durumda ilerici sfafların zaferini sağlayacak başlıca etken, bunların gerici güçler karşısında birlik halinde olmalarıdır.

Emperyalizm – özellikle Amerikan emperyalizmi – milletler arasında yeni yeni buhranlar yaratabilmek için dünyanın çeşitli bölgelerinde gerginliği arttırmağa çalışıyor. Amerikanın emperyalist çevreleri, Johnson hükümetinin yardımı ile, san seçimlerde Amerikan halkının büyük bir çağunlukla reddettiği Galdwater politikasının maceracı plânlarını uygulamaya çalışıyor. Bu çevreler, Viyetnamda silâha sarılmış bir halkı dize getirmek, şiddete ve teröre dayanan bir rejimi iktidarda tutmak için askeri müdahaleyi devam ettiriyorlar. Demokratik Viyetnam Cumhuriyetine de açıkça saldıran Amerikan emperyalistleri bu sosyalist ülkenin şehirlerini, köylerini, okullarını, kütüphanelerini, tarihi anıtlarını bombalıyorlar.

Amerikan emperyalistleri Laos, Kamboc, ve Kongo halklarına karşı iyice hazırlanmış, tasarlanmış provokasyonlara, Küba devrimine karşı saldırılarına devam ediyorlar. Orta Amerikada hükümet darbeleri hazırlıyorlar, Panama yurtseverlerini kendi topraklarında kurşunluyorlar; Brezilyada meşru Gaulart hükümetine karşı gerici generallerin, satılmış, politikacıların düzenlediği komployu desteklediler. Devlet Başkan Yardımcısı Thomas Mann'ın açıkladığı plâna göre, Amerikanın «arka avlusu» diye adlandırdıkları bu bölgede en iğrenç diktatorya araçları Amerikan tekel-

lerini desteklemek için her çareye baş vuracaklardır. Amerikalılar, NATO, CENTO, SEATO VE OAS gibi teşkilâtlarda üye bulunan bütün devletleri, müteffiklerini de bu maceralara sürüklemeye çabalıyorlar. Kendisini iktidara getiren işçi sınıfının ve ilerici çevrelerin menfaatlerine ihanet eden İngiliz işçi hükümeti, emperyalistlerle yüzkıztartıcı bir ortaklık yürütüyor.

Bu tehlikeli durumda, Amerikan emperyalistleri, Batı Almanya'da, intikam isteyen militaristlere nükleer silâhlar sağlamak istiyorlar. «Özgürlük», «demokrasi», «insan şerefi» sözcükleri ağızlarından düşmüyor, ama kendi ülkelerinde ırk ayırımını, linç kanununu devam ettiriyorlar; karaderilileri ve onları savunan beyazları öldürüyorlar.

Bütün bu unsurlar, bütün demokratik ve ilerici güçlerin dayanışmasını zorunluluk haline getiriyor, bu dayanışmanın gerçekleşmesini kolaylaştırıyor. İlerici güçler arasında her bölünmenin emperyalist aleyhtarı savaşa, dünyanın her yerinde işçi sınıfının ve diğer demokratik güçlerin menfaatlerine büyük zararlar vereceğini herkesin kabul ettiği bir gerçektir.

Milletlerarası dayanışma çeşitli şekiller alıyor; ortak aksyonlar, basın, radyo kampanyaları, düzenleniyor; tanınmış şahsiyetler, Güney-Doğu Asya'daki savaşı ve Amerikan müdahalesini, yeni – sömürgecilerin oyunlarını, bağımsızlığa yeni kavuşmuş Afrika ülkelerine, Kübaya karşı yapılan provokasyonları, saldırıları, Venezuelada, Kolombiyada, Fastaki terörü, Amerikada ırkçıların cinayetlerinin, Franco, Salazar rejimlerinin sistem haline getirdiği terörü suçlayan açıklamalarda bulunuyorlar.

Hiç şüphesiz, emperyalizmin niteliği değişmedi. Hattâ son zamanlarda saldırcılığı, ve bu saldırcılıktan çıkacak tehlikeler bir bakıma artmıştır. Ama bunlar yeni bir şey değildir. Yeni olan, bütün dünya emekçilerinin ve haklarının genellikle harp taraftarlarına, ve özellikle emperyalistlerin Asya ve Afrikadaki silâhlı müdahalesine karşı, büyük çapta gösterilerle dile getirdiği milletlerarası dayanışma duygusudur. Yeni olan, tarihin ilk sosyalist devleti, Sovyetler Birliğinin ve sosyalist dünya halklarının bütün halklara sağladığı hudutsuz destektir. Son Sovyet-Viyetnam ortak bildirisi, sosyalist ülkelerin sağladığı yardım, bütün dünyada «iğrenç Viyetnam harbi»ne karşı yükselen protestolar, Viyetnamlıların yanında dövüşmek üzere yazılan gönüllüler, emperyalist saldırcıların zafer umutlarını azaltıyor.

Yeni olan, Küba halkının kahramanlığı, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin, Lâtin Amerikada, bütün dünyada, işçi sınıfının bütün halkların dayanışması sayesinde, emperyalizmin kahraman Küba devrimini yenememesi, yenemeyeceğidir. «Amerikanın ilk özgür toprağı» ile dayanışma hareketi, günden güne şiddetleniyor, ve yakında Montevideoda toplanacak olan Lâtin Amerika Halkları Konferansında dile gelecektir.

Yeni olan, işçi güçlerinin ve en büyük başarısı olan sosyalist dünya sisteminin gittikçe kuvvetlenişidir. Halk demokrasilerinin, sosyalizmi kurarken elde ettiği başarılar. Sovyetler Birliğinde üretimin artışı ve komünizmin kurulmasındaki başarıları, bilim ve teknik alanlarında, kosmosdaki olağa-

nüstü ve cesaretli başarıları, büyük, küçük, bütün milletlerin bağımsızlığına ve barışa hizmet eden enerji dolu dış politikası, ve nihayet emekçilerin, devrimci yolu seçen halkların zaferini sağlayan, sosyalist dünyanın günden güne artan önemidir. Milyonlarca emekçi için, sosyalist ülkelerin bugün elde ettiği maddi ve manevi kazançlar, yarınki dünyanın bir görüntüsüdür.

Yeni olan, işçi sınıfının yürüttüğü savaşların hızla artmasıdır. Bu son dönemde, Fransada, İtalyada, Belçikada, İspanyada, Avusturyada, İngilterede, Uruguayda, Arjantinde, Şilide, Brezilyada, Fasta, Hindistanda, Güney Korede, Japonyada, Nijeryada, Güney-Afrika Cumhuriyetinde, Ganada ve Amerikada çok önemli işçi savaşları yürütüldü. Sendika hareketinin girdiği milletlerarası aksiyonlar çok olumlu sonuçlar sağladı: Çalışan kadınların meseleleriyle ilgili İkinci Dünya Sendikaları Konferansı Bükreşte toplantı. Bu Konferansa 54 ülkenin delegeleri, Dünya Sendikalar Federasyonu ve Milletlerarası Emek Teşkilâtının temsilcileri katılmıştır. Afrika Sendikalar Birliğinin İkinci Kongresi (35 ülkeden gelmiş 39 delege), Bamako'da, Milletlerarası Sendikalar Tekeller Aleyhtarı Hareket Birliği ve Danışma Komitesinin Konferansı Leipzigde toplandı. Milletlerarası Emek Konferansı (Milletlerarası Emek Teşkilâtının Fransa, İtalya ve Şili sendika konfederasyonları gibi güçlü işçi örgütlerine karşı takındığı tavırlara rağmen) milletlerarası işbirliği konusunda eskisine oranla daha olumlu şartlar teklif etti.

Bütün bu olaylar sermaye ile emek arasındaki savaşın keskinleştiğini gösteriyor; işçilerle işverenler arasında sınıf savaşının sona erdiğini, bu savaşın sınıflar arasında «kardeşçe yürütülen bir işbirliği» haline geldiğini, bütün sınıfların «refah toplumu», «sosyal devlet» «halk kapitalizmi»nden faydalandığını iddia eden burjuva propagandalarının saçmalığını ispatlıyor.

Lâtin Amerikada – özellikle Küba devriminin etkisiyle – devrimci şuur, devrimci savaşçılık çok yükselmekte, bazı ülkelerde silâhlı savaş şekillerini, bazılarında ise, halk ve emekçi yığınlarının yürüttüğü büyük hareketler biçimini almaktadır. Afrikada bugün sosyalizme doğru kapitalist olmanın, gelişme yolunu seçen genç bağımsız devletlerin savaşı gittikçe artıyor.

Barış güçlerinin harp güçlerine üstünlüğü de günden güne artmaktadır. Artık şu gerçek belirmiştir: Halklar «bölgesel savaşlar» da saldırıcıları yenilgiye uğratabiliyor, böylece dünya savaşına sebep olabilecek tehlikeli çatışmalar ortadan kaldırılabiliyor. Bütün mesele, bu gibi çatışmaların genişlemesini vaktinde önlemek, termonükleer bombaların atılmasını beklemekten barış uğrunda savaşmaktır. Bütün dünya halkları, bu gerçeği günden güne daha iyi anlıyorlar.

Barış, milli bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm, ve komünizm davasının nihai zaferine kadar gittikçe gelişecek, gittikçe kuvvetlenecek olan gerçek işte budur!

Hiç şüphesiz, bu süreç, çelişmesiz, engelsiz, zorluksuz gelişen bir süreç değil. Aksine, ilerici güçlerin ilerleyişi karşısında gericiler, harp taraftar-

ları, özellikle Amerikan emperyalistleri dünya barışını tehlikeye sokan, umutsuz saldırılara girişiyorlar. Emperyalistlerin saldırgan ve maceracı politikasını kolaylaştıran etkenler ise şunlardır: Bir yandan, politika alanında olsun, sendikacılık alanında olsun, işçi sınıfının hareket birliğindeki (komünist, sosyalist ve diğer işçi partileri arasındaki işbirliğinde) yetersizlikler, öte yandan çeşitli ilerici ve demokratik yığın hareketleri arasında hareket birliğindeki yetersizlikler; ve nihayet, bütün dünya devrimci selini meydana getiren üç akımın (sosyalist dünya, işçi hareketi, ve milli kurtuluş hareketi) arasındaki koordinasyonda görülen yetersizliklerdir.

İşte bu yetersizlikler karşısında, komünistler, bilinçli Marksist-Leninistler, barışın, milli bağımsızlığın, toplumsal ilerleyişin en aydın savunucuları, milli alanda olduğu kadar milletlerarası alanda da işçi ve halk arasında birliği sağlamak üzere ısrarla, sabırla savaşıyorlar. Bu savaş sayesinde de, halk yığınları şu gerçekleri günden güne daha bilinçli şekilde anlıyorlar: Her halkın yürüttüğü savaş, ortak davanın ayrılmaz bir parçasıdır: ikinci derecedeki menfaatler bir halkı öteki halklardan ayırmamalı, dayanışma sorumluluğundan muaf tutmıyacağı gibi, diğer halkların maddi yardımından, manevi ve siyasi desteğinden yoksun bırakmamalıdır.

Gerçekte, bütün devrim ve işçi hareketinin tarihi, birlik uğrunda yürütülen geniş ve inatçı bir savaştır. Proletarya enternasyonalizmi sadece şartlara göre zaman zaman gereken bir dayanışma değil, bütün dünya işçi ve devrim hareketinde gereken birlik zorunluluğudur. «Dünya proleterleri birleşin!» çağrısıyla dile gelen bu birlik zorunluluğu, Marksizm-Leninizmin temellerinden biridir. Lenin daha sonra bu çağırını genişleterek bütün dünya işçileriyle ezgi altında yaşayan halkları birliğe davet etti.

Hiç şüphesiz o devirden bu yana, işçi sınıfı ile halklar arasındaki birlik ve dayanışma çok büyük adımlar attı. Çeşitli şekiller alan, belirli bir anda, belirli milli ve milletlerarası duruma göre, çeşitli yakın amaçlar güden programlar tesbit eden emekçiler birliği ve dayanışması çok kuvvetlendiği için, bugün emperyalistlerin herhangi bir halka saldırmaları, bütün dünyada tepkiler uyandırıyor, sosyalist ülkeler, işçi sınıfı ve bütün dünya halkları saldırıya uğrayan halkı hemen destekliyorlar.

Böyle bir ortam içinde komünistlerin enternasyonalist çağrılarla, enternasyonalist politikayı şuurlu ve mantıklı şekilde uygulamaları, önemli sonuçlar sağlıyor. Mantıklı bir politika izleyen, günlük gerçekleri göz önünde tutan komünistler, halk yığınlarına şu gerçekleri öğreteceklerdir: Enternasyonalizm, gerçek yurtseverliği ile çelişmez; aksine, emperyalizm devam ettikçe, enternasyonalizm yurtseverliğin ayrılmaz parçasıdır. İnkâr edilmiz olaylar bize şunu göstermektedir: Sosyalist ülkelerin, işçi sınıfının ve dünya halklarının yardımı olmasa, halklar bağımsızlığa kavuşamaz. Bu bakımdan, dünya devrimci hareketinin bu üç akımı arasında birlik ve dayanışma sadece bir olanak değil, tarihsel bir zorunluktur. Bu birlik, bu dayanışma, çağdaş toplumun gelişmesinde objektif bir eğilimdir. Bunun sonucu olarak, birliği geliştirmek ve kuvvetlendirmek üzere sarfedilen bütün çaba-

lar, bugünkü zorluklara rağmen, başarıya kavuşacaktır. Buna karşılık, işçi sınıfını bölmek amacını güden bütün çabalar, kısa bir süre için başarılı olabilir, ama sonunda mutlaka başarısızlığa uğrar.

Toplumsal gelişmenin her eğilimi gibi, birlik isteği ancak insanların şuuru ve iradesi yolu ile gerçekleşebilir. Bu bakıma, subjektif et etken çok önemli bir rol oynar. Gerçekte subjektif etken, toplumsal gelişmenin objektif zorunluluklarına az çok, kısmen veya tamamen uygun düşmeyebilir; çünkü toplumsal gelişmeyi geciktiren, dünya işçi hareketinin birliğine karşı gelen etkenler, yığınların ve yöneticilerin şuuru ve iradesini etki altında bırakmaktadır. Bu engelleyici etkenler örneğin, emperyalistlerin propagandaları ve bölücü faaliyetleri, burjuva milliyetçiliği, küçük-burjuva subjektivizmi, mübalağalı milli duygular yaratan hissi tepkiler vb. dir. Böylece, devrimci güçlerin eksiksiz birliğine temel olacak objektif etkenler bulunduğu halde, subjektif etkenler birliği engelliyor, belirli bir süre için elde edilmiş başarıları tehlikeye sokuyor.

Bunun anlamı şudur: Dünya devrim ve işçi hareketinde birliğin gerçekleşmesi, bu birlik zorunluluğunu idrak edenlerin, mevcut engellere karşı yürüttüğü savaşı oranlıdır. Bu yüzden de, Marksist-Leninistler için, dünya devrim ve işçi hareketinin – komünist hareketi dahil – birliğini sağlamak için yürütülen savaş, çağımızın tarihsel bir zorunluluğudur.

Hiç şüphesiz, işçi sınıfının ve halkların dünya çapındaki birliğini sağlayacak başlıca etken, komünist hareketinin birliğidir. Bugün bu hareketin içinde, çok tehlikeli sonuçlar doğurabilecek anlaşmazlıklar mevcut. Ama bu anlaşmazlıkları çelişmelere benzeten, bu anlaşmazlıklardan faydalanaarak, saldırılarına rahatça devam edebileceklerini sanan emperyalistler aldanıyorlar. Komünist ve işçi partileri arasında, sosyalist devletler arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan güçlüklerle, kapitalist devletlerde sınıflar arasında, veya devletler arasında çıkan güçlükler aynı nitelikte değildir. Birinci gruptakiler, sosyalist kampının gelişme ve kuvvetlenme sürecinden doğmaktadır. Bunlar ergeç ortadan kalkacaktır. İkinci gruptakiler ise, emperyalist dünyayı ergeç ölüme götürecek çöküş ve parçalanma sürecinin sonuçlarıdır.

Bugün dünya komünist hareketinin içinde anlaşmazlıklar var, ama bu harekette büyük çoğunluk birlikten yanadır, ve birlikte yana kalacaktır: hareketin birliğini kuvvetlendirmek için savaşıacaktır.

Son zamanlarda dünya komünist hareketi içinde birkaç bölgesel konferansla çok taraflı bir toplantı yapıldı. Bu toplantılar devrimci güçlerin bağlarını kuvvetlendirmek amacını güden ortak çabalara büyük bir yardım sağlamaktadır. Bunlar, Lâtin Amerika komünist partilerinin konferansı; Arap ülkelerin komünist partilerinin toplantısı; 19 partinin temsilcilerini bir araya getiren ve 1–5 Mart arasında Moskovada toplanan Danışma Konferansıdır.

Bölgesel konferanslarda, partiler tecrübelerini, görüşlerini karşılaştırdılar, bir an önce çözülmesi gereken temel sorunlar konusunda anlaşmaya

vardılar. Moskova Konferansında, delegeler, görüş ortaklığına daha ilk toplantıda vardılar, emperyalizme karşı ve barış uğrunda ortak aksyonlar yürütmek zorunluluğunu; komünist hareketinde, devrimci işçi hareketinde, eksiksiz birliği sağlayacak en emin, en etkili yolun, hareket birliği olduğunu ısrarla belirttiler. Oy birliği ile kabul edilen bir bildiri, kahraman Viyetnam halkının bağımsızlık ve özgürlük uğrunda yürüttüğü savaş lehine; Amerikan saldırısının aleyhine bütün ilerici ve demokratik güçlerin yürüteceği savaşların düzenlenmesini partilerden istedi. Birliğe davet eden, temkinli ama kesin bir ifade kullanan ve yine oybirliği ile kabul edilen son bildiri, toplantıda hüküm süren devrimci ve enternasyonalist duyguları dile getirdi. Bildiri, dünyanın bugünkü durumunda, işçi ve komünist partilerinin enternasyonalist sorumluluklarını her zamankiden fazla belirtmek, emperyalizme karşı beraberce savaşmak üzere birleşmek zorunluluğunu ısrarla belirtiyor.

Marksist-Leninist partiler arasında düzenlenen bu üç toplantı, çeşitli görüşlerin karşılaştırılması, sorunların ortaklaşa incelenmesi ile sağlanacak büyük faydaları bir kere daha ispatladı, bu yolla komünist ve işçi hareketinde daha geniş bir anlayışa varılacağını, hareket birliğinin sağlanacağını gösterdi. Bu amaçlar kolayca gerçekleştirilebilir, çünkü Moskova Konferansının son bildirisinde belirtildiği gibi, dünya komünist hareketini birleştiren yönler, hareketin içindeki anlaşmazlıklardan çok daha kuvvetlidir.

Bildiri, bütün Marksist-Leninist partilerin bağımsız ve eşit olduğunu hiçbir partinin diğer partilerin iç işlerine müdahale hakkı olmadığını bir kere daha ve kesinlikle açıkladı.

Bildiri komünist ve işçi partileri arasında iki veya çok taraflı konferans ve buluşmaların faydalarını belirtiyor, bütün bu partileri bir araya getirecek bir konferansın yakın bir tarihte toplanmasını tavsiye ediyor.

Geçirilen tecrübelerden anlaşıldığı gibi, milletlerarası konferanslar çok faydalıdır; partiler arasında bunların yerini tutacak başka ilişki şekli de şimdilik yoktur. Hiç şüphesiz, dünya komünist hareketinde birlik şekilleri değiştiği halde (yakınlarda 100-üncü yıldönümü kutlanan I. Enternasyonal ile 1957 ve 1960 Moskova Konferansları arasındaki tarihsel farklar meydana dandadır), milletlerarası konferanslar bugün, dünya komünist hareketindeki birliğin bir ifade şekli haline gelmiştir.

Konferansa katılan bütün delegelerin belirttiği gibi, bu birlik şeklinin gerçekleşmesi, çeşitli basamaklar, ciddi bir hazırlık, elverişli şartların yaratılmasını, konferansın başarısını sağlayacak birleştirici etkenlerin birikimini gerektiriyor. Moskova Konferansına katılan bütün partiler, bu yöndeki çalışmalarını hızlandırmağı kararlaştırmıştır.

Mart toplantısında hâkim olan anlayışa göre, çözüm yolu bulmak zorunda olduğumuz anlaşmazlıklar yüzünden şu veya bu partinin komünist hareketinden çıkarılması, bütün partilere belirli bir hat kabul ettirerek görüşlerin zorla birleştirilmesi söz konusu olamaz. Bütün delegeler şu

noktayı belirtmiştir: Mevcut anlaşmazlıklara rağmen, konke amaçlar için faaliyet birliği sağlanabilir.

Hiç şüphesiz, birlik farklar gerektirir, farklar ise tartışmaları gerektirir. Mesele, tartışmalara son vermek değil, birlik temeline dayanan, kardeşçe yürütölen, birliği kuvvetlendirecek bir tartışma sağlamak; birliği tehlikeye sokabilecek kırıacı bir polemikten sakınmaktır.

Bütün komünist hareketinin, bütün komünist partilerinin birliği mümkündür; bir zorunluluktur. Bu birliğin temeli, ortak amaçları gerçekleştirmek üzere yürütölen ortak bir mücadele programıdır: Emperyalistlerin saldırıcı politikasına karşı koymak, emperyalizmle savaşmak, dünya barışını ve ayrı ayrı sosyal düzendeki devletlerin barış içinde yanyana yaşamasını, bütün milli ve toplumsal kurtuluş hareketlerine eksiksiz bir yardım sağlamak; gelişme yoluna girmiş ölkeler halklarıyla gelişmiş kapitalist ölkelerde-işçi sınıfı ve halk güçleriyle, sosyalizmi ve komünizmi kuran halklarla dayanışma halinde olmak.

Komünist hareketi içinde birlik, sosyalist ölkelerin halkları arasında birlik, bu halkların Marksist-Leninist doktrinine bağlılığı, dünya sosyalist sisteminin etkili yardımı, bir yandan, barışı korumak, bütün dünyada demokrasi, sosyalizm ve komünizm davasını geliştirmek, öte yandan da çağımızın sorunlarına yeni biçimlerle yeni çözüm yolları bulmak olanaklarını sağlıyor.

Yunanistanda demokrasi mücadelesi ve Yunanistan Komünist Partisinin ödevleri

Zisis Zografos

ERE (Milli Radikal Birliği) partisi iktidarı bırakmak zorunda kaldığı gündenberi, Yunanistan, Franconun İspanyası, Salazarın Portekizi, veya intikam hayalleri besleyen Bonn Almanyası ile bir tutulmuyor ve tutulmamalıdır. Ama o tarihten bu yana ülkede görülen değişiklikleri, burjuva demokrasisinin gerçekleşmesi anlamına almak yanlış olur.

1965 Şubat sonlarında yapılan bir toplantıda, Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, Yunanistanın bugünkü çok yönlü ve karışık durumunda oluşan «demokratikleşme» sürecini enine boyuna, derinlemesine inceledi; gerçek demokrasi uğrunda yürütülen savaşın konkre ödev ve amaçlarını belirtti.

Sağcı ERE partisinin hâkimiyetine son veren, iki genel seçimde bu partiyi yenilgiye uğratan ve ülkemizde yepyeni bir durum yaratan başlıca etken, komünistlerin öncülüğünde yürütülen yığın hareketi olmuştur.

Bu yeni durumda en çok göze çarpan unsur, *tabandan gelen baskı*, Karamanlis hükümetinin çekilmesine, ülkenin karşılaştığı sayısız sorunlara çözüm yolu bulma yolunda ilk bir adım diye bakan halk kitlelerinin baskısı olmuştur. 1964 yılı boyunca ve 1965'in başındanberi, kitle hareketi, işçi sınıfının önderliği altında durmadan genişledi ve derinleşti, çok çeşitli şekiller aldı. Birkaç örnek vermekle yetineceğiz: 1964'de 500.000 işçiyi içine alan güçlü grev hareketleri; köylülerin ve şehir orta tabakalarının yürüttükleri hareketler; 6 Nisan 1964 ve 1965 Atınada düzenlenen, birincisi 80.000 ikincisi 40.000 kişiyi bir araya getiren, sendikaların demokratikleştirilmesini isteyen büyük işçi yürüyüşleri; 300.000 kişinin katıldığı İkinci Barış Maratonu; Altıncı Amerikan Filosunun Yunan kara sularına girmesini protesto eden gösteriler; bütün şehirlerde düzenlenen Kıbrıs destekleme ve emperyalistleri protesto gösterileri; demokrasi lehine gösteri ve toplantılar; sıkı – yönetim kanunlarının kaldırılması; silasi tutuklu-

ların serbest bırakılmasını ve genel affın çıkarılmasını isteyen, onbinlerce kişinin katıldığı gösteri ve imza kampanyaları. Çok önemli yeni bir unsur da, geçen yıl üye sayısı üç misli artan EDA (Birleşik Demokratik Sol Güçleri Partisi)'nin ve bu partiye bağlı «Lambrakis Gençlik Teşkilâtı»nın güçlenmesi, prestijini arttırmasıdır.

Bu ortak savaş sayesinde, siyasi tutukluların çoğu serbest bırakıldı; işçilerin iktisadi isteklerinden bazıları, tekellerin direnişine ve hükümetin çıkarttığı güçlüklerle rağmen, yerine getirildi; ülkenin karşılaştığı sorunlardan bazılarına çözüm yolu bulundu; birlik halinde hareket eden demokratik güçler, sendikalarda, belediyelerde, kooperatiflerde ve diğer kamu örgütlerindeki durumlarını kuvvetlendirdiler; yürüttüğü mücadelenin etkisiyle halkta uyanan şuur ve savaşçılık devam ediyor, daha da geliyor.

Yunanistan Komünist Partisi, ve EDA partisi, gerici güçlerin tasarladığı korkunç plânları tam vaktinde açığa vurdular: Bir sağ Merkez hükümeti kurmak; Sarayın, büyük sermayedarların ve yabancı emperyalistlerin en büyük amacını gerçekleştirmek, yani iktidarda bulunan Merkez Birlik Partisiyle sağcı ERE partisi arasında bir anlaşma sağlamak. Gerici güçler bu plânlarını gerçekleştirmeğe kalkışmadılar, gelecekte ise, bu işi yapmaları bir kat daha zor olacaktır.

Halkımızın yürüttüğü mücadele, Kıbrıs halkının yürüttüğü savaşla birleşti; Sovyetler Birliği ve bütün barışsever halkların desteği ile, emperyalistlerin ve yerli gericilerin Kıbrıs meselesini NATO yolu ile çözmelerine engel olabildi.

Ama bütün bu başarılarla rağmen, Komünist Partisi Merkez Komitesinin toplantısında belirtildiği gibi: Ülkemizde siyasi demokratikleşme sürecinin çok yavaş gelişmesi bir tehlike teşkil ediyor.

Tekrar iktidara geçmeğe çalışan ERE partisi, demokrasiye doğru atılan her adımı engelliyor. Gerici sağcı güçleri temsil eden bu parti, bir taktik olarak, bir süre için halkın isteklerine kulak asar göründü, ama bugün artık maskesini tekrar indirerek, yabancı emperyalistlerin, yerli sermayedarların uşaklığını, neo-faşizmin bayraktarlığını açıkca yapıyor. Komünist Partisinin ve diğer sol güçlerin günden güne artan etki ve prestiji karşısında telâşa düşen, emperyalistlerin, özellikle Amerikan emperyalistlerinin ve Sarayın desteğinden faydalanan ERE, Merkez Birlik hükümetinin tereddütlü, uzlaşmadan yana politikasından yararlandı, ve bugünkü durumu değiştirmek amacı ile, halkın elde ettiği kazançlara karşı saldırıya geçti. Son aylarda, bu saldırı hızlandı, provokasyonlar, neo-faşist propagandalar şeklini aldı.

ERE partisinin gerçek amaçlarını, gerçek rolünü belirtmek için, partimiz tarafından bir süre önce yapılan ve son günlerde Genel Kurmayın yayınladığı bazı vesikalarla doğrulanan suçlamaları ele alalım. Bu suçlamalar, ERE'nin, kamu oyunu hiçe sayarak, hükümet darbesini başarıyla gerçekleştirmek üzere 1961 Ekimindeki genel seçimlerinden faydalanmasıyla ilgilidir. Bugün resmi vesikalardan anlaşıldığı gibi, uzun bir hazırlıktan sonra

yapılan bu hükümet darbesi, eski başbakan Karamanlis ile NATO çevreleri tarafından hazırlanan «psikolojik harp» genel plânının, yani hakları ve özgürlükleri uğrunda savaşan halka karşı genel bir saldırının bir kısmını teşkil ediyordu. İktidardan ayrıldığı günden beri ERE'nin, ve bu partiyi destekliyen askeri çevrelerin faaliyetleri, bu plânlardan hiç vazgeçilmediğini gösteriyor.

Ülkenin demokratikleşme süreci yavaş geliyor; engellerle karşılaşılıyor. Çünkü ERE'den sonra iktidara gelen Merkez Birlik Partisi, demokrasi vaatlerini unutarak, tezat dolu bir duruma düştü. Sağcı partiler karşısında geriliyen bu parti, halk hareketini zayıflatmağa çalışıyor.

Hükümetin izlediği politikada görülen karşıtlıklar Merkez Birlik Partisinin içindeki çelişmeleri, bu partinin içinde varolan çeşitli akımlar arasındaki mücadeleyi aksettiriyor. Bir birlik partisi görüldüğü halde, gerçekte çeşitli partileri ve çeşitli eğilimli politikacıları bir araya getiren bir bloktur. İşçi sınıfı hareketine ve sol güçlere karşı kullandığı savaş şekilleri daha çeşitli ve esnektir; daima şamatalı demagojiye başvurur. Ama amcı, burjuvazinin siyasi hâkimiyetini devam ettirmektir. Soflarında, tekelci, tekelci oymayan burjuvaların yanbaşı, Almanlara karşı savaşmış solcu demokratlar, ve halkın bazı demokratik kesimlerinin temsilcileri de bulunuyor.

Merkez Birlik hükümetinde, sağcıların hâkim oluşu, hükümetin politikasını etkilemektedir.

Hükümetin onsekiz aylık icraatını inceliyen Merkez Komitesi, şu sonuçlara varmıştır: Hükümetin temel sorunlara karşı takındığı tutum, bazı olumlu yönleri olmakla beraber, Yunanistanın gerçek ihtiyaçları, halkımızın gerçek istikleriyle bağdaşmıyor; hükümet, seçim programındaki vaatleri hâlâ yerine getirmedi. Sorunlara hiçbir çözüm yolu bulamadığı gibi, demokratik çözüm yollarına doğru da her hangi bir adım atılmadı. Sorunlardan bazıları – örneğin Kıbrıs meselesi – bugün en gergin evresine girmiştir.

Hükümet iktisadi alanda birkaç olumlu adım attı, ama işçi istekleri hâlâ cevaplandırılmadı; çok keskin ekonomik sorunlar doğru olarak ele alınmadı. İşçi sınıfının tekellilere karşı yürüttüğü savaşta, hükümet daima tekellilerden yanadır. Yürüttüğü politika, emekçilerin isteklerine karşı koyan işverenlerin inadını ve cüretini artırıyor. Öte yandan hükümet, yabancı tekeli sermayenin baskısına boyun eğiyor, ülkenin menfaatlerini yabancı tekellere satmağa devam ediyor.

Ülkemizin, burjuva partilerinin sevinç naraları içinde Ortak Pazara girişiyle, durum bir kat daha kötüledi: Yakında gümrük tarifelerinde yapılacak indirim, zaten zayıf olan Yunan ekonomisini daha da sarsacak, ortaya yeni yeni sorunlar çıkartacaktır. Kapitalist ülkelerin ekonomilerinde görünen buhran belirtileri de büyük bir tehlike teşkil ediyor; bu şartlar içinde, yabancı tekeller Yunan ekonomisine yaptıkları baskıyı bir kat daha arttıracak; en acil iktisadi sorunların çözüm yolu zorlaşacak, tekeller ve

yerli sermayedarlar, emekçilerin hayat seviyesine ve haklarına karşı giriştikleri saldırıyı şiddetlendireceklerdir.

Hükümetin dış politikasında şu iki temel zaaf görünmektedir: Hükümet bağımsız bir dış politika yürütemiyor, (NATO içinde ve müttefikleriyle olan ilişkilerde bile,) milletlerarası ilişkilerde bugün gelişen değişiklikleri anıyamıyor; bu değişikliklere göre teşebbüslere giremiyor.

Hükümet, halk kitlelerinin baskısı altında birkaç olumlu adım attı. Bunlar, ayrı ayrı sosyal düzendeki devletlerin barış içinde yan yana yaşamaları prensipinden ve bütün milletlerle işbirliği yürütmekten yana olan halkın isteklerine uygun düşen gelişmelerdir: Yunan-Bulgar anlaşmaları, Yunanistanla Yugoslavya arasında esmeğe başlayan dostluk havası, Başbakan Papandreu'nun Sovyetler Birliğinin davetini kabul etmesi vb.

Ama bu gelişmelerin yararlığını azaltan, milli menfaatlere karşı gelen birçok başka tedbir alındı: Giritte bir Amerikan roket üssünün kurulmasına müsaade edildi; Yunanistanın çok taraflı nükleer güce katılması kararlaştırıldı; askeri masraflar artırıldı; Altıncı Amerikan Filosunun nükleer silâhlar taşıyan gemileri, Yunan limanlarına sokuldu; Amerikan emperyalistlerinin Viyetnamda yürüttüğü utanç verici harbin lâfı hiç edilmiyor.

Temel soruna – yani demokrasiyi kurmak ve geliştirmek sorusuna – gelince, Merkez Birlik hükümeti ülkede demokrasinin durumunu sağlamlaştırmak, neo-faşist sağcı çevrelerin kökünü kazımak, devlet müesseselerinin, teşri müesseselerinin demokratikleşmesine yardım etmek üzere her hangi bir tedbir almış değildir.

Hükümet korka korka birkaç olumlu adım attı, ama arkasından hemen yanlış yollara saptı, Karamanlis rejimini hatırlatan tehlikeli tedbirlere başvurdu, bazı grevlere el koydu; polis gösteri yapanlara karşı şiddet kullanıyor; Genel Sendika Konfederasyonuna işçi sınıfı düşmanları yeniden yerleştirildi; Utanç verici Viyetnam harbini ve Kıbrıs meselesini NATO yolu ile çözme çabalarını protesto amacı ile düzenlenen öğrenci gösterilerine karşı şiddet kullanıldı. Hükümet, demokratik dönüşümleri – olayların gidişatıyla gerçekleşenleri bile – kanunlaştırmadı. Hükümet, demokratikleşme gibi hayati önemi olan bir konuda, takındığı olumsuz tutumu, vatandaş savaşından ve bu savaştan sonra iktidara geçen faşist rejimden kalmış sıkı – yönetim kanunları meselesinde büsbütün açığa vurdu.

Bir yıl önce verilen ve sıkı yönetim kanunlarının kaldırılması ile ilgili kanun tasarısı hâlâ Meclise sunulmadı. Oysa bu tasarıda, amacın gerçekleşmesine imkân vermiyecek kadar eksiklikler vardır. Karamanlis hükümetinin düşmesinden bu yana iki yıl geçtiği; Merkez Birlik hükümeti 18 aydır iktidarda bulunmadığı halde, vatandaş, harbi sırasında çıkarılan olağanüstü kanunlar hâlâ yürürlüktedir, halkın mücadelesine rağmen kaldırılmadı.

«Casusluk»la ilgili faşist 375-nci madde hâlâ yürürlüktedir; Hapislerde hâlâ 8'i kadın 88 siyasi tutuklu bulunuyor. Komünist Partisini ve Direniş Hareketinin örgütlerini kanundışı eden 509-ncu madde de yürürlüktedir.

«Siyasi Kanaat Vesikaları» hâlâ mevcut. Siyasi sebeplerden ötürü sürgün cezası hâlâ uygulanıyor. Binlerce vatandaşa hiçbir siyasi hak tanınmıyor. Siyasi muhacirlerden ancak bir kaç yurda dönebildi. Bu muhacirlere, yabancı ülkelerde doğmuş çocuklarına, Yunanistandaki akrabalarını ziyaret hakkı verilmiyor Bulgaristanla yapılan anlaşmaya; Yugoslavya ile ilişkilerin düzelmesine rağmen, faşist 375-nci madde hâlâ yürürlüktedir. Bu maddeye göre «yasak bölge» ilân edilen Kuzey bölgelerinde, askeri makamlar, daha doğrusu eski ödevlerine dönen ERE'li militaristler, «milli güvenlik bakımından tehlike teşkil eden» demokratları sürgüne göndermek yetkisine sahiptirler. Öte yandan, idarenin bütün kilit noktaları aşırı sağcılarının elindedir. Saray çevreleri, köylerdeki yarı-askeri birlikler (TEA), gerici subay teşkilâtı (İDEA), milli emniyet teşkilâtı (KİP), bütün emniyet teşkilâtında çalışan faşistler, hükümete yakın faşist teşkilâtları, ülkenin kamu hayatını zehirlemeğe devam ediyor.

Kısacası, bu gün ERE partisi tekrar iktidara gelse, yürürlükteki kanunlarla, rejimini «Kanuni» gösterebilir.

Durumu kısaca gözden geçirmekle ortaya bir gerçek çıkıyor: Hükümetin ülkenin içinde ve dışında başka bir kanaat uyandırmak üzere sarfettiği bütün çabalara, yaptığı bütün propagandalara rağmen, demokrasinin tekrar kurulması, kuvvetlendirilmesi ve geliştirilmesi sorunu, eskisi kadar keskin ve önemlidir. Yunanistanda gerçek demokrasi olmadığı gibi, bugün Batı Avrupada mevcut yarım yamalak burjuva demokrasisi bile yok. Aksine: Halkın nefretini kazanmış sağcı rejimin tekrar kurulması tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyoruz.

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesinin toplandığı tarihten bu yana geçen kısa süre içindeki gelişmeler, toplantıda varılan sonuçları; sınıf savaşının hızlandırılma zorunluluğunu belirten kararları doğruladı. 17–20 Nisan 1965 tarihleri arasında Atınada toplanan Milletlerarası İnsan Haklarını Savunma Birliği Kongresinde alınan, Yunan hükümetini demokratik özgürlükleri tanımağa çağırın kararlar, bugünkü rejimin niteliği hakkında fikir verecek yeterlidir.

Ülkede gerginliği arttıran diğer bir sebep te, emperyalistlerin özellikle Amerikan emperyalistlerin – Yunanistanın iç ve dış işlerine karışmalarıdır. Bu müdahalenin nedeni açıktır: Hindicinedeki müdahalesini geliştiren, barışa karşı provokasyonlarını sıklaştıran Amerikan emperyalistleri, çeşitli ülkelere «güvenebilmek» istiyorlar. NATO'nun Güniydoğudaki ileri karakolu sayılan Türkiyenin iç ve dış işlerine açıkca müdahale etmeleri, NATO'nun kalelerinden olan Yunanistana baskı yapmaları bu yüzdendir. Mac Namarra'nın «Yunanistanla Türkiyede komünizm tehlikesi artmaktadır» şeklindeki açıklaması, Amerikan Filosunun ziyareti, Amerikan generalerin, politikacıların ülkemize sık sık gelmesi, Amerikan elçisinin Başbakanı ziyaretleri, roket taşıyan «Ricket»lerin ülkemize getirilmesi yine bu endişenin belirtileridir. NATO güçleri başkomutanı General Lemnitzer'in: «Yunanistanla Türkiye, NATO'nun güney cenahı alanındaki kolektif güvenlik

planlarına aktif bir şekilde katılmalıdır, kendilerine verilecek herhangi bir ödevi yerine getirmeye hazır olmalıdır» şeklindeki açıklamasının anlamı açıktır.

Amerikalıların ülkemizin iç işlerine madahalesini gerektiren ikinci önemli sebepte Kıbrıs meselesidir. Amerika, Türk-Yunan çatışmasıyla ortaya çıkan güçlükleri son vermek, açılan gedikleri kapatmak istiyor. Kıbrıs meselesini bir an önce NATO yolu ile «çözmek» için, emperyalistler çabalarını esirgemiyorlar.

II

Bugünkü durumda görülen karışık, çok yönlü ve bir an evvel çözülmesi gereken sorunlar karşısında, genel seçimlerden önce ve sonra sarfedilen emeklerin yetersizliklerini göz önünde tutan Merkez Komitesi, bütün parti üyelerinin dikkatini birkaç temel soruna çekiyor.

A. Meydana gelen spesifik durum karşısında, partimiz, tutumunu ve görüşlerini açıklamak, bağımsız bir politika yürütmek, esnek bir taktiğe başvurmak, hareket hattını uygularken cesur ve kararlı olmak zorundadır. Merkez Komitesinin belirttiği gibi: Parti programı, bütün üyelerin kitleleri, demokratik güçleri birleştirmek, faaliyetlerini düzenlemek için sarfettiği çabalara rehberlik etmelidir. Bu rehberliği yapacak Partimizin VIII. Kongresinde kabul edilen demokratik ve milli dönüşümler programından başka, diğer demokratik partilerle yürütülecek ortak mücadele ve işbirliğine temel olarak teklif ettiğimiz, ülkenin iç hayatında demokratikleşmeyi gerçekleştirecek konkre savaş programıdır.

Bu programda tesbit edilen başlıca noktalar şunlardır:

1. Tabii kaynakların daha iyi kullanılmasını temin edecek, çalışabilecek durumda bulunan nüfusa iş sağlayacak, milli kaynakları yabancı tekellerden koruyacak ve hayat seviyesini yükseltecek bir iktisadi politika.

2. Ayır ayrı sosyal düzendeki devletlerin barış içinde yaşaması prensipinden ve barıştan yana bir dış politika; Balkanların atomsız bölge haline getirilmesi; bütün ülkelerle, özellikle sosyalist ülkelerle ticaret, yapılması aktif bir bağımsızlık sağlayabilecek bir politika.

3. Ülkenin içinde: Siyasi dönüşümlerin gerçekleştirilmesi; bütün anti-demokratik kanun ve tedbirlerin kaldırılması; idarenin faşistlerden temizlenmesi; siyasi tutukluların serbest bırakılması; Komünist Partisinin tanınması; Genal affın çıkarılması; faşistlere karşı gereken tedbirlerin alınması; devlet müesseselerinin teşrii müesseselerin demokratikleştirilmesi; emekçilerin siyasi hayata katılması.

Merkez Komitesinin belirttiği gibi: Teklif ettiğimiz programı, çözüm yollarını her yerde bütün emekçilere tanıtmak, her komünistin ödevidir. Demokrasinin yeniden kurulması, bu programı halk kitlelerine benimsetmek, halk kitlelerinin isteklerini dile getiren şiarları yaymak, küçük büyük bütün sorunlara olumlu çözüm yolları bulmak, teklif etmek ve acil sorun-

ları çözmek üzere yürütülen savaşta temel ulusal ve demokratik dönüşümleri gerçekleştirme zorunluluğunu belirtmek üzere, komünistlerin sarfedecekleri çabalara bağlıdır. Komünistler için halk kitleleriyle teması kurmak, korumak, kuvvetlendirmek, halk kitlelerinden hiçbir zaman ayrı düşmemek, demokrasinin halka armağan edilmeyeceğini, demokrasinin halka armağan edilmeyeceğini, demokrasinin *yalnız ve yalnız halk yığınlarının yürüttüğü savaşın sonucu oldunu* unutmamak, bir zorunluluktur.

Çok malûm gerçekler üzerinde durmamızın, örneğin, komünistler için Parti programını rehber bilmek, açık ve bağımsız bir politika yürütmek zorunluluğundan ısrarla behsetmemizin nedeni şudur: Partimiz genel seçimlerden önce ve sonra çok *spesifik* şartlar içinde çalıştığı için, politikamızla Merkez Birlik Partisinin politikası arasında farklar bazan unutuldu, taktik hataları yapıldı, bu hataların da siyasi faaliyetlerimize olumsuz etkileri oldu.

B. Partimiz, demokratik hareket, normal bir demokratik hayat isteyen bütün unsurlar; ERE'nin ve genellikle sağcı güçlerin plânlarını sonuçsuz bırakmak, bu partinin halk kitlelerinin üzerindeki etkilerini yok etmek, terör ve şiddete baş *vurmasına* engel olmak üzere savaşmak zorunluluğundadırlar; bu zorunluluğu tekrar tekrar belirttik. Ama öte yandan, komünistlerin, Merkez Birlik Partisine ve hükûmetine karşı doğru bir taktik bulmak zorunluluğunu da belirtiriz.

Bu taktik şu noktayı göz önünde tutmalıdır: Hükûmetin politikasını tâyin eden, toplumsal ve ekonomik etkenlerdir. Bu etkenler, Merkez Birlik Partisinin bazı kesimleriyle tekeller arasındaki ilişkiler, parti içindeki karşıtlıklar, yöneticilerinin komünist düşmanlığı, emperyalistlerin ve gerici güçlerin baskısıdır. Ama hükûmet politikasını etkileyen daha başka faktörler de vardır: Merkez Birlik Partisinde tek el aleyhtarı unsurların bulunması; partinin etkisi altında bulunmakla beraber, tek el aleyhtarı unsurlarda ve partinin taban teşkilâtlarında demokratik duyguların varolması.

Şu noktayı da unutmayalım: Karamanlis hükûmetinin düştüğü günden beri, halk kitleleri umutlarını Merkez Birlik Partisine bağladılar, bu partinin gerçekten demokratik bir politika yürütmek istediği ne inanıyorlar.

Partimiz, hükûmeti taahhütlerini yerine getirmeğe, halkın isteklerini cevaplandırmağa, kamu hayatının bütün alanlarında demokrasiyi gerçekleştirmeye zorlamak üzere, yürütülecek kitle hareketini bu temel üzerine düzenlemelidir. Hükûmetin halkın yararına olabilecek her tedbirini, sağcılara, anti-demokratik ve faşist akımlara karşı giriştiği her hareketini destekliyoruz. Ama yine de hükûmetin yetersizliklerini tenkid ediyoruz, açığa vuruyoruz. Halkın zararına olan bütün tedbirleri suçluyoruz, bunlara karşı savaşıyoruz.

Partimiz, Merkez Birlik Partisinin, komünistleri içine almayan demokratik birlik taktiğine karşıdır. Bu «İki yönlü» taktik, büyük ve gerçek bir tehlike teşkil eden sağcılardan olduğu gibi, en faal demokratik güçleri birleştiren, halkın demokratik kazançlarını korumak için bütün gücü ile savaşan

Komünist Partisinden ve EDA'dan «uzak durmak» taktiğidir. Ama neticede, bu taktik sol demokratlara ve sol güçlere karşı savaşmak, neo-faşist sağcılara teslim olmakla sonuçlanıyor, yavaş yavaş gericilerin, emperyalistlerin amaçlarına, politikasına uygun düşüyor. Kanaatımıza göre, «iki yönlü» politika, ülkenin karşısına dikilen sorunlara hiçbir yapıcı çözüm yolu bulamaz. Ayırım politikasından vazgeçilmedikçe, komünist aleyhtarlığı psikoza ortadan kalkmadıkça, o hiçbir gerçek demokratik süreç geliştiremez.

Kendi taktiğimizi tâyin ve tesbit ederken, göz önünde tuttuğumuz nokta şudur: Ülke ve dünya çapında gerçekleşen köklü toplumsal, iktisadi ve sayisi değişiklikler, ve sosyalist ülkelerin sağladığı başarıların büyük etkisi ile, demokratikleşme sürecinde görülen bütün zikzaklara rağmen, bugün demokratik gidişatı hiçbir şey durduramaz. Taktiğimizin ikinci temeli ise şudur:

Bugün Yunanistanın faşizmin herhangi bir şekline dönmesine karşı koyabilecek, milli sorunlara demokratik çözüm yolları sağlayabilecek güçler mevcuttur. Bunlar, Karamanlis rejimini alaşağı eden, halkın çok büyük çoğunluğunu temsil eden güçlerdir. ERE partisinin etkisi altında bulunan unsurlar bile bu partinin teklif ettiği antidemokratik çözüm yollarını kabul etmiyor. Bu unsurlar, neo-faşist komploculardan ayrılmak ihtiyacını duyumağa başladılar.

Bu şartlar içinde, birliğin (özellikle işçi sınıfındaki birliğin), demokratik güçler arasında bağlılığın ve işbirliğinin gerçekleşmesini sağlamak, bugün de komünistlerin en önemli ve en acil ödevidir.

Emekçilerin yürüttüğü mücadele, EDA'nın yeni başarılar sağladığı belediye seçimleri, EDA'nın, eski başbakan Karamanlis ile ERE'li bakanların suistimalleri için yargılanma teklifinin Parlâmentoda kabul edilmesi, birlik halinde yürütülen savaşın ve demokratik işbirliğinin faydalarını gösteriyor.

Emekçileri – özellikle ERE ve Merkez Birlik partilerinin etkisi altında bulunan kesimleri – siyasi ve iktisadi istekler alanında birleştirmek üzere, daha da büyük çabalar gerektiğini belirten Partimiz; Merkez Birlik partisinin orta ve alt basamaklarıyla, halka yakın, halkın sesine kulak verebilecek yöneticilerle geniş birlikler kurma politikasını yürütmeyi kendisine ödev biliyor. Edindiğimiz tecrübelerden anlaşıldığı gibi: Merkez Birlik Partisi içinde, en ilerici temsilcileri arasında mevcut demokratik eğilimleri belirtmek ve güçlendirmek için, en emin yol, halk kitlelerini, belirli, konke isteklerin etrafında toplamaktır. Böylece ancak, emekçilerin ihtiyaçları cevaplandırılabilir; bir sağ merkez hükümetin kurulmasını amaç güden plânlar sonuçsuz bırakılır, hükümet politikası, halkın ve ülkenin menfaatlerine göre yöneltilebilir.

Bu savaş her yönden yöneltirken, Partimiz, halk kitlelerine şu gerçeği anlatmağa çalışıyor: Parlâmento içinde ve dışındaki bütün ilerici güçlere dayanan, gerçekten demokratik bir hükümet ancak, demokrasiyi gerçekleştirebilir.

C. Partimizin kanaatine göre: Bütün parti üyeleri, bütün sempatanlar şu gerçeği anlamalıdır: Sağ tehlikesine engel olmak, demokratikleşme programını gerçekleştirmek için en emin yol, işçi sınıfının önderliği altında yürütülecek, faşizm ve tekel aleyhtarı, güçlü, birleşmiş bir kitle hareketi kurmaktır.

Partimizin görüşüne göre: Merkez Birlik Partisinin ve ERE partisinin, kitle hareketini engellemek üzere sarfettiği çabalara şiddetle karşı gelmek, bir zorunluluktur. Emekçileri mücadeleden uzaklaştırmak için ilk önce propagandalara başvuran Merkez Birlik partisi, artık bugün grevleri ve diğer kitle hareketlerini baskı ve şiddet yolu ile durdurmağa çalışıyor. Neo-faşist ERE ile bu partiyi destekleyenler için, bütün saldırıların amacı, halk hareketidir. İşçilerin giriştiği her hareket «asilerin» kışkırtması, «dördüncü raund» un sağcıların iddiasına göre (Komünist Partisiyle EDA'nın «tertipleri» ile çıkacak vatandaş harbine «dördüncü raund» adı veriliyor) bir provası diye gösteriliyor.

Vatandaş harbini görmüş, yıllardan beri komünizm aleyhtarı propagandaların etkisi altında kalmış bir ülkede, bu faşist propagandaların tesir edebileceğini biliyoruz. Ama meselenin önemli tarafı şudur: Her günkü olaylar, tecrübeler, bu uydurmaları yalanlıyor. Komünist olmyan, ama hayatâ menfaatleri uğrunda savaşmak zorunda kalan onbinlerce insan, halk hareketlerine katılıyor. Bu mücadeleyi yürütürken, komünist tehlikesi masallarının temelsizliğini görüyorlar. Partimizin belirttiği gibi, bu tecrübelerden çıkarılacak ders şudur: Kitle hareketi daha kuvvetli olmalı, daha iyi düzenlenmelidir: yöneticileri de, bu hareketin içinde, mücadelenin her türlüşünü – en basit, en özel şekillerinden, ulusun bütününü etkileyecek en geniş, en çok yönlü şekillerine kadar – kullanmasını sağlamalıdır.

İşçi sınıfının mücadelesine çok büyük önem veren Komünistler, işçilerin isteklerini cevaplandırabilmek; yakında toplanacak olan İş Konfederasyonu Kongresinin demokratik bir şekilde hazırlanışını sağlamak üzere, güçlü bir sendika hareketi geliştirmeğe çalışıyorlar.

Partimizin karşılaştığı başlıca ödevleri: Büyük halk yığınlarını etkileyen barış hareketini genişletmek, Kıbrısın bağımsız kalması, barıştan yana bir dış politikanın uygulanması, askeri masrafların indirilmesi, askerlik süresinin indirilmesi, Balkanlarda ve Akdenizde atomsuz bir bölgenin kurulması, bağımsız bir politikanın izlenmesi uğruna yürütülen savaş geliştirmeğdir. Partimizin kanaatine göre Yunanistanın menfaatleri, NATO'dan ve Ortak Pazardan çıkmasını gerektiriyor.

Demokrasinin yeniden kurulması, kuvvetlenmesi ve gelişmesi uğrunda yürütülecek geniş bir kitle hareketi gerekiyor, şartlar da bugün buna elverişlidir. Bu konuda ileri sürülen istekler (sıkı yönetim kanununun kaldırılması, teşrii müesseselerin, devlet müesseselerinin demokratikleştirilmesi, bütün siyasi tutukluların serbest bırakılması, siyasi mültecilerin vatandaşlarına dönebilmesi, Komünist Partisinin tanınması, genel affın çıkartılması) hayatın her alanını ilgilendiriyor.

Merkez Komitesinin son toplantısında, *Komünist Partisinin kanunen tanınması için yürütülen savaşın hızlandırılması zorunluluğu ısrarla belirtilmiştir*. Bu isteğini ileri sürerken Partimiz, bu meselenin sadece komünistleri değil, bütün demokratları ilgilendirdiği kanaatındadır. Partimizin kanundışı edilmesi, hiç çüphesiz, komünistlere karşı alınmış bir karardır, ama gerçekte bu yasak, ulusun bütününe, haklarına, özgürlüklerine, menfaatlerine zarar vermektedir; her türlü anti-demokratik hareketin kaynağı olan bu yasak, hükümetin herhangi bir siyasi muhalifine baskı yapmasına imkân veriyor.

Kanaatımıza göre, ülkenin karşılaştığı acil sorunların çözüm yolu, ülkedeki bütün güçlerin seferberliğini gerektiriyor. Bu zorunluluğun sonucu olarak ta, her türlü taassuba, her türlü ayırıma son vermek, görüş ve kanaatların serbestçe karşılaştırılması ve tartışılmasına imkân verecek şartlar yaratmak, istisnasız, bütün siyasi partilerin programlarını, politikalarını yaymak, tanıtmak gerekiyor. Komünist Partisinin tanınması için yürütülen hareketin hızla gelişmesi, bu gerçeğin günden güne kabul edildiğini ispatlıyor. Birçok siyasi önder, bazı bakanlar (daha muhalefette iken) ve birkaç parti önderi, komünist partisini yasaklayan kanunun kaldırılmasını istedi.

Partimizin tanınması için yürütülen mücadelenin başarıya ulaşması uğrunda, bütün üyeleri, bütün militanları bu isteğin gerçeklere uyduğuna, gerçekleşeceğine kanaat getirmelidirler. Bu isteğin gerçekleşmesi, siyasi çalışmalarımızı, teşkilâtlandırma faaliyetlerimizi hızlandırmamıza; çalışmalarımıza cesaret göstermemize; gelişim yeteneklerimizi geliştirmemize, bu isteğimizi çok geniş bir kitle dâvası haline getirmemize bağlıdır. Partimizi tanıtmak ve halk kitlelerinin demokrasi isteğini gerçekleştirmek için yürüttüğümüz savaşın başarıya uğraması, hareketimize büyük hizmetler sağlayan milletlerarası dayanışmayı ve desteği sağlayabilmemize bağlıdır.

Komünistlerin ödevlerinde biri, Yunanistanın bugünkü siyasi rejimini bütün gerçekleriyle dünya kamu oyuna tanıtmaktır.

III

Demokratik güçlerin, demokrasi uğrunda ve gerici güçlere karşı yürüttüğü savaşın keskinleşmesi, bu dava ile ilgili bütün sorunların derinlemesine incelenmesini, sosyal güçlerin gözden geçirilmesini gerektiriyor. Bu şartlar içinde, ideolojimizin ve siyasi hattımızın, bir yandan dogmacılara, sekterlere karşı, öte yandan da revizyonistlere karşı korunması çok önemlidir.

Yunanistanda, komünistlerle diğer demokratik militanlar, parti aleyhtarı grupların 1956'dan bu yana yürüttüğü bozguncu faaliyetleri hiçbir zaman desteklemediler. Ama bugün dünya komünist hareketinde ortaya çıkan anlaşmazlıkların etkisiyle bu faaliyetler birden bire gelişti. Parti aleyhtarı grupları, bu anlaşmazlıklardan faydalanarak, bulundukları yalnızlıktan kurtulmak umudundalar.

Ülkenin içinde ve dışında bulunan dogmacıların ve revizyonistlerin bir özelliği şudur: Ortak amaçları, Yunanistan Komünist Partisinin politikasını engellemektir; her iki akım aynı metodlara, yalana iftiraya, hatta açık provokasyonlara başvuruyor: aralarında anlaşmazlıklar, kavgalar hiç eksik olmaz, tutumlarını kolaylıkla değiştirirler, pozisyonlardan pozisyona geçerler. Bu akımların ortak bir özellikleri daha vardır: Görüşleri, genellikle, birbirine karşıt dogmatik ve revizyonist görüşlerin bir karışımıdır. Ama meselelerin en önemli tarafı şudur: Bu akımların, Partimizin programına karşı çıkartacakları bir programları yoktur.

Dogmacılar, kısmi sonuçların önemini anıyamıyorlar; demokratik kazançlar, demokratikleşme uğruna yürütülen savaşla, milli ve demokratik dönüşümler uğruna yürütülen savaş arasındaki bağları göremiyorlar. (Tabii, milli ve demokratik dönüşümlerin en önemli stratejik amaç olduğunu kabul edenleri kastediyoruz. Yokse, Yunanistanda gerçekleşecek olan devrimin, doğrudan doğruya sosyalist bir devrim olacağına inanan dogmacılar da var.) «Hep veya hiç» prensipinden vazgeçmeyen dogmacılar, şamatacı parolalar, «acı!» ve «temel devrimci» dönüşümler «politika»sında ısrar ediyorlar. Bu görüşler galip gelse, hareketin temel amaçlarının gerçekleşmesi, yıllarca gecikir. (Ülkemizdeki dogmacıların maceracı nazariyeleri yüzünden geçmişte olduğu gibi.)

Dogmacılar, demokratikleşme programına şiddetle karşı koyuyorlar. Bu konuda da, demokratik isteklerin «kitleleri aldatma yolu» olmadığını, kitle savaşını teşvik ettiğini, işçi sınıfının partisinin prestijini arttırdığını anıyamıyorlar. Dogmacılar Lenin'in şu sözünü unutuyorlar: «İşçi sınıfının iktidarı eline geçirmek üzere yürüttüğü savaş günlük emri haline gelmedikçe, ödevimiz, demokrasinin burjuva şekillerini kullanmaktır. «Papandreu ile Karamanlis'i bir tutmakla (eskiden Milli İlerici Merkez Birliğinin lideri Plastiras'i neo-faşist «Yunan Meclis» Partisi lideri general Papagos'la bir tuttıkları gibi), dogmacılar, ülkede demokrasi dâvasını geliştirmek, gerici neo-faşist çevreleri yalnız bırakmak, yenilgiye uğratmak için, mümkün olduğu kadar çok siyasi çevreyi birleştirmeye çalışan Partimizin çabalarını etkisiz bırakmak isteyen gerici güçlerin ekmeğine yağ sürmüş oluyorlar.

Dogmacılar, Lenin'in «solculuk, komünizmin çocuk hastalığı» adlı eserindeki tezi bilmemezlikten geliyorlar: «Bir Çörçil'le, bir Loyd Corc – önemsiz milli farklarla bu politikacı tipleri her ülkede bulunur – bir Yold Corc'la bir Henderson arasındaki farklar, saf, yani, soyut, yani daha olgunlaşmamış, pratik, siyasi, kitle aksyonu haline gelmemiş komünizm bakımından, pek önemsiz, pek ufaktır. Ama pratikkile hareketi bakımından, bu farklar çok, çok önemlidir.»

Ote yandan, revizyonistler, yakın ve kısmi isteklere fazla önem vererek, kitle hareketi lüzumunu inkâr ediyorlar, hareketimizin temel amaçlarını reddediyorlar.

Revizyonistlere göre, milli ve demokratik reformlar, kitlelerin işçi sınıfının önderliği altında yürüttüğü savaşla gerçekleşen devrimci dönüşümler

değildir, burjuva demokrasisine doğru bir değişimdir. Bu değişimi gerçekleştirecek, burjuvazinin ilerici kesimidir sadece; bu kesimin siyasi sözcüleri, Merkez Birlik Partisinin yöneticileri arasındaki ilerici unsurlardır.

Dogmacılarla revizyoncular Partimizin hattını etkileyemiyorlarsa da, yine de bir tehlike teşkil ediyorlar. Bütün anti-Leninist, anti-Marksist sapmalar gibi, dogmacılığın ve revizyonculuğun objektif kökleri, milletlerarası alanda ve Yunanistanda görülen çelişmelerdir. Her iki akım, objektif güçlüklerin, ideolojik ve politik bakımdan en güçsüz unsurların üzerinde yaptığı baskının; burjuva ideolojinin saflarımıza sızışının sonucudur. Bu akımların doğmasını ve devam etmesini kolaylaştıran diğer etkenler de, Partimizin politikasında görülen güçsüzlükler, yetersinlikler, hatalar, ve Partimizin hâlâ kanundışı oluşudur. Öte yandan, dogmacılar, Partimizi ve hareketimizi bölmek ve yıkmak amacını güden kökü dışında faaliyetlerle destekleniyor.

Bu şartlar içinde, Merkez Komitesinin son toplantısında belirtildiği gibi, komünistlerin en önemli ödevi, sayaset, teşkilât ve ideoloji alanlarında çalışmaları hızlandırmak ve daha etkili kılmaktır.

Toplantıda ısrarla belirtildiği gibi, halk kitlelerini doğru yola yöneltmek, onları kazanmak için, Partimizin bütün basamak ve saflarında, teorilerimizin, genel hattımızın saflığını korumak zorundayız. İdeolojik cephemizin güçlü olması için, bu cephenin savaşçılığını korumak düşman propagandalara ve ideolojilere kesinlikle karşı koymak; Parti aleyhtarı sapmaların hatalarını açığa vurmak, Partimizin genel hattını, programını tanıtmak, yaymak zarundayız. Siyasal, ekonomik, ideolojik ve toplumsal sorunlar, toplumun manevi hayatını ilgilendiren, bütün halk, bütün ülke için hayati önem taşıyan meseleler konusunda, iyi tasarlanmış, dikkatle hazırlanmış tekliflerde bulunmalıyız; emekçilerin, hayati istekleri, demokrasi, milli ve demokratik dönüşümler, ve sosyalizm uğrunda yürüttükleri savaşa önderlik yapmalıyız.

*

Yunanistan komünistleri, önümüzde duran, sayısız, birbirinden acil ve önemli sorunlara çözüm yolu bulmak sorumluluğunu taşıdıklarını, yabancı ve yerle tekellere, yabancı ve yerli gerici güçlere karşı halkın önderliğinde yürütülen savaş yolunun, kolay bir yol olmadığını biliyorlar. Ama yıllardır devam edegelen savaşta elde edilen tecrübelerden faydalanabildikleri için, bu ödevlerini başarıyla yerine getireceklerini de biliyorlar. Yunanistan Komünist partisinin gösterdiği yolun, demokrasiye, barışa, kalkınmaya giden yol olduğunu anlamağa başlayan halk, komünistlerin gerçeklerle doğrulanan politikasını günden güne daha çok destekliyor. Bütün dünyada olduğu gibi, Yunanistanda da emekçilerin sevgisini kazanan sosyalist ülkelerin elde ettiği başarılar, komünist ideolojinin çekici gücünü günden güne artırıyor.

Arjantinde Marksist-Leninist yayımlar

Alberto Ferrari

Geçen yılın sonlarında, Arjantinde, Cartago Yayınevi Lenin'in bütün eserlerinin ilk İspanyolca baskısını tamamladı (42 cilt halinde). Çeviri, Moskova Marksizm-Leninizm Enstitüsünün hazırladığı dördüncü rusça baskıdan yapılmıştır.

Bugün artık, İspanyolca konuşan ülkelerde, işçi sınıfı hareketinde faaliyet yürüten insanlar, bilim araştırmaları yapanlar, Lenin'in eserlerinden faydalanabileceklerdir. Lenin külliyatının Arjantinde İspanyolca baskısı, toplumda köklü dönüşümlerin gerçekleştiği bir dönemde, insanın içdenlik veya içgüdü yolu ile çözümlenemeyeceği yeni yeni sorunlar yaratan, kapitalizmden sosyalizme geçiş devresinde, tamamlanmış oldu.

Marksist görüşler, Lâtin Amerikada, daha Birinci Enternasyonal zamanında yayılmağa başladı. 1918 yıllarında kurulmağa başlanan komünist partileri, bütün Lâtin Amerikada Marksist-Leninist eserleri tanıttılar. İkinci Dünya Savaşından sonra, Sovyetler Birliğinin ve Leninci partisinin temsil ettiği kuvvetin, bütün dünyada anlaşılmağa başlaması; birçok Asya ve Avrupa ülkesinde gerçekleşen devrimlerin, bir dünya sosyalist sistemi galine gelmesi; Küba devrimiyle sosyalizmin Amerika kıtasına yerleşmesinin sonucu olarak Marksist-Leninist eserler, insanın geleceği ile ilgilenenler için büyük önem taşımaktadır. Böylece, Arjantinde, fevkalâde zor şartlar içinde Lenin'in bütün eserlerini basmak mucizesi gerçekleşebildi.

Çevirinin yapıldığı 1958–1964 dönemi içinde, Arjantinde bir hükümet darbesi yapıldı; rakip askeri çevreler arasında, Buenos-Ayres sokaklarında silâhlı çarpışma şeklini bile alan çatışmalar oldu. Bu dönemde yürürlükte, Marksist eserlerin yayılmasını yasaklayan, yüzlerce insanı hapslere sokan kanunlar vardı. Çeviri ve baskı işi, ya yarı kanuni şartlar içinde, yahut da bütün kanuni faaliyetlerin yasaklandığı bir devrede yapıldı. Hattâ bir ara, hükümet, Cartago Yayınevini kapattı; polis basım evini ve depolarını birkaç kere bastı, orada çalışanları tevkif etti, kitapları topladı. Ama her seferinde, Yayınevinin kararlı tutumu, işçilerin ve genellikle bütün halkın desteği ve dayanışması sayesinde, iş tamamlanabildi; resmi makamlar tevkif edilenleri serbest bırakmak, toplattırılan kitapları iade etmek zorunda kaldı.

Başka bir ülkede, bu şartlar içinde, bu kadar önemli bir işin başarıldığını pek sanmıyorum. Bu başarının sırrını iki kelime ile açıklayabiliriz: Bu yayın, hakikaten *gerektiği için gerçekleşti*. Bunu ispatlayan da eserlere

gösterilen ilgidir. Bütün engellere rağmen, her cildin ortalama satışı 6000'i buldu. Üstelik bazı ciltler, bütün seri basılmadan tükendiği için, ikinci baskılar gerekti. Kitaplardan bazıları («Materyalizm ve Ampiryokritizizm»: 5.000 nüsha), («Felsefe Notları»: 10.000) ayrı olarak da basıldı.

Bu son yıllarda Arjantin'deki durumun başlıca özelliği, işçi sınıfı ve halk hareketinin gelişmesi, on iki milyon işçinin katıldığı grevlerdir. Grevlerden bazıları, işletmelerin işgali, çarpışmalarla sonuçlanan kitle gösterisi şeklini aldı. Grevciler, yakın amaçlı iktisadi isteklerle yetinmediler, yabancı tekellerin malı olan işletmelerin devletleştirilmesi, siyasi tutukluların serbest bırakılması, Komünist Partisini ve Peron Partisini yasaklayan kanunların kaldırılması, demokratik özgürlüklerin iadesi, halkların – özellikle devrimci Küba halkının – kendi kaderini tayin etmek hakkının tanınması gibi temel isteklerde de bulundular. Bir yandan bu grevler yürütüldü, öte yandan hayat pahalılığının artmasına karşı, demokratik özgürlüklerle öğretim özgürlüğü uğruna, askerlerin Karibeen bölgesine gönderilmesine, hükümet darbelerine, petrol imtiyazlarının yabancılara verilmesine karşı; elektrik enerjisinin devletleştirilmesi, barış, silâhsızlanma uğrunda hareketler düzenlendi.

Komünist partisini yasaklayan kanunlara rağmen, Marksist literatürün yayılması, günden güne arttı. Buenos-ayres'deki ilerici yayınevlerinin bir ankete verdiği cevaplardan şu sonuçlar çıkmaktadır: 1957–1963 yılları arasında, tutarı 6.643.750 nüshaya yükselen 743 Marksist kitap ve broşür basıldı. Bu miktara 1.761.970 tirajlı 202 teorik ve politik gazete ve dergiyi de katmak gerek. 1964'ün ilk altı ayında 50 yeni kitap, 15 gazete yayınlandı.

Birkaç sayı daha verelim: Aynı dönem içinde aşağıdaki eserler basılmış, tamamiyle tükenmiştir: Marks'ın «Kapital»; «Artık değer Teorisi»; Marks ve Engels'in «Seçilmiş Eserler»; «Mektuplar»; «Dine dair» eserleri. (5'er bin nüsha) Engels'in «Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm»; (10.000 nüsha), Lenin'in «Devlet ve Devrim»; (10.000 nüsha). Bu son iki kitap, başka 25 eserle beraber, «Marksist-Leninist Kitaplığı» adını bir seride yayımlandı.

Arjantinli yazarların Marksist teoriyi inceliyen eserleri yayınlıyor. Bu eserler arasında, V. Codovilla'nın 4 ciltlik seçilmiş eserleri (10.000), J. Fuchs'un «Amerikan tekellerinin Arjantine sızıışı», E. Troise'nin «Diyalektik Materyalizm», J. Thenon'un «Diyalektik psikoloji»; H. P. Agosti'nin «Marksizm ve Hümanizm», B. Marianetti'nin «Arjantin: bugünkü durum ve olanaklar»; M. Isacoviç'in «Arjantin'de ekonomik ve toplumsal hayat», R. Iscaro'nun «Arjantin'de işçi sınıfı hareketi tarihi», herbiri 5–10.000 basan «Sendika eğitimi rehber» lerini sayabiliriz. Tabii, çıkmış bütün eserleri burada bildirmemize imkân yoktur. Marksist gazete ve dergilerin yayın ve satışı günden güne artıyor. Geçen yıl, «Barış ve Sosyalizm problemleri» dergisinin okuyucu tutarı 14.000'e yükseldi. Komünist partisinin siyasi dergisi olan *Nueva Era* 15.000 satıyor.

Onbeş günde bir çıkan ve aydınlara hitap eden *Quadernos de Cultura*

dergisi 6.000; üç ayda bir çıkan *Revista Economica* 4.000 basıyor. Bu yayınların okuyucuları çoğunlukla işçidir.

İşçi ve demokratik hareketinde görülen gelişmenin toplumsal ve siyasal temelini açıklayan iki önemli olay belirtelim: 1962 Mart ile 1964 Mayıs tarihleri arasında 50.000 yeni üye Komünist partisine girdi. Partinin üye sayısı böylece 150.000'e yükselmiştir. Halk kitlelerinin özellikle işçi sınıfının yürüttüğü geniş hareketlerin sonucu olarak, geçen yılın sonunda Partimiz tekrar resmen tanınmıştır.

Irakta durum ve Komünist Partisinin tutumu

Irak Komünist Partisi Merkez Komitesinin Nisanda toplanan pilenumu, yurdun iç durumunu derinden derine inceledi, parti kadrolarında bugün enine boyuna tartışılan politik bildiri tasarısını görüştü. Parti Merkez Komitesinin bildirisinde, partinin tutumunu çizerken, politikasını tanımlarken buna parti kadroları ve sıra üyeleri daha geniş ölçülerde katılacaktır, deniliyor.

Merkez Komitesinin pilenumunda, Viyetnam Halk Cumhuriyetine ve haklı bir kurtuluş savaşı yürüten Güney Viyetnam halkına karşı Amerikan emperyalizminin girişmiş olduğu saldırıyı yeren bir karar bildirisi de onaylamıştır.

Merkez Komitesinin aldığı kararda, Arap halklarının kurtuluş hareketlerini baltalayan emperyalistlerin ve ajanlarının – CENTO ve İsrailin çabaları yerilmektedir. Emperyalistlerin ve siyonistlerin plânlarını bozmak için Araplar birleşmeye çağınılmaktadır.

Partimizin politik tutumunun, son yıl içinde, yalnız parti üyeleri arasında değil, yurtsever pek çok kimseler arasında da canlı bir surette tartışılması dikkatı üzerine çeken bir olaydır. Diyebiliriz ki, bu politik yol – tutum, yalnız Merkez Komitesinin akıllıca davranışının değil, bütün komünistlerin ve 1958–1959 demokratik devrimin yatağından, Kasım'ın ordu diktatorası cehenneminden, Baasçıların devrime kontra kanlı rejiminden, şimdi de Arif – Yahya militarist rejiminden, bütün bu deneylerden geçen devrimci yığınların bilinçli davranışlarının bir sonucudur. Partimiz bu deneylerden, safları daha kenetlenmiş olarak çıktı. Yeni politik tutum – yol, demokratik millî tek cephenin kurulmasına büyük ölçüde yardım edecektir. Komünist Partisi Merkez Komitesinin bildirisinde: «Bütün anti-emperyalist, yurtsever

ve milliyetçi güçler dayanışmalıdır. Arif-Yahya militarist diktatora rejimi devrilmelidir. Geçici milli koalisyon hükümeti kurulmalıdır. Geçmiş diktatorialardan kalan miraslar yokedilmelidir. Demokratik hürriyetler sağlanmalıdır. Kürt meselesi demokratik yollarla çözümlenip düzenlenmelidir. Hayat sağlam demokratik temellere oturtulmalıdır!» deniliyor.

Merkez Komitesi plenumu bu sonuca, böyle bir politik yol tutmak zorunluğuna memleketteki konke durumu inceden inceye eleştirdikten ve bugünkü rejimi bir buçuk yıl gördükten sonra varmıştır. Hükümetin tepeleme kuvvetleri bir yıl içinde, krallık zamanı 25 yılda yapılandan çok Iraklı yurtsever idam etmişlerdir. Kendisinin milli haklarını ve eşitlik içinde Arap kardeşleriyle beraber yaşamak hakkını elde etmekten başka hiçbir günahı plımyan barışçı – sivil Kürt halkına karşı ilân edilmeden yürütölen harp, bu yakınlarda, yeniden başlamıştır. Binlerce komünist ve demokrat zindanlarda çürüyor. Bunlara verilen hapis cezaları, topyekün, 10 bin yılı buluyor. Bütün devlet egemenliği askeri bir cuntanın elinde toplanmıştır. Yurtsever güçlerin her türlü legal hürriyetleri kaldırılmıştır. Derbeylerin, toprak ağalarının elleri kolları serbest bırakılmıştır.

Toprak reformu kanunu, bugünkü uygulama temposuyla, 25 yılda da bitmez, gerçekleşmez. Bu kanun temamiyle uygulansa bile Irakta gene yüzbinlerce topraksız köylü ailesi kalır, gene milyonlarca dönüm toprak, eskisi gibi, büyük toprak ağalarının elinde kalır. Kürt derebeylerini Kürt yurtseverlerine karşı savaşta kendilerinden yana çekmek amacıyla, Kürdüstanda toprak reformu büsbütün durdurulmuştur.

Petrol tekeline gelince, bugünkü rejim, Kasım diktatorası zamanında halkın bu alanda elde ettiklerinden de geri çekilmiştir. Yabancı sermayelerin memlekette diğer ekonomik alanlara da girmeleri için yeni yeni gedikler açılmıştır. Sosyalist ölkelerle olan ekonomik ilişkiler, işbirliği boyuna daraltılmıştır.

Merkez Komitesinin bildirisinde belirtildiği gibi: «Bugünkü rejimin niteliği şövinistlik, politik gericilik ve askeri diktatöradır. Onun bu niteliğini ne hükümette bazı yurtsever milliyetçilerin bulunması, ne onların hükümeti tutması değiştirir.» Bildiri, hükümetteki anti-emperyalist meyilli Arap milliyetçilerini, sandalyalarını bırakıp, opozisyona, halk güçlerine katılmaya çağırıyor. Bildiri, bütün yurtsever güçleri, halk yığınlarını birleşmiye, Arif-Yahya diktatorasını devirmeye, halkın temel istemlerini gerçekleştirmeye, Kürt meselesinin demokratik yollarla çözmiye çağırıyor. Serbest seçim yapılmasını, demokratik hakların sağlanmasını istiyor.

Irak komünistleri, tekcephenin politik platformunu ayrıntılarıyla, son ve konke şekliyle işlemeği cephenin kendisine bırakıyor, yalnız politik platform tasarısının görüşölmesini ileri sürüyorlar. Bu tasarıda: Kürt dâvasının (bu arada otonomi meselesinin) demokratik yollarla çözölmesi, Baasçıların suç ve cinayetlerine karşı kanun tedbirleri konması, politik nedenlerle işlerinden atılmış olanlara iş sağlanması, genel af çıkarılması, basın, politik parti ve sendika hürriyetlerinin sağlanması, devlet mekanizmasının

emperyalist ajanlardan temizlenmesi, halkın tüketim madderi yetersizliğinden çektikleri sıkıntıların giderilmesi, fiyatların indirilmesi, işsizliğin giderilmesi, için tedbir alınması, adaletli, en az iş ücreti ve sosyal sigorta sisteminin kurulması, Irakın petrol birliklerinde yitirdiği hakların geri alınması, milli petrol kumpanyası kurma işinin gerçekleştirilmesi, ekonomik kalkınma plânı yapılması, özel sektörü yabancı rekabete karşı koruyarak-tan devlet sektörünün geliştirilmesi, Arap birliğinin sağlamlaştırılması, Filistin, Aden ve Amman'da Arap kurtuluş hareketlerine aktif yardım yapılması, Biraşık Arap Cumhuriyetiyle, bağımsız Arap devletleriyle olan ilişkilerin geliştirilmesi, sağlam demokratik temeller üzerinde, adım adım, Arap halklarının istek ve iradelerini hesaplýarak, Arap birliğinin gerçekteştirilmesi, barış uğrunda, emperyalizme karşı savaşta şaşmaz bir dış politika yürütölmesi, milli kurtuluş hareketlerinin desteklenmesi, Sovyetler Birlięiyle, bütün sosyalist ölkelerle dostluk bağlarının ve iş birliğinin kuvvetlendirilmesi istemleri yer almalıdır.

Irak halkının hayatında politik demokrasinin özel önemine gelince, IKP Merkez Komitesi Nisan Bildirisinde şöyle diyor: «Sosyal demokrasi ölküsü politik demokrasinin yerine konamaz, halk ve yurtsever güçleri politik eylemlerden alıkoymak, onları demokratik hürriyetlerden etmek amacıyla ileri sürölmez. Arap Sosyalis Birliği içindeki anti-emperyalist elemanlar, çok parti sistemine, politik hürriyetlere karşı tutumlarını gözden geçirmek, değiştirmek, tek parti sistemini kaldırmak, bugünkü rejimin politik sorumluluğunu üzerlerinden atmak istiyorlar.

Partimiz, yurtsever güçler arasında fikir ayrılıklarını derinleştirmeye yöneltilmiş her türlü entrikalara kesinlikle karşıdır. Partimiz, anti-emperyalist meyilli milliyetçilerle dayanışma kurmak gerektiği açısından yürüyor. Böyle bir iş birliğinin, karşı tarafta hangi parti olursa olsun onun ölküsüne, örgütçe bağımsızlığına saldırarak değil, karşılıklı güven ve saygıya dayanılarak gelişeceği kanısındadır. 31 yıl önce kurulan partimiz, yurdumuzun tarihinden koparılamaz. O, yurdumuzun politik yaşantısındaki temellerden biridir. Partimiz, işçi sınıfının çıkarlarını kesinlikle savunmak, yansımak, onun savaş silâhı olmak, onun tarihsel ödevine bayraktartarlık etmek, onun Marksçi-Leninci bilimini yaymak için dünyaya gelmiştir.

IKP'ye göre, Irakta bugünkü politik çıkmazdan çıkar yol budur. IKP, bu amaç uğrunda, bütün demokratik ve ilerici güçleri milli bir cepede birleşmeye çağırıyor. Emperyalis ve gerici güçler, bugünkü dağınıklıktan faydalanıyor, Irakta hem Arap, hem Kürt halklarına karşı Arif hükümetine yardım ediyorlar. Ama Arif hükümetinin neredeyse dūřeceęini anlıyorlar. Böylece, kendi kendilerini bir açmaza sokmuş bulunuyorlar.

Hem bugünkü bunalımdan demokratik yollarla kurtulmak, hem emperyalistlerin komplolarını önlemek için daha elverişli bir ortam meydana geliyor. Irakta bugünkü rejim halk yığınlarından ve yurtsever güçlerin çoğunluğunudan korkunç bir surette kopmuştur.

Merkez Komitesinin Nisan Bildirisi, Arap dünyasında ve yeryüzünde

genel barışı, milli kurtuluş hareketlerini desteklemek, sömürgeciliğin önemli dayanaklarını yıkmak savaşında Birleşik Arap Cumhuriyeti' (BAC)nin, Cezayirin oynadıkları olumlu rola yüksek değer biçiyor. Irak Komünist Partisi, bu ülkelerde kazanılan başarıları ve önemli sosyal dönüşümleri bütün Arap halklarının bir zaferi olarak görüyor. IKP, bütün Irak yurtsever güçleriyle BAC yöneticilerini, eşitliğe dayanan sıkı bir iş birliğine çağırıyor. IKP, yurtsever partilerin her tenkidini karşılıklı dayanışmaya yardım eden bir araç olarak selâmlar. Bu ölçüyle BAC yöneticilerine karşı yönetilen tenkitleri de haklı buluyor. Örneğin, Irak halkının milli demokratik hareketine karşı onların yanlış davranışlarını ve özellikle Iraktaki diktatora rejimini hâlâ tutmalarını doğru bulmuyor.

Güttüğü çetin savaşta halkımız, eskisi gibi, bugün de yeryüzünde bütün ilercilerin kendisine dayanışma göstereceklerine, özellikle Kürt milli derimine yardım edeceklerine bel bağlıyor. Yeryüzünde ilercilerin uluslararası dayanışması, devrime karşı Baasçı diktatoranın kenara itilmesi ve devrilmesinde önemli bir etken olmuştur. Bu dayanışma, bu yardım, gelecekte de, Arif-Yahya kiliğinin kurdukları militarist diktatoranın yıkılmasını hızlandırmada gene kesin bir rol oynayacaktır.

NACI

Kapitalist Ülkelerde

Sınıf savaşının bazı sorunları

İ. Nörlund, A. Veber

Komünist harekette birliğin kuvvetlendirilmesi yolundaki ilerleme, günümüzün ortak ilgi taşıyan önemli sorunları üzerinde yapılan tartışmaların gittikçe verimli olan gelişmesiyle bağlıdır. Bu gelişme, 1-5 Martta, Moskova'da 19 komünist ve işçi partisi temsilcilerinin danışma karşılaşmaları üstüne çıkarılan Komünike'de belirtildiği gibi, komünist hareketin önüne, günümüzün bütün devrimci güçleri önüne çıkan aktüel sorunların çözümlemesine yardım eden bir gelişmedir.

Bu tartışmalardan çoğu, toplum gelişmesinin sosyalizme giden geleceğiyle bağlıdır. Ana çizgisi kapitalizmden sosyalizme geçmek olan bir çağda böyle bir şey yerindedir. Özellikle, işçi sınıfının doğrudan doğruya olan sorunlarını onun son hedefiyle sıkı sıkıya bağlayan komünistlerin, sosyalizme geçiş problemlerini işlemekte aktif olmaları, bu işe en büyük payı katmaları da o kadar yerindedir.

Yüksek gelişmiş kapitalist ülkelerde sosyalizme gidişin geleceği ile bağlı bir dönemde yeni problemler ortaya çıkıyor. Son yıllarda, bu problemler, kardeş partilerin kongrelerinde, yahut konkre konular üzerinde birlikte yapılan tartışmalarda ortaya konuyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerin bazılarında komünist partilerinin rolü üstüne, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi Yazı Kurulunun geçenlerde düzenlediği fikir değiş tokuşu sırasında da bu konulara değinildi. Bu problemler, bir yandan, üretim araçlarının toplumsal niteliğinin, üretimin toplum yönetimine verilmesini gerektirdiğini yansıtıyor. Öte yandan, toplum gelişmesindeki objektif zorunluklar kapitalist üretim bağıntılarının ortadan kaldırılmasını kesinlikle gerektiriyor. Bu problemler, aynı zamanda, başka bir olayı da yansıtıyor: Kapitalist ülkelerde son gelişen sosyal değişiklikler, bu ülkelerde yaygınlaştıran sosyalist amaçlara iten sübjektif etkenlere yeni şeyler getiriyor. Komünist partileri politikalarını çizerken bu olayın açık ve konkre olarak tanınmasını önemli sayıyor.

Sonra, değişik ülkelerin yalnız kendi koşullarına özgü değil, daha genel nitelikleri olan yeni problemler ortaya çıkıyor ve çıkmaları da kaçınılmazdır. Sözü edilen, henüz çözümlenmemiş, belenmemiş, çok bileşik problemlerdir. Bu problemler üzerinde genişliğine, derinliğine yapılan tartışmalar, fikir değiş tokuşu, işte bundan ötürü büyük bir önem taşımaktadır.

Bütün partiler, yapılması istenilen genelleştirme incelemelerine çok değerli bir hizmette bulunuyorlar.

Bu yazıda biz, daha da tartışılması, işlenmesi gereken bazı önemli sorunları ele almak istiyoruz.

BUGÜNKÜ BURJUVA TOPLUMU

V. İ. Lenin şöyle yazar: «Toplumsal ve egemenliğin sosyal yapısı değişikliklerle nitelenir. Bu değişiklikler bilinmedikçe, toplum eğilimlerinin her hangi bir alanında adım atmak mümkün değildir. Geleceğin sorunları bu değişikliklerin belenmesine bağıdır. Geleceğin sorunları demek, elbette, boş remil atmak değil, ekonomik ve politik gelişmelerin ana eğilimleridir; dökümü memleketin yakın geleceğini tanımlayan eğilimlerdir. Bunlar, her bilinçli toplum adamının ödevlerini, niteliklerini, yönünü tanımlayan eğilimlerdir.»

Komünist partileri, kapitalist toplumda meydana gelen ve gelmekte olan değişiklikleri Lenin'in bu ilkelerine dayanarak inceliyorlar. Değişmeyen hiçbir şey yoktur. Kapitalist toplum da değişiyor. Ama onun yaradılışı elbette değişmiyor. Onun yaradılışı, eskisi gibi, emekçilerin yarattıkları servetleri bir avuç tekeli sınıfın benimsemesine dayanan bir toplum olarak kalıyor. Bu anlamda, bu bakımdan, kapitalist gerçekler, kapitalizm üzerinde Marksçı-Leninci incelemelerin çıkarmış oldukları ana sonuçları yeniden ve biteviye doğruluyor. Ama kapitalist sömürmenin biçim ve yöntemlezi birçok bakımlardan gelişmiş ve değişmiştir. Bu da, burjuva toplumundaki temel zıtların bazı bakımlardan yeni biçimlerde ortaya çıkması demektir. Bundan ötürü, sınıf savaşının genel tablosu, bu yüzyılın başındaki durumun tıpatıp bir benzeri, kopyası alamaz.

Olayların eğilimlerini, genel çizgilerini burada derli toplu özetlemek isterdik. Elbette, bazı hallerde genel kurallardan kenara çıkmak gerekecek. Değişik ülkelerde geçen olayların süreci içinde ortak elemanları ayırıp belirtmek isteyince, inceleme çerçevesini böylece daraltmak kaçınılmazdır.

Üretimin teknik düzeyi yeni nitelikte bir basamağa ulaştı. Endüstrileşmede gelişme, gelişmiş kapitalist ülkelerde halk ekonomisinin yapısında derin ilerlemeler meydana getirmiştir. Üretimin bütün kollarında endüstriyel teknolojinin uygulanması emeğin toplumsal verimliliğini kat kat yükseltmiş, uluslararası ekonomik bağları genişletmiş, kat kat artırmıştır. Niteliği otomasyon, kibernetik, kimya, atom enerjisinin kullanılması olan modern bilimsel-teknik devrim, kapitalist üretimin gelişmesinde yeni bir basamaktır.

Bütün bunlar halkın yaşama koşullarını önemli derecede etkilemiştir. Çünkü yeni yeni mallar yığın yığın üretiliyor ve sürüne çıkarılıyor; insanın çalışmasında açılan yeni yeni alanlar endüstrileşmenin ve kapitalist sömür-

menin süreci içinde giriyor. Öte yandan, bilimsel-teknik devrim emeğin yoğunlaşmasını sağlayan metodların kullanılması, kapitalist sömürmenin daha da kuvvetlenmesi olanağını yaratmıştır. Emekçiler, kapitalizm koşulları içinde teknik ilerlemeye, yalnız bir iyilik değil, en büyük dertlerin, acıların bir kaynağı olarak bakıyorlar. Otomasyonu işsizliğin kaynağı, atom enerjisinin kullanılmasını dünyayı yoketme sembolü olarak görüyorlar.

Bu çelişik gelişme, bir sorunun doğru değerlendirilmesini gerektiriyor: Emekçiler, kapitalist sömürmenin bu yeni şeklini nasıl kavlıyor, onun yükünü sırtlarında nasıl duyuyorlar?

Tekelci devlet kapitalizmi üstün bir biçim olmuştur. Korporasyonlar, tröstler, türlü çeşit tekелci birlikler ekonomik yaşantının her alanında, her kolunda egemen duruma geçmiştir. Tekellerin gelişmesi kapitalist sömürme şekillerinde değişiklikler yapmış, daha bileşik, çeşitli, özel biçimler meydana getirmiştir. Bugünkü kapitalizmde tekелci mekanizma devlet mekanizmasıyla sıkı sıkıya örülmüştür. Yeniden üretim sürecine, bu işin kendisine, tekелci devletçilik geniş ölçülerde karışıyor. Tekelci devletçilik, kapitalist devimin gedişine belli bir etki yapıyor, tekellere manevra yapabilmeleri için yeni olanaklar açıyor.

Tekelci devlet kapitalizminin gelişmesi, bazı ülkelerde işçi hareketlerinin önüne, ekonomik savaşla politik savaşın birbirine organik olarak bağlı olması gereğini daha iyi anlamak sorununu koyuyor.

Toplumsal sınıf yapısında önemli ayrışma gelişmeleri olmuştur. Bir yanda, endüstrileşmenin bir sonucu olarak, şehirlerde nüfus olağanüstü artmıştır ve artmaktadır. Bu olay, her şeyden önce, ücretli işçiler oranının, özellikle endüstri işçilerinin önemli derecede artmasıyla, kentlerde orta tabakaların oynadıkları rolün nispeten büyümesiyle, aydınlar sayısının hızla yükselmesiyle bağlıdır. Sonra, gelişmiş birçok kapitalist ülkelerde köylü sayısı hızla eksilmektedir. Ücretli işçi oranındaki artışın sonuçlarını hafifletmek yeltenişleriyle işçileri memur durumuna sokmak, böylece, suni çelişmeleri bu temel üzerinde tutmak çabası vardır.

Öte yandan, kapitalist sınıfın içinde egemenlik gittikçe daha dar bir tekелci tabakanın elinde toplanıyor. Bu tabaka, son zamanlarda, eskiden görülmiyen ölçülerde zenginleşmiş ve bu bakımdan durumunu kuvvetlendirmiştir.

Bütün bu olaylar, bu durum, tekелcilige karşı geniş birlik kurmak, bu birliğin içinde işçi sınıfının yönetici rolünü sağlamak işinde hem yeni olanaklar, hem yeni zorluklar yaratıyor.

Yeni çizgiler işçi sınıfının maddi durumunu niteliyor. Sınıf savaşının gidişinde, tekeller, emekçilerin bir sıra istemlerini yerine getirmek zorunda kaldılar. Söz yok, elde edilen istemler, yeryüzünde sosyalist sistemin gücünden, etkisinden ve başarılarından yedek bir güç alan işçi sınıfının, her şeyden önce kendisinin güttüğü savaşın bir sonucudur. Bu zorunluk biraz da yeni kapitalist sömürme yöntemlerinin ortaya çıkmasından geli-

yor. Bu yeni yöntemler, daha çok uzman, bilgili, öğrenimli işçi istiyor. Bu yöntemler, tüketim mallarının yığın halinde sürümüyle bağlıdır. Bunlar, uzun zaman kullanılan yepyeni tip birçok malların ortaya çıkmış olmasıyla bağlıdır. Bütün bunlar, çoğu zaman, emekçilerin yaşama standardını, onun özel tüketim gücünü orta bir düzeye çıkarmıştır.

Oysa, tekeller aynı zamanda, işçiyi daha fazla sömürme yollarını bulmuşlardır. Geliştirilen bu yeni metodlar iş ve emek süreci içinde kendisini gösteriyor: Çalışma temposu alabildiğine artırılıyor. Çoğu zaman son haddini buluyor. Sinirler geriliyor. İş olağanüstü ağırlaşıyor. İşsizler, sürekli ve sistemli bir şekilde, işçiye karşı bir baskı aracı olarak kullanılıyor. İşsizlik korkusu işçinin tepesi üstünde duruyor. Bunlardan başka, işçiyi sömürmek ve baskı altında tutmak için, geniş ölçülerde, çeşitli şekiller kullanılıyor: Ev kiralari, vergiler, fiyatlar biteviye yükseltiliyor. Tüketim kredisi, avans, taksitle eşya satışı sağlanıyor. Gözkamaştırıcı, sahte reklâmlarla, işçi hiç de gerekli olmıyan masraflara sokuluyor. Bütün bunların sonucunda, toplum servetlerinin, ulusal gelirin dağılışı bir uçta gittikçe daha fazla toplanıyor.

İşçi sınıfının durumundaki bu değişikliğin her iki yönü de, onun ana savaş yollarını çizmekte pek büyük rol oynar. Bunlar, her şeyden önce, halkçı ve ulusçu akımın yönetici gücü olan işçi sınıfının savaş cephesini genişletmek zorunluğunu ortaya koyar. İşçi sınıfının durumundaki gerçek değişiklikleri iyi görmek ve anlamak, çok tecrübeli olan tekerci kapital gibi bir düşmana karşı savaşta başarı sağlar.

Yüksek gelişmiş kapitalist ülkelere bazan «yığın toplumu» derler. Bu nitelemeden, özellikle, yığın tüketiminde yeni ve modern şekillerin yayılmasını, boş vakitlerin doldurulmasını anlıyorlar. Bundan, maddi ve mânevi tüketimleri (biteviye üretim sisteminin ve kapitalist reklâmların etkileri altında) standardize etmek eğilimi anlaşılıyor. Bundan, toplu etki yapan en yeni basın-yayın araçlarının (televizyon, radyo, sinema, basın gibi) yayılması anlaşılıyor. Bundan, en modern ulaştırma araçlarının kullanılması ve şehirciliğin geliştirilmesiyle insanların bir yerden bir yere taşınmasının hızla artması anlaşılıyor. Bütün bunlar, yüksek bir ölçüde insanların yaşayış biçimini, toplumsal bağların niteliğini, politik ve ideolojik savaş şekillerini gösterir, belli eder.

Nihayet önemli değişiklikler sosyal-politik alana doğrudan doğruya girmiştir. Batı ülkelerinin çoğunda parlamento rejimi yerleşmiştir. Tekerci sermaye, kurulagelen burjuva demokrasisi geleneklerini kıramamıştır. Böyle olmakla beraber, yürütüm gücünün (hükümetin) fonksiyonunu genişletmek, rolünü kuvvetlendirmek eğilimi vardır. Bu, bürokratik devlet mekanizmasına dayanarak, Anayasa haklarını ve hürriyetleri boş bir kalıba çevirmek, temsil kurumlarının (yasama gücünün) rolünü daraltmak eğilimidir. Öte yandan, dal-budak salmış ekonomik, politik, kültürel, meslek, din kurumları ve örgütleriyle toplumun sivil yapısı çok bileşik ve iyice ayrılmış bir nitelik almıştır. Bu kurum ve örgütlerin durumları, güçleri, etkileri toplum yaşantısının en önemli etkenlerinden biri olmuştur.

Ekonomik, sosyal, politik koşullardaki bu önemli değişiklikler, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının savaş koşullarındaki değişiklikler, yukarda da belirttiğimiz gibi, komünist hareketinde tartışılıyor, değerlendiriliyor. Değişik ülkelerde değişik eğilimlerin ortaya çıkma derecelerindeki farklılara rağmen, kapitalizmin toptan bugünkü gelişme eğilimlerindeki önemli elemanları incelemek akla ve amaca daha uygundur. Böylece, bu ülkelerin geleceğini, sosyalizme geçmelerini niteliyen ana çizgileri daha iyi beliriyor.

Bize kalırsa, burada, V. İ. Lenin'e başvurmak, yukarda ondan aldığımız parçaya devam etmek yerinde olur:

«Olup biten değişiklikler... eski rejimin temel çizgilerini, sosyal güçlerin karşılıklı eski ilişkilerini kaldırmıyor. Bilinçli toplum adamının köklü ödevi, bu değişiklikleri hesaplama, onlardan «yararlanmak» denilebilir, onları kucaklamak, ama kendisini akıntıya salıvermemek, eski deney dağarcığını bir kenara atmamak, yalnız teoride, programda, politika ilkelelerinde değil, pratikte de temel çalışma şekillerini korumaktır.»

NIÇİN SOSYALİST DEVRİM

Yeni objektif koşulların, gelişmiş kapitalist ülkelerde sosyalist oluşumun subjektif etkenlerinin niteliklerini ve dönüşüm sürecinin biçimlerini nasıl değiştirdiği yolundaki bazı düşünceleri aşağıda özetlemek isteriz.

Başlangıçta proletaryanın devrimci çıkışları, barbarca sömürülmeye ve insanın dayanamayacağı yaşama koşullarına karşı doğrudan doğruya, aşağı yukarı kendiliğinden gelme protestolardı. Geçen yüzyılın kırkıncı yıllarında, Engels, zamanın burjuvazisinin işçileri hem bedence, hem mânevî bakımdan yıpratmak ve çürütmekle, en amansız ve en kanlı şekillerde proleter devrimlerinin patlak vermesini kaçınılmaz yaptığını yazar. (Şu da varki, Engels, o uzağı görüş ve sezişle, daha o zaman bile, devrimlerin «daha yumuşak» ve barışçı şekillerde olabileceğini göstermiş, bu olanağın proletaryanın gelişmesine de bağlı olduğunu belirtmiştir.)

Bugün işçilerin ve hizmetlerde çalışanların çoğu, geçmişteki gibi aşırı şekillerde maddî yokluk ve sıkıntı çekmiyorlar. Söz yok, gelişmiş kapitalist ülkelerde oldukça yüksek bir yaşama düzeyine, biraz da eski sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri tekellerin sömürmelerisayesinde ulaşıldığını hiç de unutmuyoruz. En zengin kapitalist ülkelerde emekçilerin önemli bölümünün, eskisi gibi, yoksulluk ve fakirlikle kucak kucağa olduklarını da unutmuyoruz. Ama işçilerin ve demokratik hareketin örgütlü baskıları altında, bu ülkelerde halkın fakirlik çeken yığınlarının durumları, çok dar da olsa, belli bir ölçüde düzeltilebilir ve düzeltiliyor.

Bilindiği gibi, sosyalistlerden bir kısmı, buradan, sosyalist devrime artık lüzum yoktur, bugünkü koşullarda sınıf savaşından vazgeçmek lâzımdır, kapitalizmden sosyalizme tamamiyle evrim yoluyla «geçmek» gerekir sonu-

cunu çıkardılar. Bunun yanında hem burjuva politikacılarının, hem «solcu» sahte devrimcilerin yaydıkları başka bir fikir vardır. Onlara göre, belli ölçülerde bir refah elde etmek küçük burjuvalıktır, yahut burjuva yaşantısını kabul etmektir. Görülüyor ki, bu temel üzerinde, hem biri, hem ötekisi, işçi sınıfı için sosyal oluşumun etkenini inkâr etmektedir.

Başta gelen kapitalist ülkelerde varılan yaşama düzeyinde sosyal oluşumlar için gerekli etkenlerin ortadan kalktığı doğru mudur? Gerçekler bunun böyle olmadığını gösteriyor.

Burada her şeyden önce bir olayı belirtmek lâzımdır. Kapitalizmin, gelişmesinde en yüksek kertesine ulaştığı bu yaşadığımız yüzyıl, insanlık tarihinde en kanlı ve en yıkıcı olmuştur. İki Dünya harbi, faşist rejimleri getiren yakıp yıkmalar, ortalığı mahveden ekonomik bunalımlar... Bütün bunlar milyonlarca insanın canına mal olmuştur. Bu felâketleri tekellerin egemenliği doğurmuştur. Yığınlar bu gerçeği, az veya çok, gürüyor ve anlıyor. Bundan ötürü, kapitalist ülkelerde insanlar boyuna artan bir korku, egemen çevrelerin politikasının bugün insanlığı en korkunç bir felâkete, bir nükleer harbe sürüklüyebileceği korkusu içindedirler.

Harp ve barış problemi, böylece, kapitalist toplumda bugün gelişen yığın hareketlerinin ortasında ve kesin bir yer alıyor. Son zamanlarda geçen olaylar, Viyetnam ve Dominik Cumhuriyetindeki Amerikan saldırılarına karşı gelişen halk hareketinin genişliği bunu bir kere daha ispatlıyor. Günümüzde yığın hareketlerini geliştirme ve berkleştirmenin en kuvvetli etkenlerden biri, bütün meselenin bir nükleer felâkete atılmayı göze almağa hazır çevrelere karşı barışı savunmak olduğunu yığınlar gördüğü zaman ortaya çıkıyor. Bundan ötürü, artık, işçi sınıfının parça parça bazı maddi başarılar elde etmesinin toplumun sosyalizme dönüşme etkenlerini ortadan kaldırayabileceği düşüncesi doğru olamaz.

Oysa, kapitalizmin gelişmesindeki en yüksek basamakta da kapitalist toplumun uzlaşmaz temel zıtlığını, üretimin toplumsal niteliği ile onun özel benimsenme usulü arasında yatan çelişmeyi yansıtan kuvvetli yeni zıtlıkların ortaya çıktığını ispat eden daha birçok başka olaylar vardır. Bu zıtlıklar, belirttiğimiz gibi, kapitalist toplumda geçen bütün süreçlerde kendisini gösterir. Sübjektif olarak, bu, yığınların gerçek durumuyla, elde edebileceklerini sandıkları şeyler arasındaki ayrılığın büyümesi şeklinde karşılanıyor, kavranıyor. Eski toplumu ortadan kaldırmak, ileri gitmek, yalnız ve yalnız sosyalizme yönelmiş yeni yolları aramak için olan sübjektif etkenleri kuvvetlendiren de işte budur.

Ama önemli bir olayı açık seçik kavramak lâzım. Kapitalizm zıtlıklarının keskinleşmesi yığınlara hemen her zamanki gibi, eski geleneksel biçimlerde değil, bazı olağanüstü durumlarda, bu keskinleşmenin kapitalizmin temel zıtlıklarının yansıması sanılmadığı biçimlerde görünür. İşte özellikle işçi sınıfının bilinçli partilerinin kesin rolü, yani bu zıtların niteliğini, özünü yığınlara anlatmak, henüz hepsinden yararlanılmamış alan olarakları seferber etmek rolü buradan çıkıyor.

Batılı ülkelerde emekçilerin son yıllarda yürüttükleri *ekonomik savaşa* dikkatle bakılacak olursa, bu savaşın soğuduğu, söndüğü değil, kuvvetlendiği görülür. Demek, yığınlar yalnız elde etmiş oldukları yaşama düzeyini, sosyal başarılarını bütün güçleriyle savunmakla kalmıyor, emeklerinin meyvalarından, bugünkü teknik ilerleyişin, bilimsel-teknik devrimin verilerinden daha fazla yararlanmak istiyorlar. Doğrudan doğruya olan istemler uğrunda yığınların yürüttükleri savaşın biteviye gelişmesini, derinleşmesini, bir yandan üretim ve toplum yaşantısı koşullarının doğurduğu yeni ihtiyaçlar, öte yandan başka başka ülkelerin yaşama durumlarını milletlerarası ölçüde karşılaştırmayı kolaylaştıran görülmedik olanaklar, bu objektif süreçler etkiliyor.

Fakat tekeli sermaye, yaşama durumlarını iyileştirme yolunda yığınların bu sürekli direnişlerine karşı, tekel fiyatları, enflasyon ve «gelir politikası» mekanizmasını koyuyor. Böylece, iş ücretlerini dondurmak, emekçilerin tüketimlerini sınırlamak, elde etmiş oldukları başarıları hiçe indirmek, ekonomik rekabetin, bunalımların keskinleşmesiyle bağlı ekonomik zorlukların yükünü emekçilerin omuzlarına bindirmek istiyor. Bugünkü burjuva toplumunun bu temel uzlaşmaz zıtlığı, eninde sonunda, kapitalist kuruluşa karşı hoşnutsuzlukların gizli ve açık artmasını doğuruyor.

Bununla yanyana, yaşını almış burjuva toplumunun sosyal zıtlıklar sisteminde sosyal bağınların başka yönleri de, kapitalist güçlerin kendiliğinden gelme oyunlarının emekçi insanlar üzerinde baskısını yansıtan yönleri de kendilerini daha fazla ortaya koyuyor. Kapitalist dünyanın önderleri, ciddi maddi ihtiyaçları olmıyanlar arasında hoşnutsuzlukların yayılmasını, bulanık bir telâşın, hattâ ümitsizliğin artmasını hayretle karşılıyorlar. Burjuva ülkücüleri, bu olayı, alışılmış, yerleşmiş yaşama düzenini çökerten bilimsel ve teknik ilerlemenin etkisine yüklüyorlar. Ama bu, gerçeğin sadece bir parçasıdır. Yadırgama hissi ve sallantı, yalnızlık ve ruh çöküntüsü kapitalist toplumun yapısında, onun köklerinde yatar; insanlara yaratıcı emeğin mutluluğunu vermemesinde, insanlara sereserpe ve her yönlü gelişme sağlamak niteliğinde olmamasında yatar.

Sosyalist gelecek görüşü açısından emekçilerin doğrudan doğruya üretim alanındaki durumlarıyla bağlı sorunlara eğilmek özellikle önemlidir.

Bundan birkaç yıl önce, Birleşik Amerikada, Kelso ve Adler bir «Kapitalist Manifestosu» yayınladılar. Burada kelimesi kelimesine şöyle deniliyor: «... mekanik işler gören işgücümüzün ve ahalimizin ezici çoğunluğunu tutan işçiler, *üretimde toplumumuzun servetlerine, sermaye sahiplerinin katkılarına oranla, fazla bir şey katmıyorlar.*» (İtalikler bizimdir. *Yazanlar*). Kelso ve Adler'in hesaplarına göre, Birleşik Amerikada işçilerin emeği ulusal ürünün % 10'undan azını yaratıyormuş; oysa % 90'ından çoğunu sermaye sahiplerinin yatırımları getiriyormuş. Belki de, kapitalizmin savunucuları arasında, toplumun yarattığı maddi servetlerin hemen de hepsi

üzerinde sermayenin hak iddia edişini böylesine düpedüz açıklıyon az bulunur.

Burada şunu da önemle belirtmek gerek: *Sermaye bakımından mesele tamamiyle böyledir.* İşlenen emeğin üretim araçlarında somutlaşan birikimi büyüdükçe ve sermaye halinde burjuvanın elinde toplandıkça, buna oranla, canlı emeğin önemi azalır, sonuçta da maddi servetlerde payı, «hakkı» küçülür. Başka bir deyimle, Marksçı politik-ekonomi terimiyle söylersek, sermayenin organik kuruluşu ne kadar yüksek olursa, yeniden yaratılan değerler üzerinde sermayenin hak iddia ettiği pay da o kadar büyük olur.

Bu «kapitalist mantık»ın bir sonucu, *insanı üretim sürecinden kenare itmek* eğilimidir. Kapitalizmde teknik ilerleme, toplum emeğini plânlı, rasyonel, idareli kullanma aracı olmuyor; iş sürecini aşırı derecede yoğunlaştırmak, iş ücretleri düzeyine baskı yapmak, yahut «fazla» işçileri merhametsizce kapıdışı etmek oluyor. Kapitalizmde otomasyonu geliştirme sonucu yığınla işçilere yol vermek oluyor. Otomasyon işçi sınıfının başı ucunda asılı duran Demoklesin Kılıcı'dır. Sermaye bakımından işgücü gittikçe daha pahalı ve üretim için «cansıkıcı» bir eleman oluyor. İşgücü, teknik ilerlemenin ve kâr ölçüsünün gerektirdiği en aşağı dereceye indiriliyor.

İşini kaybetmek, işsiz kalmak ücretli işçi için bir faciadır. Çünkü kapitalist üretimin baştan aşağı kuruluşu işçiyi «yarı» işçi yapıyor. Oysa teknik değişikliğin dinamik süreci, eski ustalığı, uzmanlığı kurutuyor, öldürüyor. İşçileri, toplum çapında, plânlı, rasyonel şekilde yeni baştan hazırlamak, bilgi, öğrenim ve kültürlerini sistemli olarak arttırmak, işi, mesleği hızla değiştirip yeni üretim koşullarına rahatça uydurmak ihtiyacı buradan doğuyor. Ama bunları yerine getirmek işinin karşısına, bugünkü burjuva toplumunda, hem de tam öğrenim alanında özel bir kuvvetle ortaya çıkan sosyal eşitsizlik dikiliyor.

Bununla sıkı sıkıya bağlı daha bir şey vardır. Kapitalist üretim koşullarında *işçinin insan onuru* meselesi daha keskin ortaya çıkıyor. Kapitalizmde yeni tekniğin uygulanması işçiyi yabancılaştırıyor, emeğinin kimliğini siliyor, onu bir robot olmağa sürüklüyor. Fakat, yaratıcı emeğe olan ihtiyaç ortadan kalkmıyor. Üretim sürecinde ve bütün toplumsal yaşantıda kişilik onurunu her saldırıya karşı korumak zorunluğu kaybolmuyor. Tam tersine, ekonomik ilerleme geliştikçe, insanlar maddi ihtiyaçların ezici yükünden kurtuldukça, kişisel onuru savunma zorunluğu da artıyor. Emekçilerin sınıf savaşına bunlar da yeni elemanlar getiriyor.

Bugün artık iş sağlanması, garanti edilmesi, işin niteliği, temposu, ayarlanması, işçi, memur hazırlanması v. b. istemler birçok ülkelerin işçi hareketlerinde büyük rol oynuyor. Daha uzman olan ve daha çok kazanan işçiler arasında da bu istemlerin ilgi topladığını belirtmek gerek. İşçiler, toplu sözleşmeler bağlarken, anlaşmalara gereken bütün şartları yazdırmağa çalışıyorlar. Bu istemlerin yerine getirilmesi ve sağlam garantiye

bağlanması, işe almak ve işten çıkarmak, üretimi plânlamak, işi organize etmek, yatırımların dağılışını ayarlamak v.b. için de, *üretimin yönetimine işçi ve memurların gerçek katılma hakkı* şart oluyor.

Başka bir deyimle, ileri sürülen, sözü edilen istemler, tekellerin egemenliklerini sınırlayıcı istemlerdir. Bundan ötürü, bu istemler için savaş, eninde sonunda sınıf bilincinin, sosyalist bilincin biçimlenmesini, oluşmasını etkiliyor, egemenliği ele almak savaşının zorunluğunu işçi sınıfına anlatıyor.

Bu istemlerin önemi oloğanüstü kuvvetleniyor. Çünkü, işçiler, günümüzün koşullarında durumlarının kötülüğünü, haktan hukuktan yoksun olduklarını, demokrasinin tanınmamasının malsahibi patronun «egemen» halklarına dayandığını, sermaye zorbalığının açık bir şekilde nasıl yürütüldüğünü doğrudan doğruya işletmelerde gittikçe daha kesin duyuyor ve görüyorlar. Bundan ötürü, pek çok ülkelerde işçi ve demokrasi hareketindeki gelişmeler *demokrasinin yenileşmesi ve genişletilmesi* yönünde, özellikle işletmelerin ekonomik ve yönetim işlerine sendikaların, işletmelerde seçilmiş örgütlerin doğrudan doğruya katılması yönünde olmaktadır.

Bu, kapitâlizmle demokrasi arasında büyüyen uzlaşmaz zıtlıkların belirtirlerinden biridir. Burjuva toplumunun karşılaştığı uluslararası ve iç problemler ne kadar keskinleşirse, egemen çevrelerin politikasında zorbalık eğilimi de o kadar kuvvetlenir. Bu zorbalık eğilimi, üretimin devletçi – tekellilik organizasyonundan çıkıyor. O, egemen sınıfın, para hükümüne dayanan üstünlük sistemini savunmak istemini yansıtıyor. Bu eğilim, parlamento sisteminin özünü boşaltmak, yasama gücünün tersine yürütüm gücünü kuvvetlendirmek, baskı mekanizmasını kavileştirmek, Anayasa haklarını ve hürriyetleri kısmak direnişini ortaya koyar.

Dikta eğilimi faşizm tehlikesiyle atbaşı gider. Faşizm Batının politik gelişmesinde öyle rasgele bir «sapma» değildir. Gerçekler bunu gösteriyor. Tarih, yığınlara faşizme karşı kin aşılamış, ona bu dersi vermiştir. Faşizme karşı savaş, demokratik ve ulusal geleneğin kopmaz bir parçası olmuştur. Olayların gidişi, demokratik eğilimli yığınlarda *kapitalizmle gerçek demokrasinin uyuşmadığı* bilincini kuvvetlendirmektedir.

Bütün bunlar, demokratik istemlerin özünü derinleştiriyor, zenginleştiriyor. Bunlar, üretimden tutun da, hazırlanması, onaylanması emekçilerin gözünden her zaman uzak tutulan dış politika kararlarına kadar, toplum yaşantısının değişik alanlarına gittikçe daha fazla değiniyor. İşçi sınıfı, toplum yaşantısının bütün alanlarında etkisini daha fazla artırmak için savaşıyor.

Endüstrinin yayılmasındaki aşırı dengesizlik, birçok bölgelerin yozlaşması, karmakarışık, biçimsiz şehirlerin meydana gelmesi, eğitim, öğretim, hekimlik, sosyal sağlık yardımı sisteminin toplumsal tüketim ve ihtiyaçlardan geri kalması, bütün bunlar ve bunlara benzer daha pek çok problemler de değişik yığın hareketleri doğuruyor. Bu hareketler, ta temelden tekelliliğe karşı, kapitalizme karşı yönelmiştir.

Böylece, sosyal dönüşümlere iten etkenler, bugün kapitalist gerçekler-

den, eskiden en kaba ve en barbarca kapitalist sömürmenin gölgelendiği yönlerden geliyor. İşte bundan ötürü, artık bugün Batıda milyonlarca insan kapitalizme karşı, sosyalizmden yana çıkıyor. Elbette, onların sosyalizmacı anlayışları, her zaman, bilimsel sosyalizm ayarında değildir.

Sosyal dönüşümün etkenleri ile sosyalizmi bilinçle seçmeyi bir tutmak, böyle bir paralel, aldatıcı bir hayaldir. Tarihsel deneylerin gösterdiği gibi, kapitalizme karşı olan hoşnutsuzluklardan, gerici, faşist güçler, yığınları aldatmak ve bu hoşnutsuzlukları yanlış bir yola, geriye giden bir yola sürmek isteyen çevreler yararlanabilirler.

İşçi hareketinin devrimci öncüsü olan komünist ve işçi partilerinin büyük rolü, yığınların elde etmek istedikleri şeyleri doğru belirtmek ve formüle etmek, onların sosyal ataklığını devrimci kanala, bu yatağa yöneltmek nitelikleri buradadır. Bugün çok daha bileşik olan sosyal gerçekler, komünistlere yeni ve daha yüksek ödevler, işçi sınıfının partisinin rolünü daha geliştirmek, işçi hareketinin değişik kollarındaki örgütlerin savaş birliğini sağlamak ödev se görevini yüklüyor. Bu yeni istemleri karşılamak, tekelliliğe karşı olan ve başını işçi sınıfının çektiği geniş demokratik birliğin biçimlenmesi sürecine etki yapmak, buna kendi hizmet payını katmak demektir. Bu geniş demokratik birliğin somutlaşması, elle tutulur olması, bilinçli çoğunluğun buna katılmasıyla mümkündür. Bu olmadan, çağımızda sosyalist dönüşüm olamaz.

Bize kalırsa, bu problemleri daha derin incelemek, hele bugünkü durumda, işçi sınıfının kendi savaş şekillerini gerektiği gibi nasıl geliştirebileceği meselesini ele almak faydalı olur.

Demokratik güçlerin birliği sağlamlaşıyor

FRANSADA BELEDİYE SEÇİMLERİ

Pierre Hentges

14 ve 21 Mart tarihlerinde yapılan belediye seçimleri bugün Fransıda esen siyasî havanın niteliğini açığa vurdu. Altı ay sonra yapılacak cumhurbaşkanı seçimleriyle ilgili şu sorular basında geniş bir yer tutmağa başladı: Yedi yıldan beri iktidarda bulunan De Gaulle hükümetinin durumu nedir? De Gol olmadığı zaman, Degolculük ne olacak? Fransada demokratik güçlerin olanakları nedir?

Belediye seçimleri bu sorulara kesin bir cevap sağlamadı, ama iki önemli gerçeği belirtti:

1. Hâlâ devam eden büyük etkisine rağmen, golizm büyük bir yenilgiye uğradı, prestiji azaldı, toplumsal temeli darlaştı, De Gol'un partisi UNR, bugün artık sadece bir azınlık partisidir.

2. Öte yandan Komünist Partisinin etkisi artıyor, demokratik güçlerin öncüsü olarak günden güne daha önemli bir rol oynuyor.

Bugün nüfusu 30.000'i aşan 33 şehirde belediye encümenleri komünisttir. Bunlardan 25'i, çok büyük bir farkla yeniden seçildi; 8'i ise faaliyete yeni geçti. Sosyalistlerin elinde 32 belediye; UNR'in, elinde ise, sadece 25 belediye var. Büyük anlam taşıyan bir sayı daha verelim: Fransanın başlıca 16 şehrinden sadece ikisinde UNR partisinin belediyede temsilcileri var. Bir tek şehirde (Bordeau'da) bu parti mutlak çoğunluğu sağlıyabildi.

Seçim kampanyası esnasında, De Gol'cü liderler, seçimlerden otoriter rejimi kuvvetlendirmek için faydalanmak istediklerini açıkca söylediler. Televizyonda bir konuşma yapan başbakan Pompidou, seçmenleri «hükümetin bütün basamaklarında partilerin etkisine son vermeğe» çağırdı. Nüfusu 30.000'i aşan şehirlerde, ikinci oylamada seçim listelerinde herhangi bir değişikliğin yapılmasını yasaklayan yeni seçim kanununun amacı, De Gol'ü tutan güçler blokunun, dağınık kalmış bir muhalefeti yenmesini sağlamaktı. Meclisteki UNR grubunun başkanı Michel Debré'ye göre,

seçimlerin Paristeki sonuçları «ok derin milli ve milletlerarası yankılar» uyandıracaktı. Hiç üpheşiz, eski başbakan Debré, De Gol'ülerin Paris'te parlak bir zafer elde edeceğine emindi. 1962'de, Paris'in 31 seçim bölgesinde seçilen 31 milletvekilinin UNR'li olduğunu düşünürsek, Debré'nin bu güveni pek yer­kiz sayılmaz. 1965'de 90 belediye encümeni üyesinin seçilmesi için, Paris 14 belediye bölgesine bölündü. 6 bölge seçimleri demokratik karma listeleri kazandı (yani 38 belediye encümeni üyesi, bunların 24'ü komünisttir.) Paris'te De Gol'ülüler, 1962 Meclis seçimlerine oranla, 153.000 oy kaybetti. 39 aday (25'i UNR'li) gösteren De Gol'üler, belediye encümeninde çoğunluğu kaybetti; bu arada 16 milletvekili ve bir bakan yenilgiye uğradı. Bu durum Paris'e mahsus değıl; seçilemeyen De Gol'ü milletvekili ve bakan sayısı bütün ülkede 60'a yükseldi. (Bakanlardan Paris'te Sainteny; Lyon'da Herzog; Angers'de Morin.)

Bugün Paris demek, sadece başkent­in idari alanı demek değıldir. Şehrin etrafındaki belediyelerden bazıları çok büyüktür (örneğin Saint-Denis, İvry, Villejuif), bu belediyelerde nüfusun çoğunluğunu işçi sınıfı teşkil ediyor. Buralarda Komünist Partisi, Sosyalist Partisi, ve Birleşik Sosyalist Partisinin ilk oylamada teşkil ettiğı demokratik cephe çok büyük bir zafer elde etti. Paris'in yakın banliyösü olan Seine ilinde, nüfusu 30.000'i aşan 39 ilçenin 26'ında seçimleri karma demokratik liste kazandı. Bugün bu ilçelerin 22'nde belediye başkanları komünisttir. Büyük bir anlam taşıyan ve demokratik birliğin günden güne artan etkisini, gücünü belirten diğ­er bir olay da şudur: 3 banliyöde 70.000 nüfuslu Aubervilliers, 42.000 nüfuslu Gennevilliers, ve 40.000 nüfuslu Villejuif'de demokratik listenin karşısına başka hiçbir siyasi grup çıkamadı. Hiç üpheşiz, Paris banliyösü, eskiden beri «kızıl kuşak» adını taşımaktadır, ama yine de bu «kuşak» hiçbir zaman başkenti bu kadar sıkı tutmamıştır.

1958-den bu yana, yani De Gol rejiminin nüfusu azaldıkça, bu rejimden uzaklaşan *Monde* gazetesi, ikinci oylamanın ertesi günü şunları yazıyordu: «UNR'i hayal kırıklığına uğratan sadece Paris olmadı. UNR birkaç belediye elde ettiyse de, zaferden emin olduğu şehirlerde bile seçimleri kaybetti, ve çok geriledi. Örneğin, Grenoble'da, komünist adayları seçimden çekilince, bir «merkez» koalisyonu UNR'i yenilgiye uğrattı. UNR, Le Mans, Colombes, Nogent-le-Rotrou ve St-Dié'de aynı akibete uğradı.»

23 Mart tarihli sosyalist *Populaire* gazetesi ise şöyle diyordu: «Bu son seçimler belirli bir De Gol aleyhtarlığını meydana vurdu. «Seçim sonuçlarının bu özelliğini herkes, hatta De Gol'ü liderler bile, kabul ediyor. oysa muhalefet çok çeşitli şekiller aldı, sosyalistlerle komünistler arasındaki ittifak her yerde etkili bir şekilde kurulamadı. Ama Paris bölgesinde; St-Brieuc'de, Aubus­san'da, Aurillac'da, ve Lorient'da, ortak bir zafer sağlanabildi.

Fransız seçimlerini yorumlayan İngiliz *Times* gazetesi çok doğru olarak, Radikal, Sosyalist ve MRP (Katolikler) partileri seçmenlerinin «sadakat geleneğı»ni hatırlatıyor; De Gol'ün totaliter eğilimleri karşısında tereddüt

geçiren bu geleneği, İç İşleri Bakanı Roger Frey, partisinin uğradığı yenilgiyi gizlemeğe çalışarak, «seçmenlerdeki istikrar» diye göstermeğe çalıştı.

Komünist Partisinin haftalık dergisi *France Nouvelle*'e verdiği bir mülâkatta, Komünist Partisi Paris Federasyonu Başkanı, Paul Laurent, iki oylama arasında, «UNR'den başka gerici partilerin adaylarına yer veren listelere oy veren» seçmenlerin tutumundaki gelişmeyi anlattı. «Bu listelerin ikinci oylamaya kaldığı şehirlerde, bu seçmenler yine bu listelere rey verdi. (UNR'in kazanmasını engellemek pahasına, ve kendi adayları UNR'li adaylardan daha az oy aldığı halde.) Bu da, bu seçmenlerin De Gol'cü adayın kazanmasını engelleme kararını gösteriyor.»

De Gol'cü olmıyan, burjuva basınında «Mutedıl», «Merkez» – Sağ Merkez, Sol Berkez – diye adlandırılan ve De Gol aleyhtarı olan bu güçlerin varlığı, Sosyalist liderlerin, seçim kaygularının etkisiyle bazan komünistlerle birleşmeyip, bu güçlerle ittifak kurmayı tercih etmelerinin nedenidir.

Varolan bütün imkânlardan faydalanmak; gelecek için beliren bütün olanakları göz önünde tutmak amaçlarını güden, gerçekçi bir birlik politikasını izliyen Komünist Partisi, ilk oylamada, oyların çoğunlukla sosyalistlere gideceği belediyelerde, sosyalist liderlerinin bu yolu tercih edeceklerini biliyordu. Meselâ, Grenoble'da, sosyalistler komünistlerle karma listeye girmek istemediler. Oysa böyle bir liste mutlaka kazanırdı. Ama komünistler yine de, komünist listeden daha şanslı görünen bir koalisyonun kazanmasına yardım ettiler. Daha başka şehirlerde de – örneğin, Pas-de-Calais'ilinde, Bray ve Boulogne'da, Partimiz, birliğe yanaşmıyan sosyalistlerin kazanmasına yardım etti. Komünist Partisinin izlediği birlik politikasının, ve Sosyalist Partisinin içinde artan birlik isteğinin karşılaştığı engelleri güzel anlatan bir örnek verelim: Amiens, Saint-Quentin, Isey-les-Moulineaux gibi bazı şehirlerde, gerici güçlerle birlik kurdukları için partilerinden atılmış bazı sosyalist belediye başkanları tekrar seçilmiştir.

Komünistlerle olduğu gibi, en sağcı gericilerle ittifaklar kuran sosyalistlerin takındığı çeşitli tutumlar, sosyalist yöneticilerin karşısına, partinin sadece genel hattını değil, birliğini ve geleceğini etkileyen önemli sorunlar çıkartıyor. Bu durum, Reims'de çok belli oldu. Bu şehirde Sosyalistler ilk oylamada Katolik MRP'lilerle birleştiler. Ama ikinci oylamada, MRP'liler UNR'liler lehine çekilince, Sosyalistler, MRP'lilere karşı cephe aldı, ve taraftarlarına komünist-sosyalist listeye oy vermelerini tavsiye ettiler. Neticede, bu karma liste seçimi kazanamadı, ama ikinci oylamada çok daha fazla oy aldı.

Bazı yerlerde ise, seçmenler gericilerle birleşen Sosyalist liderlerine oy vermediler, böylece birlik politikasına çok önemli başarılar sağladılar. Meselâ, UNR'in sosyalist belediye başkanı lehine çekildiği, 185.000 nüfuslu Le Havre'da, Nîmes'de (Gard ilinde; 105.000 nüf.) ve Alès'de (45.000 nüf.) olduğu gibi.

Siyasi güçlerin bu yeni gruplaşması, günden güne artan De Gol aleyhtarı eğilime paralel olarak, komünizm aleyhtarlığının günden güne geril-

değini gösteriyor. Bu gerileme, sadece *Populaire* gazetesinin iddia ettiği gibi «komünistleri de içine alan listeden başka UNR'e karşı liste bulunmadığı yerlerde» değil; komünistlerin samimi birlik teklifleri reddedildikten sonra, bu listelerin sosyalistlerle gericiilerin her prensipten yoksun koalisyonlarına karşı çıktığı şehirlerde de görülmüştür.

Seçim savaşı Marsilyada çok şiddetli oldu. Fransanın bu ikinci büyük şehrinde, 1962 Parlâmento seçimlerinde sosyalist ve komünist adaylarının birbirlerinin lehine çekilmesiyle, bütün gerici adaylar yenilgiye uğramıştı, 3 komünist, 3 sosyalist milletvekili seçilmişti.

Bu son belediye seçimlerinde, şehrin sosyalist belediye başkanı, Gaston Defferre, hiçbir birlik teklifi kabul etmedi. Cumhurbaşkanı adayı olan Defferre, komünistlerle ortak bir platform temelinde birlik kurmayı kesinlikle reddetti.

Marsilyadaki diğer sosyalist önderleri, örneğin Matalon, Defferre'e karşı çıktı, komünistlerle birleşti. Ortak listeleri birinci oylamada oyların çoğunluğunu aldı. Defferre ile UNR listelerini çok geride bıraktı. Sosyalistlerle komünistlerin 1962 seçimlerinde aldığı reylerin % 83'ünü alan bu liste, Marsilyanın 3 seçim bölgesinde 22 üyelik elde etti. Diğer 5 seçim bölgesinde 41 üyelik sağlayan Defferre listesi ise, bu başarısını, De Gol'cüler dahil, bütün gerici güçlerin desteğine borçludur. Marsilya çapında olup bitenler, ülkenin her tarafında gelişen bir süreci aksettirdi: Yani Sosyalist Partisinde, biri birlikten yana, biri komünist aleyhtarı iki önemli akımın belirme sürecini. Bu süreç, Sosyalist Partisinin her federasyonunda, her teşkilâtında, ve tabii, birçok sosyalistin yüreğinde, kafasında gelişmektedir.

Sosyalist milletvekili Matalon, Marsilyadaki ilk oylamadan sonra şunları söyledi:

«Sosyalist kaldık, kanaatımıza göre sol partiler bizim düşmanımız olamaz; bu gerçeği anlayan arkadaşlar çoktur. Dünden beri, UNR'e karşı savaştığımızı biliyoruz.»

Ama Defferre ise, şöyle konuştu:

«İlk oylamanın sonuçları, tahminlerimizi doğru çıkarttı: Belediye encümeni seçimlerinde mücadele, komünistlerle bizim aramızda geçti.»

UNR'in genel sekreteri de şöyle konuştu:

«Adaylarımızı geri çekmediğimiz takdirde, komünist adaylarının kazana-cağını gördüğümüz yerlerde, seçimlerden çekildik. Marsilyada meselâ, ilk oylamanın sonuçları öğrenildikten sonra, UNR bütün üyelerini seçimden çekti, ve ikinci oylamağa hiçbir adayını sokmamağa karar verdi.»

Defferre UNR'in bu açık yardımını reddetmedi, aksine kendi gazetesi «*Le Provençal*»da, geniş reklamını bile yaptı.

Üstelik, 10 Mart tarihli «*Le Provençal*» «Deniz Aşırı illerden gelen Muhacirler Birliği» adında, içinde birçok eski OAS'çı bulunan teşkilâtın bir çağrısını yayınladı. Bu çağrıda, De Gol'e suikast düzenliyen Bastien-Thiery, birçok cinayet işlemiş De Gueldre gibi «şehitler» anılıyor, seçmen-

ler, «bu şehitlerin aziz hatırasına hörmeten», «aşırı cereyanları yenilgiye uğratabilecek adaylara» – yani Defferre'e – oy vermeye davet ediliyordu.

Defferre'e, komünistlerin birlik teklifini kabul etseydi, bugün Marsilya Belediye Encümeninde daha çok sosyalist üye olacaktı; bu encümende bugün 11 «müstakıl» – eskiden bunlar 7 idi –; 5 MRP'li eskiden 3-tü –, 1 Cezayir muhaciri, 1 De Gol'cü, ve 1 Radikal üye bulunmıyacaktı.

22 Mart tarihli bir açıklamada, seçimlerin sonuçlarını yorumlayan Komünist Partisi şöyle diyor:

«... bu tecrübeden anlaştığı gibi, işçi sınıfı ile demokratik güçler, birlik halinde kalmak şartıyla, UNR'ı ve diğer gerici güçleri yenilgiye uğratabilir. Nüfusu 30.000'i aşan bütün şehirlerde ilk oylamada; ikinci oylamada her yerde, demokratik güçler birleşmiş olsaydı, bu gerçek daha iyi ispatlanmış olurdu, De Gol rejimi daha ezici bir yenilgiye uğradı.»

De Gol'ün bütün siyasi hayatı otoriter rejiminin içinde birleştirmek, böylece burjuva demokrasisinin bütün gelecekteki eksel müesseselerini yok etmek isteği göz önünde tutulunca, generalın bu son seçimlerde uğradığı yenilginin önem ve anlamı daha iyi anlaşılıyor.

De Gol'ün komünistlere karşı takındığı tutum, Parlâmentoya karşı takındığı ve iktidara geldikten hemen sonra açıkladığı tutumdan farklı değildir:

«Yarın Parlâmento, kendisine tahsis edilen rol ile yetinmediği takdirde, hiç şüphesiz, Cumhuriyet yeni bir buhran geçirir; o zaman ne olur? Bunu şimdiden kimse söyleyemez. Ama her halde uzun bir süre için Parlâmento, bir müessesse olarak ortadan kalkar.»

Belediye Encümenlerine gelince, UNR Mart seçimlerinde zaferi sağlaabilseydi, hükümet, büyük şehirlerde ve özellikle Paris bölgesinde, belediye başkanlarının geniş yetkilerini sınırlandırmak, hattâ büsbütün kaldırmak üzere yıllardan beri hazırlamakta olduğu tedbirleri çok çabuk gerçekleştirdi.

Ama 1958'den – yani De Gol'ün 28 Eylül referandumunda oyların % 79.25'ini aldığı; De Gol taraftarı politikacıların «Komünist Belediye-lerine taarruz «lâfını ettikleri dönemden – bu yana, Fransa'nın durumu çok değişti. O dönemde, referandoma «hayır» diyen, De Gol'ü putlaştırmayan, Fransa'nın kurtuluşu bir tek insana değil, ülkedeki bütün millî ve demokratik güçlerin çabalarına bağlıdır, diyen yalnız komünistlerdi. O dönemde, Guy Mollet, De Gol hükümetinde bakanı; sosyalistler duvar ilânlarında «V. Cumhuriyetin dümeni partimizin elindedir» diye övünüyorlardı.

1962 Ekim Referandumunda ve yine 1962 Kasım Meclis seçimlerinde elde edilen sonuçlar gibi, bu son Mart seçimlerinin sonuçları De Gol'e ve UNR'e bir ihtar dır.

1962 Referandumunda ve seçimlerinde, «ufak, önemsiz, güvenemeyeceği bir çoğunlukla yetinemeyeceği»ni söyleyen De Gol, 1958 referandumuna oranla 5 milyon rey kaybetti. Oy yüzdesi ise, 1958'e oranla, % 79.25 den % 61.75'e düştü. (Bu son yüzde ise, seçmen sayısının % 46.44 ünü teşkil ediyordu ancak.) Buna rağmen, hilelere imkân veren seçim sistemi, rey-

lerin ancak % 31 ini alan UNR'e çoğunluğu sağladı. Ama UNR, komünistlerle sosyalistlerin ve diğer cumhuriyetçilerin kurduğu ortak cephe ile ilk defa bu seçimlerde karşılaştı.

Bugün kendi bölgelerinde yenilgiye uğrayan 60 UNR'li bakan ve milletvekili gelecek parlâmento seçimlerinden ne bekleyebilirler acaba?

Tabii, De Gol, «belediye seçimleri memleketin geleceğine etki yapmıyacağı için, seçim kampanyasına hiç müdahale etmediğini» söyleyerek, Mart seçimlerinin sonuçlarını küçümsemeye çalışıyor. Oysa, gerçekte, De Gol'ün Fransa'nın siyasi hayatına müdahalesi bir an bile durmamıştır. Tek başına «önderlik ettiği, yönettiği, karar verdiği, tâyin ve tesbit ettiği, «müzakere ettiği»ni iddia eden De Gol'ün kendisi değil mi? UNR bu seçimleri kazansaydı, bu zafer De Gol'ün zaferi olmayacak mıydı?» Sol el sağ elin ne yaptığından habersizdir» demek kolay. Ama De Gol İç İşleri Bakanının seçimlerden bir hafta önce, «Bu seçimler, sene sonunda yapılacak cumhurbaşkanı seçiminde ve gelecek Parlâmento seçimlerinde (1967'de) belirecek gerçeklere doğru bir basamak, bir hazırlıktır şeklindeki beyanatını duymadı mı acaba? Paris duvarlarında, Falanı filanı seçin, böylece De Gol'ü destekleyin» diyen UNR seçim ilânlarını da göremedi mi? Belediye seçimlerine giren bakanların, 1962 de halka tavsiye ettiği, sonradan da «Bunları ben seçtirdim» dediği milletvekillerinin kaderiyle gerçekten ilgilenmiyor muydu?

Mart seçimlerinin sonuçlarını yorumlayan Başbakan Pompidou, «Bir hareket olarak De Gol'cülük ülkede komünistlere karşı savaşabilecek tek gerçek güçtür» sözleriyle teselli bulmağa çalışıyordu. Oysaki Pompidou'nun gizlemeğe çalıştığı gerçek, bugün Fransada yürütülen savaşın başlıca özellikleri, şunlardır: Komünistlerin demokratik güçleri birleştirme gayretleri sonuçsuz kalmadı; Defferre gibi bazı sosyalist önderlerin baltalayıcı çabalarına rağmen, bu birlik günden güne gelişiyor ve sağlamlaşıyor. Pariste, Seine, Seine – et – Oise illerinde ve birçok büyük şehirde, gerçekleştirilen birlik bir daha bozulmıyacaktır. 1962-den beri komünistlerle sosyalistler birkaç defa saflarını birleştirdiler, ortak hareketler düzenlediler. Karma liste, birçok adayın diğer partinin adayı lehine çekilmesi, ortak savaştan doğan dostane ilişkiler, iki partinin üyeleri arasındaki münasebetleri olumlu şekilde etkileyen, karşılıklı anlayışı kolaylaştıran unsurlardır.

Hiç şüphesiz, birlik uğrunda yürütülen savaş hâlâ büyük engellerle karşılaşılıyor. İşçi sınıfının partisi olan Komünist Partisi, Sosyalist Partisinin ve diğer sol örgütlerin içinde bulunan, orta sınıfları temsil eden unsurların menfaatlerini göz önünde tutmak zorundadır.

Orta tabakalara, işçi sınıfının içinde sınıf şuuruna en az varmış kesimlere dayanan parti ve grupların izlediği politika, bu kesimlerin hayallerini, endişelerini, ve peşin hükümlerini aksettiriyor. Bu politikada görülen tereddütlerin, mantıksızlıkların nedeni budur. Ama Maurice Thorez'in belirttiği gibi, bu durum daha büyük bir gayretle – onlar için ve kendimiz için – birlik uğrunda savaşmamızı gerektiriyor. Geçmişte defalarca ispatladığı-

mız gerçeği tekrar ispatlamağa çalışmalıyız: Demokrasının tekrar kurulması ve genişletilmesi için başlıca şart, işçi sınıfını ve Komünist Partisini de içine alacak birliğin gerçekleştirilmesine bağlıdır.

De Gol'cülerin elindeki muazzam baskı ve propaganda mekanizmasına rağmen, bugün büyük tekeli burjuvazinin, emekçi yığınlarını, köy ve şehir küçük burjuvazisini kandırma olanakları azalmıştır. 800.000 küçük çiftçi topraksız bırakmağa hazırlanan bir rejim, köy emekçilerinin savunucusu pozuna kolay kolay girmez. Papaz okullarına geniş yardımlar sağlayan, halk çocuklarına öğretimin her basamağını, kültürün her alanını açabilecek bir öğretim reformuna engel olan bir rejim, demokratik bir eğitim sistemini savunduğunu iddia edemez. 1962 yılında De Gol ülkenin «yükseldiği»ni övünerek söylüyordu: Elverişli ekonomik ortamdan faydalanarak, Fransa'nın genel durumunu, herkesin eşit şekilde yararlandığı, bir genel refah ortamı diye tarif ediyordu. Ama De Gol, kapitalist dünyanın vahşi kanunlarına karşı gelemedi – buna niyetlenmedi. Son altı yıldan beri ilk defa, sanayi üretimi geçen yıla oranla düştü. Sosyal-Ekonomik Konseyin Başkanı, Emile Roche, Lyon Fuarının açılış söylevinde şöyle konuştu: «Endüstrimizin birkaç kolunda, iş hacmi azalmıştır; iş saatlerinin azaltılması ile işçinin satın alma gücü de azaldığına göre, bu durum işçi sınıfına da olumsuz etkiler yapmıştır.» Milli İstatistik Enstitüsüne göre: «Sanayi üretiminde görülen azalma devam edecektir.»

De Gol hükümetinin övündüğü iç yapı değişikliklerinin, kapitalist strük-türün ve özel tekellerin kuvvetlenmesinden başka bir şey olmadığını anlıyan artık bugün sadece komünistler değildir. Eski başkanlardan radikal-sosyalist Mendes – France'ın bir süre önce bir yazısında belirttiği gibi:

«1958'den bu yana ve özellikle 1962'de izlenen politikanın başlıca özelliği, idare, plânlama ve özellikle maliye alanlarındaki başlıca kilit noktalarını, devletin elinden alıp özel menfaatlere teslim etmek oldu. Maliye alanında, karşılaştığımız politika, devletin müdahale olanaklarını sistemli bir şekilde yok etmek politikasıdır.»

Komünist Partisinin kanaatine göre: Demokratik grup ve partilerin, ortak bir demokratik program temeline dayanan bir birlik kurmalarıyla, De Gol rejimine karşı yürütülen savaşta yeni ve çok önemli bir adım atılmış olacaktır. Böyle bir ittifak, gerçek Cumhuriyet taraftarlarının şartları, olanakları iyi anlamalarını sağlayacak, De Gol iktidardan ayrıldığı takdirde, hükümet propagandasının kaçınılmaz dediği karışıklık ve dengesizlik endişelerini yok edecektir. Örneğin, son seçimlerde birliğin ilk oylamadan önce sağlanabildiği yerlerde, halk yığınlarının kendine güveni artmıştır. Defferre gibi, demokratik güçler için kabul edilecek ortak bir programı tartışmayı bile kabul etmeyen cumhurbaşkanı adayları bu güvene hiç şüphesiz kavuşamayacaklardır.

Öte yandan Komünist Partisinin bugün ülkede temsil ettiği güçler; bu partinin – ne pahasına olursa olsun – birlik isteğini suiistimal edebileceğini, De Gol'ün hazırladığı seçim kanununun Cumhurbaşkanı seçimlerinde

ikinci oylamada sadece iki adaya müsaade ettiğine göre, Komünist oylarından rahatça faydalanabileceklerini, bu oylara karşılık her hangi bir sorumluluk altına girmeyeceklerini sananların oyununa gelmemelidir.

Merkez Komitesinin 31 Mart tarihli toplantısında, Dış Büro üyesi ve Merkez Komitesi sekreterlerinden Gaston Plissonnier, okuduğu raporda Partinin bu konudaki tutumunu açıkça belirtti:

«Büyük bir seçmen kesiminin, özellikle ilk oylamada desteklediği ve «Merkezci» adını verdiği eğilim, halkın gitgide rejimden soğuduğunu ispatlayan yeni bir unsurdur. Ama bu durumda ortaya yeni bir soru çıkmaktadır: «*Bu eğilimin ilerideki gelişmesi demokratik mi, gerici mi olacaktır?*»... Burjuvazi, tek şahıs rejimi ile demokratik güçlerin birliğine, gerçek demokrasiye tavizler verme zorunluluğu arasında bir seçme yapmak istemiyor... Burjuvazi, üçüncü bir ihtimalin şartlarını yaratmak, teklif ettiğimiz ihtimali engelleme niyetindedir. Reylerin «Merkezci» listelerinin etrafında toplanması, cumhurbaşkanı seçim kampanyasında uygulanacak ve daha da kuvvetlenecek olan bir politikanın ilk belirtisidir.

«Cumhurbaşkanı seçimi kampanyasına gelince, tekrar ediyoruz: Komünist Partisi ortak bir program temelinde seçilecek adayı destekleyecektir. Buna imkân olmadığı takdirde, Komünist Partisi seçimlere kendi adayını sokacaktır.»

Komünistlerin ısrarla belirttiği gibi, Komünist ve Sosyalist partilerinin seçim programlarında, iki partinin ortak bir platform tayin ve tesbit etmelerini kolaylaştıracak ortak noktalar çoktur. Örneğin:

tek şahıs rejimine muhalefet.

parlâmentoda hazırlanmış ve kabul edilmiş kanunların hükümet tarafından uygulanmasını sağlamak.

kamu oyunun çeşitli akımlarına devlet radyo ve televizyonundan faydalanma hakkının tanınması.

siyasi hakların, sendika haklarının korunması.

daha yüksek bir hayat seviyesinin sağlanması (ücretlerin, primlerin, emekli maaşlarının artırılması.)

devlet okullarına, konutlara, sosyal yardımlara ayrılan kredilerin artırılması.

dört haftalık ücretli tatilin, sağlanması bölge tahditlerinin kaldırılması.

devlet ve öğretim sistemlerinde lâyük prensiplerin yeniden uygulanması, eğitimin demokratikleştirilmesi.

küçük çiftçilerin savunulması, tarım kooperatiflerinin desteklenmesi.

gençliğin ihtiyaçlarına daha çok kredi ayrılması (beden eğitimi, spor, eğlence olanakları.)

nükleer güce karşı, genel, eksiksiz, ve kontrollü silâhsızlanma uğruna savaş yürütülmesi.

Komünistlerin «*Bizi bölen her şeyi kaldıralım, bizi birleştiren her şeyi koruyalım*» parolası, bugün her zamankinden büyük bir önem taşıyor. Öte

yandan, komünistler, sosyalizm uğrunda sarfedilen çabaları; bu amaca varmak için gereken yol ve metodlar konusunda komünistlerle sosyalistler arasındaki farklar bakmasızın, teşvik etmek, geliştirmek istiyorlar. Komünistler, siyasi alanda olsun, ideolojik alanda olsun, neticeleri, gelişmeleri zorlamakla başarıya ulaşılıyacağını biliyorlar.

Hiç şüphesiz, birliğin gerçekleşmesini önleyen engeller hâlâ çoktur. Ama şehir ve köy emekçileri arasında tek şahıs rejimine karşı uyanan ve son iki yıl içinde çok artan muhalefet, esasta bir birlik hareketidir. Bu hareket, bugünkü Fransız politika sahnesinin başlıca özelliğidir. Dünya kamu oyu da bu görüşe katılmaktadır. Bu kamu oyunun büyük kesimleri, çeşitli ülkelerdeki emekçi ve demokratlar, Fransada birlik hareketinin sağlamlaşmasından, De Gol rejimine karşı savaşı ve son seçimlerden daha da büyük bir güçle çıkan Partimizin günden güne kuvvetlenmesinden kıvanç duyuyor. Fransa'nın siyasi hayatında gelişen süreçlerden memnun olmıyanlar da vardır elbet. Bugünün sorunu, Komünist Partisinin halk hareketinin isteklerini cevaplandırabilmesidir. Komünistler bütün emekçilerin bütün gerçek cumhuriyet taraftarlarının birliğini sağlamak üzere çabalarına devam edecektir. Ülkede meydana gelen, büyük anlam taşıyan değişiklikleri göz önünde tutarak, bu yolda güvenle ilerliyeceklerdir. Maurice Thores'in dediği gibi: «Demir tavında dövülür . . .»

Biz, adaletsizliğe ve kanunsuzluğa karşı savaşıyoruz

Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin 1960 Moskova Danışma Toplantısı yayınladığı Bildiri’de: «Barış, milli kurtuluş ve demokrasi savaşçılarının kurtarılması için milletlerarası güçlü bir kampanya» açmaya çağırıyor.

Fransız Komünist Partisi, özgürlük için savaşan halkları her zaman desteklemiştir. Bu yılın 4 Mart sayısında Ümanite gazetesi, Hanoy’dan bir grup Viyetnamlının gönderdikleri bir mektubu yayınladı. Mektupta şöyle deniliyor: «Fransada yaşamış, Fransız demokratlarıyla ve barışseverleriyle omuzomuzla savaşmak şerefini kazanmış olan bizlere, Paris, Marsilya, Gronobl... sokaklarında halkımızı desteklemek amacıyla Fransız halkının yaptığı gösteriler hakımızın genliği, mutluluğu uğrunda daha kesin savaşmak ve çalışmak yolunda bizlere yeni bir güç veriyor.»

Fransız işçi hareketi, dayanışma göstermedeki çok eski gelenekleriyle kıvanç duyar. O, tarihinin tâ başından, pek çok davranışlarıyla, genç Sovyet Cumhuriyetini tutmuştur. Sonra, 1923 yılında, Ruhr bölgesinin yabancı işgal altında tutulmasına karşı çıkmıştır. Fransız işçileri, Sakko ve Vanzetti’yi savunmuşlardır. Fas, Suriye, Viyetnam ve Cezayir’de yürütülen sömürge harplarına çeşitli gösterilerle karşı durmuştur. İspanya, Yunan, Portekiz halklarını desteklemiştir.

Komünistler, her zaman gericiliğe karşı bütün demokratik güçleri, ileri düşünceli kimseleri savaşa kaldırıma çalışmışlardır. Fransız Halk Yardım Örgütü (FHYO) denilen kurum bu temel üzerinde doğmuştur. Bu örgütün tecrübeleri, çalışmaları bir çok bakımlardan ilginçtir.

Bugün bu örgütü, politik görüşleri birbirine aykırı, inançları başka, dinci, dinsiz yüzbinlerce Fransız destekliyor, davranışlarını aktif surette tutuyor, ona para topluyor. Bu örgütün itibarı, Hitlercilerin Fransaya daldığı yıllarda kazanılmıştır. O zamanlar bu örgütün yurtseverlik gösteren üyeleri yakalanıyor, kurşuna diziliyordu. Bugün bu kurum, kanunsuzluğa, sosyal adaletsizliğe uğroyanlara uğrılanlara el tutuyor, özellikle grevcilerin sokakta kalan çocuklarına, polis baskısı altında kalanlara yardım ediyor.

FHYÖ uluslararası da çalışıyor, bu yanıyla da tanınıyor. Nerde olursa olsun baskı ve terora uğrıyanlara biteviye dayanışma ve yardım kampanyaları açıyor.

Cezayir harbi sırasında, 3 bin Cezayirli tutuk – sendikacı ve politik hapis – savunmalarını FHYÖ avukatlarına vermişlerdir. Bu örgüte bağlı 40 avukat, o zamanlar, canlarını tehlikeye koymuş, dafalarca Cezayire gitmişlerdir. Bunların masraflarını karşılamak için fabrikaların kapılarında, işçilerden, milyonlarca frank yardım parası toplanmıştır. Cezayir Kızılayı'na iki can kurtaran otomobili bağışlamıştır. Cezayir yurtseverlerinden idama mahkûm olanların affedilmeleri için gösteriler, mitingler, yürüyüşler tertiplemiştir. Idamlıklardan bazıları kurtarılmıştır. Cezayir meselesinin barışçı yollarla çözülmesine çalıştıkları için mahkemelere verilen sivil ve asker 350 Farnsıza yardım etmiş, davalarını savunmuştur.

Ceyire gitmek, harbetmek istemediklerinden hapsilere atılan askerlerin serbest bırakılmaları için memleketin her tarafında mitingler yapılmıştır. Illerin çoğunda, FHYÖ'nün öncülüğü ile, yığların protesto gösterileri olmuştur. 1961 Ekiminde Degolcu polisler, Fransada yaşıyan Cezayirliilerin sessiz gösterilerini kanla bastırdılar. Cezayirliileri yığın yığın tutsak ettiler, kamplara atıldılar. Bu kamplar birer cehennemdi. Polisin bu zorbalıklarını, hükümet katlarının bu ırkçı, kafatasçı davranışlarını FHYÖ, sendikaların yardımıyla, kamuoyuna, halka bildirdi, açıkladı. Hapislerde yatanlarla, yurtlarından kovulmuş yurtsever Cezayirliilerle beraber, büyük dayanışma çıkışları düzenledi.

Evian anlaşmasından sonra, FHYÖ Cezayire 160 Fransız doktor ve sağlık uzmanının gönüllü olarak gitmelerini sağlamıştır. Cezayire 250 ton ilâç, yiyecek ve giyecek göndermiştir. Cerrahlık aletleri satın almak, hapislerden, kamplardan çıkan Cezayirliilere yardım etmek için 30 milyondan fazla eski Fransız francı harcamıştır. Fransız Halk Yardım Örgütü bugün de bağımsız Cezayire canlı bir dayanışma gösteriyor: İlâç, yiyecek, giyecek gönderiyor. Kör, gözlerini kaybetmiş 5 bin genç Cezayirliye özel kitaplar bastırıp yolamıştır.

Fransız Halk Yardım Örgütü'nü, İspanya cumhuriyetçileri çok iyi tanırırlar. İspanyadaki iç savaşlar sırasında, öteki örgütlerin yanında, Fransız Kızlar Birliği, hürriyet savaşçılarına yiyecek, giyecek, ilâç, cerrahlık aletleri toplayıp göndermişlerdir. FRANKONUN barbarca zorbalıklarına uğrıyanlara gösterilen dayanışma bugüne kadar değişik biçimlerde: Protesto mitingleri, gösteriler, dayanışma konferansları, petisyonlar, tanınmış kişilerin konuşmaları ve daha pek çok şekillerde sürüp gidiyor. Halk Yardım Örgütü, hapse düşenlerin ailelerine iane toplamak ve İspanyaya avukat göndermek işine özel bir önem veriyor.

İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinden Hoze Sandoval, 1961 Ocak ayında, Madrid'te yargılanırken, FHYÖ avukatına: «Fransız halkına en yürekten teşekkürlerimizi ulaştırmanızı isterdim» dedi.

Karabañel, Burgos zindanlarında yatanlara, Asturya grevcilerinin ailelerine, Fransada sığınma arıyan politik muhacirlere yardım ve dayanışma yapıyor.

Halk Yardım Örgütü, Portekizde politik mahkumlara önemli para yardımı yapıyor, moral dayanışma gösteriyor. Portekizden, Kaşias cezaevinden gönderilen bir mektupta şunlar yazılıdır: «Burada, bu Kaşias zindanında, düşmanın sürekli göz hapsi altında, gardiyanların aralıksız baskısı altında, sizden o ateşli mektubu aldık. Yeniden duygulandık. Savaşımızda sizleri yanımızda bulduk. Cellâtların bizi çürütmek istedikleri zindan sanki yıkılıverdi... Gönderdiğiniz yardımı da aldık, değerli dostlar! Teşekkür ederiz. Zafere olan inancımızı her gün kuvvetlendiriyorsunuz...»

FHYÖ ile Yunan yurtseverleri arasında, özellikle politik mahkum ailelerinin kurdukları Atina Derneği arasında sıkı bağlar kurulmuştur. Yunan halkının baskı ve terora karşı savaşta elde ettiği ilk başarılarla Fransız demokratları yardım etti. Yunanistanda af çıkarılması istemiyle Paris ve Ruan'da dayanışma mitingleri, gösterileri yapıldı. Mahkûmlara para gönderildi. Bugün Averof cezaevinde yatan ve 8'i kadın olan 120 politik mahkûmun serbest bırakılmaları için direnişli bir kampanya yürütölmektedir. FHYÖ komiteleri bu kampanyayı daha geniş ölçülerde savunuyorlar. Örneğin, Analargünü, Fransız analar Yunan konsolosluğuna gittiler. Hapisteki Yunan kadınlarının serbest bırakılmalarını istediler.

1963'te Frezn cezaevine atılan yurtsever genç Martiniklilere, Rönün'de, Fasta, Kamerun'da, «Portekiz» Kinesi'nde yeni sömürgeciliğin zorbalıklarına uğrıyanlara geniş dayanışma kampanyası açılmıştır.

Yardım Örgüdü, Fransaya göç eden emekçilere de sürekli bir kaygı göstermektedir. Afrikalı emekçilere giyecek, yiyecek dağıtıyor. Yardım Örgütü'nün avukatları, muhacir işçilerin haklarını saviniyor.

Fransız Halk Yardım Örgütü'nün çalışmaları, asıl, değişik inançlara bağılı demokratlara adalet ve özgürlük uğrındaki genel savaşta birleşmeleri olağanını sağlaması bakımından önemlidir. Bu örgüt, böylece, Fransada ileri güçlerin elele vermelerine, yeryüzünde emperyalizmin baskı araçlarına oldukça kuvvetli yumruk indirmelerine yardım ediyor. Hürriyet, demokrasi, halkların dostluğu ve sosyal adalet davasına, bu uğurdaki savaşa kendi payını katıyor.

JÜLYEN LOPRETR

İranda yeniden şiddetlenen terör

İranda bugünkü rejime karşı genel hoşnutsuzluklar geniş ölçüler alıyor. Bu yakınlarda Şahı öldürmek için sıkılan kurşunlar, bu hoşnutsuzlukları açığa vuran olaylardan biridir. Şahın kendi sarayında öldürülmek istenmesi, öldürmeye kalkışanına Şahın muhafız erlerinden olması, hoşnutsuzlukların Şahın güvenini kazanmış kimselere kadar yayıldığını gösterir. Oysa, halkın haklı isteklerini karşılayacak yerde Şah hükümeti, her fırsattan faydalanıp, teroru daha fazla kuvvetlendiriyor.

Bu öldürme yeltenişi, baskıyı yeniden artırmak için bir behane oldu. Yabancı ajansların bildirdiklerine göre, 150 kişi tutsak edilmiştir. Bunların arasında genç mühendisler, öğrenciler, subaylar vardır. Bunların hepsi de Şahı öldürmeye kalkışmakla suçlandırılıyor. Bu konuda resmi basının yazdıkları, Başbakanın bildirisi, suçlamaların dipsiz olduğunu gösteriyor. Böyle olmakla beraber, tutukların canları tehlikededir. Tutuklulardan 25 yaşındaki mühendis Parviz Nigâh işkenceler altında can vermiştir.

Şah rejiminin ayakları altındaki topraklar kayıyor, yanıyor. Bu olayı Şahın da sezdiği görülüyor. Suikast yeltenişi üzerine Şah hemen, öldükten sonra, yeni şahın tahta çıkmasına kadar, yani 1978 yılına kadar memleketi yönetecek bir «şahlık konseyi» kurmak istediğini bildirdi.

Bu, 1965'te yapılan ilk suikast olayı değildir. Ocak ayında Başbakan Mansur öldürüldü. Mansur, İran körfezindeki petrol yataklarını emperyalist tekellere veren kanun tasarısını, elindeki çantasında, Meclise götürürken vuruldu. O zaman da memlekette böyle bir terör havası estirildi. Polis, dinci milliyetçi «Müslüman Fedailer» örgütü üyelerinden bir çoklarını yakaladı. Bu örgüt, son 15 yıl içinde, emperyalist taraflısı (Hacir, Razmara, Zangâne gibi) bir kaç başbakan ve bakan öldürmüştür. Bu örgütün dört üyesi idam edilmiştir.

Terorculuk, söz yok, devrimci savaşın etki aracı değildir. Yalnız, bugünkü rejimin yöneticilerine karşı yapılan birçok suikastler, Şahın ve yamaklarının güttükleri ihanet politikasına karşı halk yığınları arasından gelen genel öfkenin bir yansımasıdır. İranın zenginliklerini, bağımsızlık ve egemenlik haklarını emperyalistlere Şahın nasıl sattığını halk görüyor. Şah, İranı gittikçe daha fazla bir Amerikan sömürgesi yapıyor. Örneğin, daha bu yakınlarda, İrandaki bütün Amerikalı uyruklulara dokunulmazlık hakkı tanıyan özel bir kanun çıkarıldı.

Zengin savaş gelenekleri olan çok eski İran halkı emperyalistlerin boyunduruğu altında inliyor. Yığınların ağır durumunu İranda ağılık sürenler de gizliyorumlar. Memlekette 1 milyona yakın işsiz vardır. Emper-

yalist rekabet, öylede zayıf olan milli endüstriyi sıkıştırıyor, yerinden atıyor. Bütçede arslan payı 220 bin kişilik orduya, polise, jandarmaya, «komandalara» – bu karşı devrimci, vurucu birliklere, CENTO masraflarına gidiyor. Bundan ötürü de halk yığınları açlık ve sefalet içinde sürünüyor.

Yaşama durumlarının iyileştirilmesi, ilkel bir demokrasi sağlanması için İranlıların yaptıkları istekleri hükümet katları baskıyla terörle karşılıyor. Şahın tahtı halkın kanyla boyanmıştır. Teror, iç politikada Şahın öteden beri en sevdiği araçtır. İşlediği cinayetlerin hesabı yoktur. 1946'da, Amerikan generalleriyle birlikte, binlerce Azerbaycanlı demokrasi öldürmüştür. Şah, 1953 Ağustosunda, emperyalistlerin yardımıyla, gerici bir hükümet devirmesi yapmıştır. Sonra da kanlı «komandoları» kurmuştur. Amerikan donatımlarıyla, Amerikan uzmanlarının eliyle işkence odaları – «tabutluklar» yaptırılmıştır. Şah ve takımı, yığınların savaşını bastırma işinde faşist terör metotlarını olduğu gibi benimsemişlerdir.

İran zindanları, yargısız, sorgusuz yatan yurtsever tutuklarla sürekli olarak doludur. Rejime karşı halkın direnişi, hoşnutsuzlukları bir yerde patlak verir vermez, hemen, milleti korkutmak için, zindanlarda yatan bir tutuklulardan birkaç kişi kurşuna dizilir. Başbakan Mansur öldürüldüğü zaman böyle yapıldı, subay ve asker tutuklulardan bir grup kurşuna dizildi. Bundan önce, Mamasan ve Boyur Ahmedi kabilelerindeki halk ayaklanmalarında grup grup yurtseverler idam edildi.

1963 Haziranında, gerici rejime karşı İranın birçok şehirlerinde halk çıkışları, direnmeleri oldu. Şah gene, hemen satıra sarıldı. Binlerce kişi öldürüldü. Başkentte silâhsız halkın üzerine 150 Amerikan tankı sürüldü.

Memleket baştanbaşa büyük bir zindan olmuştur. Ortalgı korku, güvensizlik, şüphe, karşılıklı inanmama havası sarmıştır. Hem işçi sınıfının, hem milli burjuvazinin politik örgütleri darmadağın edilmiş, bunların yöneticileri, aktif üyeleri demir parmaklıkların arkasına atılmıştır. Legal – açık, ilerici ne bir gazete, ne bir dergi çıkıyor. Mebusları Şahın kendisi seçiyor.

Rejimi karşı çıkan yurtseverleri, harp divanlarında, ispatsız, şahitsiz, nasıl isterlerse öyle yargılıyorlar. Sanıklara hiçbir savunma hakkı verilmiyor. Yurtseverlerin idamları, kurşuna dizilmeleri, çoğu zaman, petrol meseleleriyle bağlıdır. Halk, bu kurşuna dizmelere, bu akıtılan kanlara boşuna: «petrol kokuyor» demiyor. 1954'te, memleketin petrol kaynakları emperyalist konsorsiyoma verildiği sırada, İran Halk Partisi (Tudeh) üyelerinden onlarca kurşuna diziliyordu. Petrol tekelinin durumu bugün de kan akıtmakla kuvvetlendiriliyor. Amaçları halkı yıldırma, İran emekçilerini amansızca sömürme devam etmektedir.

İran Halk Partisi, politik inançları ne olursa olsun bütün yurtseverleri savuna-gelmiştir. Partimiz, İran yurtseverlerini savunmak için yeryüzünün bütün ilerici insanların bildirilerle başvurmuş, bu insanları, cellât Şahı ve onun İngiliz – Amerikalı patronlarını protesto etmeye çağırıştır. İranda politik tutuk ve mahkûmleri savunmak için Avrupa ülkelerinden bazılarında özel komiteler kurulmaktadır. İngilterede bu komiteye, dünyaca tanınmış

bilgin ve toplum adamlarından Bertran Rassel başkanlık ediyor. Rassel, Şah idaresine karşı olan ilericiler hakkındaki iddiaların doğruluğunu yerinde inceliyecek otoriteli bir hukuk komisyonunun İrana gönderilmesini teklif etmiştir. 20 bini Batıda okuyan İran öğrencileri arasında geniş bir protesto kampanyası açılmıştır. Yeryüzünde bir çok milli öğrenci örgütleri de, İran hükümet katlarının bu davranışlarını öfkeyle, şiddetle protesto ettiler. Dünya kamu oyunun gür sesi, İran yurtseverlerini destekliyor, durumlarını kolaylaştırıyor.

A. HÜSEYİNİ

Afrika devrimlerinin temel sorunları

A. İskenderov

Büyük bir devlet adamı olan Ghana cumhurbaşkanı, Kwame Nkrumah, Afrika milli kurtuluş hareketinin önderi olmaktan başka, Afrika devrimleri sorununu derinlemesine inceliyen bir düşündürdür. Son kapitalist kalıntıların yok edilmesi, yeni sömürgeciliğin aldığı şekillerin, kullandığı metotların açığa vurulması, Afrika ülkeleri arasında birliğin kurulması, Afrika kıtasının dünya politikasında oyradığı rolü, bu kıtanın ekonomik ve toplumsal olanakları – Nkrumah bütün bu sorunları incelemiştir. Daha 1947 yılında, «sömürgelerin özgürlüğüne doğru» adlı incelemesinde, DR Nkrumah, emperyalizme karşı yürütülen savaşta Afrikanın oynayacağı rolün önemini belirtiyordu.

Ghana, İkinci Dünya Savaşından sonra, siyasi bağımsızlığını elde eden ilk Afrika ülkesidir. Afrika halklarının yürüttüğü Milli Kurtuluş hareketinde bu ülkenin aldığı yeri tâyin eden, bu özelliştir. İlk bağımsız sekiz Afrika ülkesinin temsilcileri ilk defa Akra'da, 1958'de toplandı. İlk Afrika Halkları konferansı yine Akra'da yapıldı. Bu iki toplantı, Afrikada sömürgecilere ve emperyalistlere karşı yürütülen kararlı ve düzenli savaşın başlangıç noktasıdır.

Bu şartlar içinde, Nkrumah'nın eserlerinde, özellikle «Bilinçlilik» adlı son kitabında, sadece kendi ülkesini değil, bütün kıtayı ilgilendiren sorunlara neden bu kadar geniş yer ayırdığını daha iyi anlıyoruz.

Nkrumah'nın teorik amacı, Afrikada çok geniş sonuçlu bir toplumsal dönüşümün olanak ve zorunluluğunu doğrulamaktır. Nkrumah, kıtanın, halkların bilinçli, yaratıcı çabalarıyla ancak değişebileceğini iyi biliyor. Sömürgecilik boyunduruğu altında bulunurken Afrikalılar, insanlığın yüz yıllardır biriktirdiği bilgi hazinesinden yoksun bırakıldıkları için, bugün Afrika ülkelerinin büyük çoğunluğu milli bağımsızlığı kavuşmuşken, halkların emperyalizmin ve yeni-sömürgeciliğin ideolojik saldırılarına karşı gelebilmelerini sağlamak meselesi birinci plâna gelmiştir.

İdeolojik kavramlardan hangileri kabul edilmeli, hangileri reddedilmeli – Nkrumah'nın incelediği sorun budur. «Düşünce olmadan pratik kördür; pratik olmadan düşünce boştur» diyen; felsefenin sadece soyut

plânlar, sistemler yığını olmadığını, milli ve toplumsal kurtuluşu sağlayan araçlardan biri olduğunu bilen Nkrumah, idealizmle materyalizm arasındaki sınırı iyice belirtiyor. Başkan, dünyayı sadece izah etmekle kalmıyan, dünyaya yeni bir şekil vermeyi kolaylaştıran materyalist felsefeden yanadır. Engels'in J. Bloch'a yazdığı bir mektuptan alınmış, ve materyalist tarih anlayışının zorunluluğunu belirten birkaç cümlelerin «Bilinçlilik»in başına alınması, Nkrumah'nin bu konudaki görüşlerini belirtiyor.

Nkrumah, felsefe ile toplum arasındaki ilişkileri; felsefenin, Afrikada gelişmekte olan toplumsal ve siyasi süreçleri doğru olarak değerlendirmek, açıklamak yetenekleri üzerinde duruyor. Afrika devrimlerine özgü sorunları, özellikle yeni kurulan Afrika devletlerinin olanaklarını incelediği kısımlar, fevkalâde ilginçtir.

Diğer eserlerinde, özellikle «Anı» larında belirttiği gibi, Nkrumah kapitalizmin, bağımsızlığa yeni kavuşan Afrika devletleri için, kabul edilmeyecek bir sistem olduğunu ısrarla belirtiyor: «Kapitalizm Afrikanın kişiliğine, bilincine bir ihanet olur.» Nkrumah, kapitalizmin Afrikanın geleneksel toplumuna karşı olduğunu ispatlıyor. Gerçekte tropikal Afrika ülkelerinin çoğunda, kapitalist yoldan yana güçler kuvvetli değildir. Yerli burjuvazi zayıftır, hâlâ oluşma halindedir. Birçok ülkede, bir sınıf olarak, burjuvazi diye bir şey yok. Afrika toplumunda, kapitalizmi temsil eden yabancı tekelilerdir: Bu toplum, temelde, kapitalist üretim ilişkilerinin dışında kalmıştır. Kıtanın birçok yerinde, özel toprak mülkiyeti yoktur. Yaygın olan ortaklaşa işletme usulüdür. Topraklarını ortaklaşa işleten köylülerin kapitalist olmıyan sisteme geçme süreci, küçük toprak parsellerine bağlı, özel mülkiyet zihniyetini benimsemiş köylüler arasında kapitalist ilişkileri kaldırarak sürecinden çok daha kolay ve hızlı olur. Yerli burjuvazinin malı olan büyük işletmelerin bulunmaması devlet sektörünün kurulması ve genişletilmesi, yabancı işletmelerin devletleştirilmesi, Afrika şehirlerinde yeni üretim ilişkilerinin nispeten çabuk gelişmesini sağlıyor. Objektif şartlar bu ülkeleri sosyalizme götürüyor. Çeşitli sosyalist akımların çok çabuk yayılması bu yüzdendir. Nkrumah'nın belirttiği gibi, bugün Afrikada tartışılan nokta, bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkelerin tutacakları yol meselesi değildir; çünkü bu ülkeler sosyalist yolu seçtiler bile. Tartışılan mesele, «çeşitli sosyalizm tipleri sorunu»dur.

Bilindiği gibi, bağımsızlığa kavuştuğu günden bu yana, Ghana kapitalist olmıyan yolda oldukça ilerlemiştir.

Yıllardanberi Nkrumah, Afrika şartlarına uygun düşecek bir sosyalizmin teorisini kurmaktadır. Nkrumah'a göre, yalnız sosyalizm en kısa süre içinde halka iyi bir hayat olanağı sağlayabilir; çünkü sosyalizm, üretim araçlarının – toprak ve kaynaklarının – kamu mülkiyetini, bu araçların, üretimi halk yararına sağlamak üzere, kullanımını şart kılıyor. Sosyalist üretim demek, halkın ihtiyaçlarını karşılayacak malların üretimi demektir. Özel çıkarlar yararına işliyen, kitleleri üretilen mallardan, sağlanan hizmetlerden yoksun bırakan, ihtiyaçlarını, isteklerini cevaplandırmıyan bir üretim

değildir. Nkrumah'nın çok sık belirttiği gibi, Ghana Halk Partisinin amacı, sosyalist bir toplum, kişisel gelişmenin, toplumsal gelişmenin ilk şartı olduğu, Afrika şartlarına ve olanaklarına uygun düşecek bir toplum kurmaktır.

Nkrumah, sosyalizmin genel prensiplerini belirtmekle yetinmiyor. Köklü bir sanayileşme, tarımsal bir devrim ve sosyalist bir eğitim gerçekleştirilince, sosyalizm, ekonomik ve toplumsal kalkınma, lâftan ibaret kalır: «Sanayileşme tamamlanmadıkça, sosyalizm bir şiardan öteye gidemez.»

Ghana'nın ilk yedi yıllık plânı (1963–64, 1969–70) bu amaçların gerçekleştirilmesi için hazırlanmıştır. Bu plânın başlıca ödevi, ekonominin sömürgeci basısına son vermek, devlet sektörünü, kooperatif sektörlerini basamak basamak ilerletmek, sosyalist temeller üzerinde yeniden kurmaktır: «Sanayide olsun, tarımda olsun, kamu sektörünün gelişmesi, özel sektörün gelişmesini daima aşmalıdır.» prensipine dayanan bu plânı, Ghana'yı, «özellikle endüstri ve ticaret ülkesi haline» getirecek yirmi yıllık bir geçiş devresi açmıştır. Nkrumah, Afrika tarihinin Avrupalıların gelişinden başlatan bazı burjuva yazarlarının bu hatasını belirtiyor. Son yıllarda yapılan araştırmalar, arkeolojik kazılar, sömürgecilerin istilâları başlamadan çok evvel, Afrikada önemli medeniyet merkezleri bulunduğunu göstermiştir. Kazılarda bulunan harikulâde güzel bronz heykeller, kemik ve tahta oymaları, toprak vazolar, yerli Afrika kültürünün yüksek seviyesini ispatlıyor. Bu araştırmaları ele alan Nkrumah, «Afrika tarihi, Avrupalı maceraperestlerin tarihi değil, kendi toplumumuzun tarihi olarak yazılmalıdır» diyor. Avrupa kültürünün etkilerini inkâr etmiyor; sadece «Afrika toplumu, bir bütünü olan bir toplum olarak ele alınmalı; tarihi, bu toplumun aynası olmalı; Avrupalılarla temaslar, bu tarihin içinde, Afrikalıların geçirmiş olduğu, çok önemli bir tecrübe olarak yer almalıdır.» diyor.

Nkrumah, yeni sömürgeciliğin Afrika halkları için ne kadar büyük bir tehlike teşkil ettiğini belirtiyor. Bu konunun üzerinde çok duran Nkrumah'nın Akra'da yayınlanan «*Pan-Africanist Review*» dergisinde, «Afrikada yeni – sömürgecilik» başlıklı, çok önemli bir yazısı çıktı. Bu yazısında Nkrumah, emperyalistlerin Afrikayı bölmek, bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkelerin gelişmesini kendi çıkarlarına uydurmak için kullandıkları sinsi metotları inceliyor.

Nkrumah ile son günlerde yaptığımız bir görüşmede Başkan: «*Emperyalizmin sön dönemi: Yeni sömürgecilik*» adlı bir eser hazırladığını söyledi.

Nkrumah araştırmalarını şöyle özetliyor: «...yukarıda incelediğimiz teorik metotla, bağımsız Afrika devletlerinin birliği zorunluluğu ispat edilmiş oluyor; sosyalizmle sağlanan bir birlik kurulmazsa, yeni sömürgecilik, büyük fedakârlıklarla elde edilen bağımsızlığımızı tahrif edecek, ortadan kaldıracaktır.»

Nkrumah'nın yeni eseri, bugün Afrikada yürütülen ideolojik savaş bakımından büyük önem taşımaktadır; Afrikanın dışında da büyük ilgi uyandırmıştır.

Romanya Komünist Partisinin IX. Kongresinde

TPK Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın selâmlama söylevi

Değerli yoldaşlar!

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve bütün Türk komünistleri adına, Romanya Komünist Partisinin IX. Kongresini candan selâmlarız. Romanya halkının sosyalizm yolunda elde ettiği büyük başarıları yakından görmek fırsatını bize verdiği için, Romanya Komünist Partisine teşekkür ederiz. Uğrunda savaştığımız büyük ideallerin gerçekleştiği, somutlaştığı ülkeleri görmek, özellikle biz kapitalist memleketlerdeki komünist ve işçi partileri temsilcileri için büyük bir mutluluktur.

İkinci Dünya Savaşından evvelki Romanya, ekonomik ve sosyal strüktürü bakımından, bugünkü geri kalmış kapitalist Türkiyeden pek farklı değildi. İkinci Dünya Savaşı bu memleketin ekonomisini büsbütün yıkıma sürükledi. Romanya halkı kendi kaderinin sahibi olduktan, yaratıcı gücünü tam olarak göstermek imkânını bulduktan soran, harbin memleket ekonomisinde açtığı derin yaralar hızla kapatıldı ve yeni bir hayatın, sosyalizmin maddi-teknik temelleri atıldı.

Romanya sanayii bugün 1938 seviyesini 9,5 defa aşmış bulunuyor. Bu kalkınma hızını memleketin maddi ve kültürel hayatının her alanında görüyoruz.

Sosyalist Romanyada köy ekonomisi kooperatifleştirilmiş, sosyalizm şehride olduğu gibi köyde de zafer kazanmıştır. Memleket ekonomisinin tümünde sosyalist münasebetler hüküm sürüyor; insanın insan tarafından sömürülmesine ebedi olarak son verilmiş bulunuyor. Sosyalist kampın gücünü artıran bu tarihi zafer, dünya emekçi halklarının kurtuluş yolunu aydınlatan ışığın kaynağını da beslemektedir. Bu bize, Romanya halkının, Romanya komünistlerinin bugünkü sevinçlerini paylaşmak hakkını veriyor.

Değerli yoldaşlar!

Son yıllarda memleketimizin sosyal ve politik hayatında önemli gelişmeler oldu. Bir taraftan milletlerarası durumda, sosyalist kampın, milli

kurtuluş hareketlerinin, anti-emperyalist ve barışçı kuvvetlerin yararına olarak meydana gelen değişmeler; öbür taraftan emperyalistlerle işbirliğinin, NATO ve SENTO politikasının memleketimizi sürüklediği ekonomik yıkım, politik çıkmaz, Batıya, özellikle Birleşik Amerikaya bel bağlayan idareci çevreleri hayal kırıklığına uğrattı, memleketin anti-emperyalist, barışçı kuvvetlerinin cesaret ve inisyatiflerini arttırdı. Amerikan emperyalistlerinin Viyetnamda, Kongoda, Dominikte giriştikleri macera, harpçi ve saldırgan yüzlerini büsbütün açığa vurdu. Emperyalistlerle politik, ekonomik ve askeri işbirliğinin memleketimizi ancak felâkete götürebileceği inancını kuvvetlendirdi. Emperyalizmin Türkiyede başlıca propaganda silâhı olan uydurma «Sovyet tehlikesi» işlemez bir hale geldi. Milli burjuvazinin yabancı tekellerle menfaatleri çarpışan kısmının idareci çevreler üzerindeki baskısı hissedilmeğe başladı.

Gerici çevrelerin türlü provokasyonlarına, anti-komünizm isterisinin devam etmesine rağmen, Türkiye Komünist Partisinin emperyalizme ve gericiliğe karşı «milli demokratik cephe» şiarı bütün ilerici çevrelerce benimsenmeğe, tesirini göstermeğe başladı. Türkiyenin politik hayatındaki bu gelişmelerde sosyalist memleketlerin ısrarla savundukları barış içinde yanyana yaşama politikası, barış politikası kesin bir rol oynamaktadır. Diğer taraftan, memleketimizin bugünkü sosyal-ekonomik ve politik buhranlardan kurtuluşunun ancak kapitalist olmıyan gelişme yolunda, sosyalizm yolunda olduğu fikri, başta işçi sınıfı olmak üzere, çeşitli halk tabakaları arasında hızla yayılmaktadır. Sosyalist ülkelerde maddi ve kültürel hayatın her alanında görülen büyük başarıların burada büyük etkisi vardır. Bu ülkelerdeki halkların, komünist ve işçi partilerinin, sosyalizm ve komünizm yolunda gösterdikleri her başarı, emperyalizmin, kapitalizmin boyunduruğunu taşıyan halkların kurtuluş mücadelelerinde onlara en büyük yardımdır.

Yeni beş yıllık halkınma plânı, sosyalist Romanyanın ekonomik gücünün daha da artması, sosyalist istihsal münasebetlerinin gelişmesi, halkın refah ve kültür seviyesinin yükselmesi yolunda, komünizm yolunda yeni ve büyük bir adımdır. Romanya halkının yaratıcı gücü, sosyalizm yolunda şimdiye kadar elde ettiği başarılar, Romanya Komünist Partisinin Marksçı-Leninci önderliği, sosyalist ülkeler arasında sıkı işbirliği, sosyalist Romanyanın barış dâvasına bağlılığı, barış içinde yanyana yaşama prensibine dayanan dış politikası yeni kalkınma plânlarının başarısını garantilemektedir.

Kongrenize büyük başarılar dileriz.
Yaşasın Romanya Komünist Partisi!
Yaşasın dünya komünist hareketinin birliği!
Yaşasın halklar arasında dostluk ve barış!

İÇİNDEKİLER

Norman Frid, Keld Esterling

Harbe doğru gidiş önemlidir 545

I. Iskendarî

İran: Durum ve perspektifler 558

P. Lima, A. Ferrari

Dayanışma ve birlik 574

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Zisis Zografis

Yunanistanda demokrasi mücadelesi 581

A. Ferrari

Arjantinde Marksist-Leninist partiler 593

İrakta durum ve Komünist Partisinin tutumu 595

KAPİTALİST ÜLKELERDE MÜCADELELER

I. Nörlünd, A. Veber

Sınıf savaşının bazı sorunları 599

Demokratik güçlerin birliği sağlamlaşıyor 609

P. Hentges

Fransada belediye seçimleri 609

BASKIYA VE DEMOKRATLARIN

KOVUŞTURULMASINA KARŞI

J. Lopretr

Biz adaletsizliğe karşı savaşıyoruz 618

A. Hüseyinî

İranda yeniden şiddetlenen terör 621

KITAPLAR VE DERGİLER

A. Iskenderof

Afrika devrimlerinin temel sorunları 624

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Y. Demir

Romanya Komünist Partisinin IX. Kongresinde söylev 627

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Groy's Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Rusçası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauko Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, 1, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira